

Salvegera Roja Aştiyê Pîroz be!

Pîştî ji holê rabûna metirsiya şerê sar hêviya aştiyek seranserî ji cîhanê dihat kirin. Lê mixabin şerên herêmî û etnîkî ew hêvî zû ji navê rakirin. Helbet ji bo gelê Kurd ku têkoşîna man û nemanê dide û doza serbestî, azadî û yekîtiya welatê xwe dike, wateya aştiyê pir girîng e, lê bi-destxistina wê dûr e. Belê herçend dûr be jî, wek hemû gelên cîhanê aştî daxwaza gelê me yê bindest e jî.

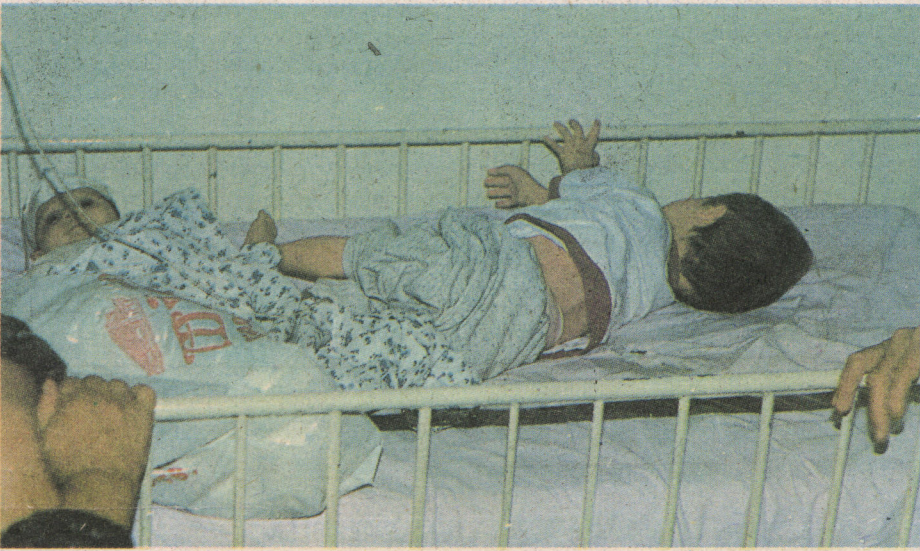
Kirli savaşın

"sosyal cephesi"nden

bir kesit

Dünyada unutululan illet ülkemizde can alıyor

Kürdistan'da kolera salgını

✓ Diyarbakır'ın Silvan ve Siirt'in Kurtalan ilçeleri başta olmak üzere birçok yerleşim biriminde kolera salgını, başgösterdi. Kurtalan'a bağlı Kayabağlar kasabasında kolera salgınından 9 kişi yaşamını yitirirken, il ve ilçelerden gelen yüzlerce kişi de tedavi altına alındı.

✓ Antep Çocuk Hastanesi'nde 5 çocuğa kolera tanısı konuldu, 7 çocuk yoğun bakımda. 113 Yataklı Çocuk Hastanesi'nde şu anda 128 çocuk tedavi görüyor.

Diyarbakır İHD:

Bölge insanlarının çektiği acılara, yaşanan savaşın bir sonucu olarak salgın hastalıklardan ölümler de eklenmiştir. Diyarbakır'ın Silvan ilçesiyle Siirt'in Kurtalan ilçesinde başgösteren kolera salgını, tedbir alınmadığı takdirde genişleyecektir.

Diyarbakır Tabip Odası'ndan acil önlem çağrısı:

Kolera ve diğer bulaşıcı hastalıklardaki tehlikeli artış üzerine bir basın toplantısı düzenleyen DTO yetkilileri, hükümeti önlem almaya çağırarak halkı uyardı ve alınması gereken somut önlemler konusunda önerilerde bulundu.

■ Sf. 4

Di pirs
Kurdî de
Rojên germ

■ Sf. 5

Yezidi Kürtlerinin
kutsal kitabı
Meshefî Reş

■ Sf. 8-9

Kürdistanlı
sosyalistler yeni
döneme yeni bir ya-
pılanmayla girebilir

■ Sf. 10

Tehsin Teha: "Bihayê
tiştan ne pîrbûn an
kembûn e, qîmeta
awazê ye"

■ Rûpel. 16

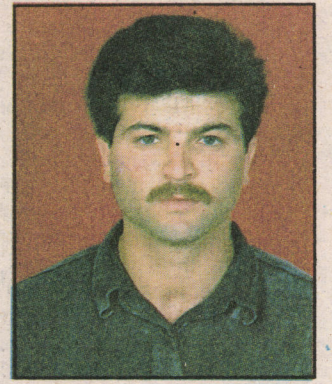
Medya Güneşi'ne kapatma Yüksekkaya'ya hapis ve para cezası

Nusrettin Yüksekaya

✓ Gazetemizin 16-31 Aralık 1993 tarihli 40. sayısında yayımlanan bazı yazılarda "bölücülük" propagandası yapıldığı savıyla, İstanbul DGM tarafından açılan davada, gazetemize 15 gün kapatma cezası verilirken, eski yazışları müdürümüz **Nusrettin Yüksekaya**'ya da 2 yıl ağır hapis ve 250 milyon lira para cezası verildi.

■ Sf. 5

Vedat Aydın hala tutuklu

Eğitim emekçileri kirli savaş hedefi

✓ Son 14 ayda gerçekleşen "faili meçhul" saldırılar sonucunda 21 eğitimci yaşamını yitirirken, 17 eğitimci de yaralandı. 1993 yılından bu yana Kürdistan'da 58 eğitimci gözü altına alınıp işkencelerden geçirilirken 51 eğitimci de çeşitli gerekçelerle Türkiye'nin değişik bölgelerine sürgün edildi.

■ Sf. 3

Bîranîana Thomas Bois

✓ Dostê gelê Kurd, însanê zana Thomas Bois, 5 îlon 1975'an de çavê xwe ebedî girt. Bi haceta 19 saliya wefata Kurdîzanê Fransî yê bijarte Thomas Bois, Xanim Joyce Blau ku hevkar û şagirta wî bû, jiyan û afirandinên wî bi bîr tîne.

■ Rûpel 9

Yeni Demokrasi Hareketi ve "Siyasi Çözüm"

YDH, Türkiye'nin Tanzimat'la başlayan batılılaşma serüveninin yirmibirinci yüzyıldaki geleceğini programlamaktadır. Batılılaşma yolunda yüzelli yılda katedilen mesafenin, Kürt sorununda yaşanan açmaz nedeniyle AGİK'ten, Avrupa Konseyi'nden, Avrupa Topluluğu'ndan ve diğer batılı kurumlardan dışlanma durumuna gelinmesi sonucu heder olmaması için, Türkiye'nin Kürt sorunu "kamburu"ndan kurtulması gerektiğini bilmekte ve 1920'li yılların mentalitesi ile Avrupa'ya entegre olunamayacağını görmektedir.

Türk siyasal sisteminin, başta Kürt sorunu olmak üzere, önünde duran sorunlar yumağı karşısında çözüm üretme yeteneğini kaybederek adeta kilitlenmesi, kaçınılmaz olarak, yeni bir takım siyaset odaklarının; geleneksel merkez 'sol' ve sağ söylemin dışında ve yer yer ona karşı bir siyasal alternatifin gündeme müdahale etmesine uygun bir zemin yaratıyor. Sosyalist solun, çeşitli nedenlerle böylesi bir müdahalenin öznesi olmaya soyunamaması nedeniyle, sistem içi "yenilikçi" eğilimler bu boşluğu doldurmaya hazırlanıyor.

Uzunca bir süredir cereyan eden çeşitli sorunlar etrafındaki tartışmalarda; Kıbrıs meselesinden Kürt sorununa, AT ve AB'yle ilişkilerden özelleştirmeye, vergi, adalet ve sağlıkla ilgili temel problemlere varıncaya dek, düşünülen, çözüm üretmeye çalışan bir kısım gazeteci, yazar, işadamları ve sanatçı, Türk siyasetine 'yeni' bir doğrultu ve bakış sunma iddiasıyla siyasete katılıyor.

Cem Boyner'in başını çektiği Yeni Demokrasi Hareketi çok belirgin olarak, Muhsin Yazıcıoğlu'nun Büyük Birlik Partisi ile Adnan Menderes'in Demokrat Partisi ise bazı yönleriyle bu tür bir kimliğe ve iddiaya sahiptir.

Başta, Eylül veya Ekim'de partileşeceği söylenen Yeni Demokrasi Hareketi olmak üzere, Türkiye'deki sistemsel tıkanmaya 'yeni' çözümler üretme çabasındaki çevrelerin temel sorunlarla ilgili düşüncelerinin, özellikle Kürt ve Kürdistan sorunu konusundaki yaklaşımlarının, ulusal demokratik güçlerimiz tarafından yakından izlenmesi ve Kürt sorunu konusunda mademki "çözücü" bir alternatif olma iddiası vardır, o halde bir taraf olarak muhatap alınıp sorgulanması gerekmektedir.

Örneğin, YDH'nin Türk siyasetinde egemen kalıpları ve yerleşik değerleri değiştirme şansı, geleneksel güçler arasından sıyrılıp Türk politikasına yön verebilecek merkezi bir güce dönüşme olasılığı ve hatta gerçekte böyle bir hedefinin olup olmadığı bir bütün olarak tartışma ve değerlendirme konusu olmakta, ancak Kürt sorunu konusunda "çözüm" babından önerdiği düşüncelerin öncelikle irdelenmesi ge-

rekmeğidir. Çünkü biraz değince görülecektir ki, bu konuda geliştirilen fikir ekseni, 'devletin tepesi'ndekilerce bile zaman zaman dile getirilen bazı kavramlar üzerine kuruludur. Dolayısıyla, YDH'nin Kürt sorunu konusundaki terminolojisinde nelerin 'yeni' olduğu da bu sorgulamayla belirlenmiş olacaktır.

YDH'nin Kürt sorunu için sunduğu teorik "çözüm" şudur: Kürtlerin etnik ve kültürel demokratik hakları tanınmalıdır. Kürt kimliği bas-kılanmamalı, kendisini çeşitli düzeylerde örgütleyip geliştirmesine olanak sağlanmalıdır. Bölgenin ekonomik bakımdan gelişmemiş olmasında tarihsel ihmaller, hatalar vardır; bunlar bir kalkındırma programı çerçevesinde zaman içinde giderilmeye çalışılmalıdır.

Kürtlerin ve diğer grupların etnik idiyetlerini de ifade etmek üzere, ırk temeline dayanan tanımlamalardan kaçınılarak ülkesel bütünlük ve anayasal vatandaşlık esas alınmalıdır. Türk vatandaşlığı yerine Türkiye vatandaşlığı herkesin üzerinde anlaşabileceği bir kavramsal esneklik sunmaktadır. "Ne mutlu Türküm diyene değil, ne mutlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşım diyene!"

Bölgedeki olağanüstü hal valiliği ve koruculuk bu anlayışla tasfiye edilmeli, yöneticilerin halk tarafından seçilmesine imkan tanınarak anayasal hakların kullanılabilmesinin araçları yaratılmalıdır.

YDH'nin teorik (siyasal değil) "çözüm"ü özetle böyle.

Kuşkusuz bu yaklaşım, halen yürürlükte olan şiddete ve her türlü insani, demokratik hakkın inkarına dayanan resmi politikayla karşılaştırıldığında, daha "anlayışlı", diyaloga açık bir çerçeveye sunmakta; yine, karşılaştırmalı olarak "ileri" bir söyleme sahip olmakla, daha köklü ve kalıcı bir çözüm için de tartışma zemini oluşturmaktadır.

"Çözüm" olarak sunulan bu formülasyonun, özünde ancak çözüm yönünde bir adım olabileceği görülüyor. Her şeyden önce Kürtlerin, bir ulus olarak sahip olması gereken hak ve özgürlükler, herhangi bir etnik grup için

kabul edilebilecek sınırlarla daraltılıyor. "Ülke bütünlüğü" fetişi ve "Misak-ı Milli" tabusuna ilişmeyen bir "özgürlük", Kürtleri ulus olarak özgür kılmaya yetmez. Ulusların kendi kaderini tayin hakkını, en azından perspektif bir program hedefi olarak Kürtlerden esirgeyen hiçbir formülasyonu-nun "siyasi çözüm" olarak sunulması kabul edilemez. Çözüm Kürtlerin özgürlüğündedir. YDH'nin Kürt sorununun çözümünde savunduğu yaklaşım bu anlamda siyasi bir çözüm değildir. İlle de bu kavramı da kullanarak nitilemek gerekirse, siyasi çözüm için bir tartışma zemini diyebiliriz.

Cem Boyner'in Kürt sorunu konusunda ısrarlı bir biçimde ve uygulamaya dönük bir iddia ile dile getirdiği düşüncelerin bir kısmı, aslında bizzat Süleyman Demirel tarafından da, üstelik benzer kavramlar kullanılarak ama belki bir fikir egzersizi kabilinden bir süre önce ifade edilmişti. Dikkat çekmek istediğimiz, YDH'nin "siyasi çözüm" formülasyonunun, merkezi arayışların dışında düşünsel bir önermeye sahip olmadığı, benzer düşünceleri ANAP, DYP ve SHP içinde savunanların da varlığıdır. YDH'ni belli ölçülerde farklı bir eğilim yapan, böylesi bir program etrafında partileşme çabasına, merkezi geleneksel güçlerle siyasi bir rekabete girişmesi, ayrıca "çözüm" programını bugünden hayata geçirmek istemesidir.

YDH ve "şiddet" söylemi

YDH'nin Kürt sorunu konusunda bir tartışma zemini sunabilecek olan "çözüm" önerilerini anlamsızlaştıran ve "çözücü" olmaktan uzaklaştıran bir handikapı var. O da şu: Boyner, yaptığı birçok konuşmada silahlı gruplara karşı silah kullanmanın bir zorunluluk olduğunu, şiddete başvuranların muhatap alınmayacağını, devletin silahlı gruplarla şiddet kullanmaya dayanan mücadelesinin doğru olduğunu ancak birtakım eksikleri bulunduğunu dile getirdi.

Bu düşünceler Kürt sorununun yeterince kavranmadığını ya da "siyasi çözüm" olarak ifade edilen ve yetersiz olsa da olumlu bazı boyutlar içeren önerilerin samimiyetten yoksun olduğunu göstermektedir. Çünkü Kürtler, yüzlerce yıllık ulusal özlemlerini gerçekleştirmek ve ulusal demokratik haklarına kavuşmak üzere önlerele birkaç kez yol bırakılmadığı için silah kullanmaya zorlanmıştır. Silaha başvurmak, Kürtlerin tercihi olmamıştır. Kürtler bu topraklarda binlerce yıldır yaşıyor. Yaklaşık bin yıldır da Türklerle birlikte. Yirmibirinci yüzyılın eşliğinde, Boyner gibi bir Türk burjuvası bile çıkıp Kürtlere şu şu haklarını verelim diyorsa, bunca yıldır Kürtlerin haklarından yoksun bırakıldığı zaten kabul ediliyor demektir. Bir de Kürtlerin hak arama mücadelesinin sadece yetmiş yıllık faturasına bakılırsa, insani ve siyasi ahlak sahibi hiç kimesinin "Kürtler için silah kullanıyor" demesi mümkün olmaz.

Kürt sorununun siyasi metodlarla çözümünün mümkün ve gerekli olduğuna inanılıyorsa, yapılması gereken, Kürt halkını silaha başvurmak zorunda bırakan koşulların değiştirilmesi ve diyalog yolunun açılmasıdır. Sıkça tekrarlanan "halkı ve teröristi birbirinden ayırma" formülü arabayı atın önüne koymak demektir. Kürdün silah elde savaşmasını tarlasında çift süren köylüsünden, Mecliste politika yapan milletvekilinden ayırma olanağı yoktur. Biri, hem kendisi ve hem de diğeri için vardır. Hep-

vunduğu ülkü birdir. Türk devletinin bunca yıldır süren kirli savaşının, tarlasındaki köylüyü de, parlamentodaki milletvekilini de, dağdaki savaşçıyı da ayırım yapmadan hedeflemiş olması, pogromist-katliamcı politikaların bir bütün olarak Kürt halkına yönelmesi bu nedendir. Yine aynı nedenlerle, Kürt sorununda hem "Siyasi Çözüm"ü telaffuz etmek ve hem de devletin şiddetine cevap vermek biraraya geldiğinde, yeni bir düşünce ortaya konulamaz.

ANAP lideri Mesut Yılmaz'ın, Cem Boyner'in "siyasi çözüm" önerilerini "Türkiye'nin siyasi koşullarını bilmemek"le, "ayakları havada politika yapmak"la değerlendirmesinden ve muhtemelen birtakım uyarılardan sonra "şiddete şiddet" söylemini lügatına alan Boyner, böylelikle "gerçekçi" olmaya yöneldiğini sanıyor olmalı. Oysa meselenin nirengi noktalarından biri de budur. Ve bu konuda neden-sonuç ilişkisini doğru kuramamak, toplumlarımız arasında barışın kurulmasını ve yaşıatılmasını pratik olarak imkansız kılar. Denklem doğru kurulacaksa, vurgu, devletin şiddet politikasından vazgeçmesi üzerine yapılmalıdır.

YDH, konuyla ilgili çözümlemelerini, o çok eleştirdikleri "populizm"den arındırmaya becererek sağduyulu ve rasyonel bir temele oturtabilirse, Kürt sorununun siyasal bir mecraya taşınmasına katkıda bulunabilecektir.

YDH bir seçenek olabilir mi?

YDH, özünde sistemin geleceğini, ikinci cumhuriyetçilerin deyimiyle "kabuk devlet"in fosilleşmiş dogmalarına çarparak geri itilen değişim taleplerinde gören ve Türkiye'nin rasyonellerini global gelişme trendleriyle bağdaştırmayı amaçlayan burjuva bir seçenek ve dinamik bir elit hareketidir. Türkiye'nin 12 Eylül koşullarında ihracata dayalı vurgun düzeniyle biriktirdiği "muazzam" potansiyelin Kürtlerle girişilen savaşta eritilerek "yeni dünya düzeni"nin sunduğu olanaklarla bölgesel bir "süper güç" olma fırsatının kaçırılmasını istememektedir.

YDH, Türkiye'nin Tanzimat'la başlayan batılılaşma serüveninin yirmibirinci yüzyıldaki geleceğini programlamaktadır. Batılılaşma yolunda yüzelli yılda katedilen mesafenin, Kürt sorununda yaşanan açmaz nedeniyle AGİK'ten, Avrupa Konseyi'nden, Avrupa Topluluğu'ndan ve diğer batılı kurumlardan dışlanma durumuna gelinmesi sonucu heder olmaması için, Türkiye'nin Kürt sorunu "kamburu"ndan kurtulması gerektiğini bilmekte ve 1920'li yılların mentalitesi ile Avrupa'ya entegre olunamayacağını; ekonomik, sosyal ve siyasal bir "prestroika"nın bir an önce gerçekleştirilmesinin zorunlu olduğunu görmektedir. YDH, Kürt direnişinin, Türkiye'yi asırlık tercihleri konusunda hızla bir yol ayrımına getirdiğini gören Türkiye entelijensiyası ile liberal burjuvazisinin marjinal fakat gelişme eğilimindeki bir koalisyonudur. Bütün bu yönleriyle de Özal'ın siyasi profilini yansıtmaktadır.

YDH'nin siyasi geleceği, Kürt sorunu konusunda geliştirmeye çalıştığı çözüm formülasyonunu, sorunun temel yönlerini kuşatan, gerçekçi bir içerikle ısrarlı bir biçimde savunabilmesine, eksik ve yanlışları giderbilmesine ve mevcut politik hareketlerle Kürt sorunu konusunda arasındaki farklılıkları net bir ifadeye kavuşturarak kendisi açısından bir tehlike olan merkez partilerinden birine eklenmemeyi ve yedeklenmemeyi başarmasına bağlıdır.

Eğitim emekçileri kirli savaş hedefi

Haber Merkezi- Sanayileşmiş batı toplumunda en saygın mesleklerden biri öğretmenlik yani eğitimciliktir. Oysa çarpık ve antidemokratik Türk Eğitim Sistemi bu mesleğin saygınlığını ortadan kaldırmış ve en sıradan meslek durumuna getirmiştir. Tabi bu sıradanlık mevcut TC sınırları içinde yaşayan halkların kültürüne de yansımış. Hani derler ya; kızımızı doktor, avukat, mühendis istedi vermedik, afbuyurun bir de öğretmen istedi!

Ama bununla da yetinilmedi. 12 Eylül faşist darbesinden en fazla zarar gören, olmadık işkencelere maruz kalan toplum kesimi yine eğitimciler oldu. "Yeterlilik sınavı"yla kazanılmış hakları ellerinden alındı ve "güvenlik soruşturması"yla düşüncelerinden dolayı fişlenip tutuklandı ya da sürüldüler. El-

bette, 90 sonrası genelde toplumsal ve özelde de ulusal muhalefetin boyutlanmasıyla da yine değişik mesleklerden aydınlara yönelik "faili meçhul" saldırı ve cinayetlerin asıl hedefi eğitimciler olacaktı.

Parasız olması gereken eğitimi bir ticaret sektörü haline getiren ve eğitim için gerekli araç ve gerecin sağlanması için sübvansiyon uygulaması gerekirken, aksine fiyat artışlarını kontrol edemeyen veya etmeyen devlet, Kürdistan'da süren kirli savaş nedeniyle cangüvenlikleri olmadığı gerekçesiyle bölgede görev yapmak istemeyen eğitimcilerin atamaları esnasındaki be-cayış olayını da borsaya yani pazara çevirerek çıkmazını komediye dönüştürdü. Eğitimciler, üzerlerine "Hakari, Mardin, Tunceli vs. illere ila-

veten son model araba, milyonlarca para verilir; İzmir, İstanbul, Samsun alınır" yazılı pankartlarla ilginç görüntüler oluşturdular. Bu durum bir yandan TC eğitim sisteminin bir ticaret sektörüne dönüştüğünü gösterirken, diğer yandan bu asimilasyoncu ırkçı sistemin Kürdistan'da iflas ettiğini göstermektedir.

En temel insan haklarından olan "ana dille eğitim"i dahi Kürt halkından esirgeyen bu sistemin boyutlanarak gelişen Ulusal Kurtuluş Mücadelesi karşısında daha fazla dayanamayacağını tahmin etmek için kahin olmak gerekmez. Bu mücadelede aktif rol alan Kürt eğitimcilerin devletin açık ve gizli terör odaklarının hedefi olmaları da yine bundan kaynaklanmaktadır.

Diyarbakır İnsan Hakları Derneği

(İHD)'nin verilerine göre, 15. Şubat 1992 ile 3. Haziran 1994 tarihler arasında gerçekleşen "faili meçhul" saldırılar sonucunda 21 eğitimci yaşamını yitirken, 17 eğitimci de yaralandı.

Kürdistan'da yurtsever öğretmenlere uygulanan diğer açık bir terör ise, gö-zaltı, işkence sürgün vs.'dir. 1993 yılından bu yana Kürdistan'da 58 eğitimci gözaltına alınıp işkencelerden geçirilirken 51 eğitimci de çeşitli gerekçelerle Türkiye'nin değişik bölgelerine sürgün edildi.

Kürdistan'da eğitimcilere yönelik gözaltı, sürgün, işkence, öldürme ve yaralama türünden saldırılara ilişkin İHD Diyarbakır şubesinin hazırladığı, aylık raporunu kamuoyuna sunuyoruz:

Adı ve Soyadı	Vurulduğu yer	Tarih
Mehmet Aybar	Dicle	30. 03. 1993
Salih Taş	Dicle	30. 03. 1993
Kasım Aydın	Dicle	30. 03. 1993
Zülküf Kaya	Dicle	30. 03. 1993
Fahrettin Akdağ	Dicle	30. 03. 1993
Hamza Andıç	Dicle	30. 03. 1993
İsmail Arkan	Dicle	30. 03. 1993
Hayri Aktan	Dicle	30. 03. 1993
A. Rahim Uyguner	Dicle	30. 03. 1993
M. Sait Dayan	Dicle	30. 03. 1993
Hikmet Kaçar	Dicle	30. 03. 1993
Samet Karakaş	Diyarbakır	Açıkta
Ahmet Yokuş	Diyarbakır	Tutuklu
Ahmet Baykal	Bismil	
Nizamettin Canpolat	Diyarbakır	Tutuklu
Aziz Çalışkan	Bismil	Açıkta
A. Rahman Altındağ	Kulp	
U. Şahin Durmaz	Diyarbakır	
Kazım Uzun	Diyarbakır	
H. İlhan Adımsız	Diyarbakır	
Bedri Yıldırım	Diyarbakır	
Faysal Candan	Diyarbakır	
Mustafa Polat	Diyarbakır	
Celal Eren	Diyarbakır	
Emin Avcı	Diyarbakır	
Ahmet Birsin	Diyarbakır	
Faik Tekdemir	Diyarbakır	
Nurdane Turan	Diyarbakır	
İbrahim Kaya	Diyarbakır	
Veysi Ay	Diyarbakır	10. 04. 1994 - 10. 04. 1994
Serhat Beyazıt	Diyarbakır	10. 04. 1994 - 10. 04. 1994
Mustafa Aşık	Diyarbakır	21. 04. 1994 - 25. 04. 1994
Necip Gültekin	Diyarbakır	14. 04. 1994
Fahrettin Aydın	Diyarbakır	Tutuklu
Faik Tekdemir	Diyarbakır	4 ayda 15 gün gözaltı
İslah Yakut	Çınar	Tutuklu
Ramazan Ergin	Ergani	28. 04. 1994 - 16. 05. 1994
Serdar Çal	Bismil	28. 04. 1994 - 07. 05. 1994
Ahmet Sever	Bismil	28. 04. 1994 - 07. 05. 1994
Yıldıray Çınar	Bismil	28. 04. 1994 - 07. 05. 1994
Nuri Demir	Bismil	28. 04. 1994 - 07. 05. 1994
Aysel Kılıncı	Bismil	28. 04. 1994 - 07. 05. 1994
Serpil Başçalokan	Bismil	28. 04. 1994 - 07. 05. 1994
Nihat Arı	Bismil	28. 04. 1994 - 28. 04. 1994
Mehmet Laçın	Diyarbakır	28. 04. 1994 - 28. 04. 1994
Mürüve Laçın	Diyarbakır	28. 04. 1994 - 28. 04. 1994
H. İbrahim Taş	Diyarbakır	28. 04. 1994 - 28. 04. 1994
Tahsin Akdeniz	Diyarbakır	28. 04. 1994 - 28. 04. 1994
Halil Mert	Diyarbakır	07. 05. 1994 - 09. 05. 1994
Nizamettin Yaşar	Diyarbakır	07. 05. 1994 - Tutuklu
İsmet Aslan	Diyarbakır	07. 05. 1994 - 09. 05. 1994
Şerif Demir	Diyarbakır	07. 05. 1994 - Tutuklu
Ali Yaşa	Diyarbakır	07. 05. 1994 - 02. 06. 1994
Fatma Yaşa	Diyarbakır	93 yılı 3 ay Tutuklu
Hasan Şeker	Ergani	04. 1994
M. Ferat Güzel	Çınar	04. 1994
Sinan Çelik	Çınar	04. 1994
Abdullah Bilir	Çınar	

Gözaltına alınan ve işkence gören eğitimciler

Adı ve Soyadı	Eski görev yeri	Sürgün yeri
Resul Basut	Çınar	Hatay
Ahmet Ertak	Çınar	Çankırı
Hilal ince	Bismil	Yozgat
Burhan Yoloğlu	Bismil	Yozgat
Ramazan Duruk	Kulp	Niğde
Vasif Eren	Kulp	Bilecik
Emin Avcı	Kulp	Bilecik
Zeydin Altındağ	Hazro	Antalya
Medhi Güler	Kulp	Ankara
İhsan Avcı	Kulp	Ankara
M. Beşir Doğan	Kulp	Ankara
Yusuf Çelik	Hazro	Antalya
Şükrü Dayan	Dicle	Yozgat
Ömer Ayaz	Dicle	Kırşehir
Hanifi Ceylan	Kulp	Rize
Efendi-Efe	Kulp	Niğde
Hüseyin Yıldız		
Ali Çağlar	Ergani	Bartın
Mehmet Can		Rize
Zülfiyar Okan	Ergani	Konya
Eyüp Duman		
Zülküf Engin		
Fikri Aktulum	Dicle	Niğde
Faruk Adıgüzel	Bismil	
Yemlihan Özkan	Bismil	
M. Şah İpek	Bismil	
Eşref Suçiçek	Ergani	Kütahya
Erdoğan Canpolat	Bismil	Ankara
Bedirhan Öncel	Diyarbakır	Rize
Hasan Kalıncı	Diyarbakır	Rize
Osman Tellioglu	Diyarbakır	Yozgat
Kerim Solmaz	Diyarbakır	Aksaray
Şehmuz Ekmen	Diyarbakır	Aksaray
Seyyad Kelekçi	Diyarbakır	Silvan
Hüseyin Şen	Diyarbakır	Kulp
Hüseyin Duman	Diyarbakır	Silvan
Rüstem Avcı	Çınar	Niğde
Celal Eren		Çınar
A. Rahman Altındağ	Kulp	Silvan
Mahmut Sangül	Diyarbakır	Yozgat
Nejdet Keklik	Ergani	Ordu
Hasan Şeker	Ergani	Niğde
Mehmet Aybar	Dicle	Amasya
Kasım Aydın	Dicle	Ankara
Fahrettin Akdağ	Dicle	Niğde
A. Rahim Uyguner	Dicle	Sivas
Hamza Andıç	Dicle	Kırşehir
Hayri Aktan	Dicle	Yozgat
İsmail Arkan	Dicle	Ordu
M. Said Dayan	Dicle	Eskişehir

Sürgün edilen eğitimciler

Adı ve Soyadı	Görev yeri	Vurulduğu yer	Tarih
Ahmet Bayhan	Pervari	Diyarbakır	15. 02. 1992
Mehmet Geren	Diyarbakır	Diyarbakır	23. 03. 1992
Seydo Aydoğan	Kızıltepe	Kızıltepe	05. 06. 1992
Ramazan Yüce	Silvan	Diyarbakır	29. 06. 1992
Adil Yavaş	Silvan	Silvan	01. 07. 1992
Şirin Gökdere	Silvan	Silvan	15. 09. 1992
M. Şirin Kaya	Diyarbakır	Diyarbakır	27. 10. 1992
Mehdi Sanlı	Silvan	Silvan	10. 12. 1992
Zübeyr Akkoç	Diyarbakır	Diyarbakır	13. 01. 1993
R. Aydın Bilge	Diyarbakır	Diyarbakır	13. 01. 1993
Alihan Han	Diyarbakır	Diyarbakır	22. 04. 1993
Faik Ayaz	Silvan	Silvan	20. 03. 1993
Elif Livan	Diyarbakır	Çınar	11. 06. 1993
Nuriye Ak	Diyarbakır	Çınar	11. 06. 1993
A. Rıza Pekgöz	Kürtalan	Kürtalan	09. 06. 1993
Ahmet Arcagök	Diyarbakır	Diyarbakır	20. 09. 1993
Ali Şahap Salık	Diyarbakır	Diyarbakır	21. 09. 1993
Hasan Akan	Diyarbakır	Diyarbakır	01. 03. 1994
Recep Oyur	Diyarbakır	Diyarbakır	29. 04. 1994
M. Nuri Demiralp	Diyarbakır	Diyarbakır	02. 06. 1994
Kemal Güçer	Diyarbakır	Diyarbakır	03. 06. 1994

Saldırıları sonucu öldürülen eğitimciler

Adı ve Soyadı	Vurulduğu yer
Hikmet Altuğ	Diyarbakır
Ali Dede	Diyarbakır
İhsan Yüce	Silvan
A. Samet Çiçek	Kulp
Abdullah Aycan	Diyarbakır
Mehmet Ayaz	Diyarbakır
Şuayip Konuksever	Diyarbakır
İmam Taşcier	Diyarbakır
Seyfettin Aydın	Nusaybin
Osman Vurgun	Ergani
Hidir Zar	Diyarbakır
Bahri Birtane	Diyarbakır
Sitki Ay	Diyarbakır
Necip Gültekin	Diyarbakır
Fevzi Bilgin	Ergani
Ahmet Meraloğlu	Diyarbakır
Muharrem Fidan	Diyarbakır

Saldırıları sonucu yaralanan öğretmenler

Açık, gizli devletin militarist güçlerinin ve işbirlikçilerinin saldırısında şehit olan yurtsever, demokrat eğitimcilerin idealleri ve anıları devrimci ulusal mücadelemizde yaşıyor.

Devrimci Ulusal Eğitimciler

Savaşın faturası öğrencilere ödetiliyor

Antep (Medya Güneşi)- '93-'94 öğretim yılı sonunda Antep'teki ortaokul ve liselerden mezun olan öğrenciler, ancak Türk Silahlı Kuvvetleri Mehmetcik Vakfı (TSKMV)'ye bağış yapmaları şartıyla diplomalarını alabiliyorlar.

Şehit Şahin Bey Lisesi müdürü Seyit Çapan'ın, '93-'94 öğretim yılı mezunlarına, Türk Silahlı Kuvvetleri Mehmetcik Vakfı'na ait en az 20 bin liralık bağış makbuzu getirme ya da karşılığını ödeme koşuluyla diploma

verdiği öğrenildi.

Antep'te aynı uygulamaların orta okullarda da yapıldığı iddia ediliyor.

Veliler bu duruma kızgın ve öfkeli. Çocukların kirli savaş alet edildiğini belirten bazı veliler, makbuz karşılığında alınan paraların savaşa aktarıldığını ifade ederek bu uygulamaya tepki gösteriyorlar.

Öğrenci velisi K.T. "Türk Silahlı Kuvvetleri Mehmetcik Vakfı bağış makbuzu velileri soymanın bir yönü ve kirli savaşın sürdürülmesine

çocukların alet edilmesidir." derken, bir başka veli M. A. ise şunları söyledi: "Şu anda devam eden savaş haksız bir savaştır. Böyle bir savaşa ekonomik katkı yapacak durumda değiliz. Varolan gücümüzü ve olanaklarımızı savaşın tırmanmasına değil halkların kardeşliği uğruna kullanırız. Öğrencilere diploma alma karşılığında 20 bin liralık Mehmetcik Vakfı makbuzunun dayatılmasını kınıyorum."

Kürdistan'da kolera salgını

Kolera salgını nedeniyle hastahanelerde hastalar için yer kalmadığından Antep Çocuk Hastanesi'nde bir yatağa iki hasta yatırılırken (altta), koridorlara da yatak atılıyor (üstte).

Diyarbakır, Antep (Medya Güneşi)- Diyarbakır'ın Silvan ve Siirt'in Kurtalan ilçeleri başta olmak üzere, Kürdistan'ın birçok yerleşim biriminde kolera salgını başgösterdi. Kurtalan'a bağlı Kayabağlar kasabasında kolera salgınından, isimlerini öğrenebildiğimiz 9 kişi yaşamını yitirken, il ve ilçelerden gelen yüzlerce kişi de bu hastalıktan dolayı Diyarbakır'ın çeşitli hastanelerinde tedavi görüyor.

Edinilen bilgilere göre hastane yetkilileri, başta Diyarbakır olmak üzere çeşitli il ve ilçelerden Diyarbakır Devlet, SSK ve Dicle Üniversitesi hastanelerine tedavi olmak amacıyla gelen ve Mikrobiyoloji-Enfeksiyon Hastalıkları bölümünde bu şüphe ile yatan birçok hasta bulunduğunu belirtiyorlar. Ancak doktorlar kolera salgını olmadığını ısrarla savunurlarken, Siirt'in Kurtalan ilçesi Kaymakamı **Yüksel Karadağ**'ın "Kayabağlar kasabasında kolera salgınından dolayı **Vahide Nas** (66), **Babek Sevgöz** (7) **Sabiha Pekgöz** (11), **Nurgül Pekgöz** (18), **Babek Seven** (5); Kayabağlar kasabasında **Tevfik Kızıllan** (60), **Yusuf Pekgöz** (67) ve **Hakan Pekgöz** (5) adlı kişiler ise tedavi amacıyla kaldırıldıkları Siirt Devlet Hastanesi'nde yaşamalarını yitirmişlerdir" dediği öğrenildi.

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır şubesi yönetim kurulu tarafından 13 Ağustos'ta konuyla ilgili bir basın açıklaması yapıldı. Basın açıklamasında, bölge insanlarının çektiği acılara, yaşanan savaşın bir sonucu olarak salgın hastalıklardan özellikle de koleradan ölümlerin de eklendiğini kaydeden İHD Diyarbakır şubesi yönetim kurulu, devamla şunları söyledi: "Başta Diyarbakır'ın Silvan ilçesiyle Siirt'in Kurtalan ilçesinde başgösteren kolera salgını, tedbir alınmadığı takdirde genişleyecektir. Silvan ve Kurtalan'dan gelen hastalardan D.Ü.T.F.'nde yatan **Mehdi Çelik**'e kolera tanısı konulmuş, **Özgür Örak**, **Nihat Baytan**, **Zeynep Eze**, **Ünal Polat**, **Zeynep Kılıç**, **Mehmet Biçimli**, **Fatma Kaydu**, **Zübeyde Taşkıran**, **Zehra Döndü**, **Mehmet Katar** ve **Halime Naz** ise bu şüphayle yatmaktadırlar. Tüm araştırmamıza rağmen ölü sayısı hakkında kesin bir bilgi edinemedik."

Antep'te kolera telaşı

Antep Çocuk Hastanesi'nde de 5 ço-

cuğa kolera teşhisi konulduğu ve 7 çocuğun yoğun bakıma alındığı öğrenildi. 113 yataklı Çocuk Hastanesi'nde şu anda 128 çocuk tedavi görüyor. Hastanedeki yatak kapasitesi sınırlı olduğu için bir yatakta iki çocuk yatıyor. Oda sayısı yetersiz olduğundan hastaların koridorlarda yatmak zorunda kaldığı Çocuk Hastanesi'nin bebek servisinde 43, yoğun bakımda 6, küvezde 17, yanık ünitesinde 4, cerrahi servisinde 8 ve intaniyede 49 hasta yatıyor.

Kolera söylentilerinin yoğunlaşması üzerine İHD Antep Şube Başkanı **H. İmam Özharat**, basın mensuplarıyla birlikte Çocuk Hastanesi'ni ziyaret edip, incelemelerde bulundu. Çocuk Hastanesi Başhekimisi **Ethem Batur**'la görüşen Özharat, yaptığı incelemeler sonunda bir basın açıklaması yaptı. Özharat basın açıklamasında şunları söyledi: "Hastanenin yatak kapasitesi ve personeli yeterli değildir. Bu yetersizliklerden dolayı bir yatakta iki kişi yatıyor. Refakatçiler personel görevi görüyor. Hastanede bir izdiham yaşanıyor. Bu izdihamda hastaların iyileşmesi mümkün değil. Devlet halkın sağlık sorunlarıyla ilgilenmemekte.

Antep'te 5 çocukta kolera olduğu söylentisi var. Bununla ilgili olarak hiçbir önlem alınmamaktadır. Kirli savaşa trilyonlarca lira ayrılırken bugün en çok korunması gereken çocuklar koridorlarda yatıyor. Kimileri ise bundan bile yoksundur.

Antep Çocuk Hastanesi'nde resmen kolera hastalığının bulunduğunu yetkililer açıklamadığı için olağanüstü bir önlem alınmamaktadır."

Antep Çocuk Hastanesi'nde kolera teşhisiyle yatmakta olan çocukların isimleri şöyle:

Abdullah Günaslan, **Seydi Payer**, **Cuma Şimşek**, **Reşit Karakoç**, **Yusuf Bayramoğlu**.

Diyarbakır TO'dan acil önlem çağrısı

Tabipler Odası (Diyarbakır, Mardin, Siirt, Batman, Şırnak illeri) Genel Sekreteri **Dr. Necdet İpekyüz**, son günlerde bölgenin bazı yerleşim birimlerinin gündeminden düşmeyen kolera ve diğer bulaşıcı hastalıkların önlenememesi; bu ko-

nuda halkın aydınlatılması ve yetkililerin duyarlı kılınması amacıyla 16 Ağustos günü Diyarbakır Tabipler Odası'nda bir basın toplantısı düzenledi.

Diyarbakır Tabipler Odası Yönetim Kurulu'nun hazırladığı açıklamada, bulaşıcı hastalıklarda temel nedenin, su ve kanalizasyon altyapısındaki yetersizlik olduğu belirtilerek, toplumun sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyinin düşüklüğü ile kirli suların ve yiyeceklerin oynadığı role dikkat çekildi. Açıklamada ayrıca, son zamanlarda bölgemizde meydana gelen yoğun göç olaylarına da değinilerek şu görüşlere yer verildi: "Bu olumsuzluklara, hane nüfus yoğunluğunun fazlalığını, et, süt, süt ürünleri ve diğer gıdaların kontrolsüz ve denetimsiz açıktan satılmasını, şehir merkezindeki çöp döküm yerlerinin düzensiz, açık ve dağınık bulunmasını da eklersek bu koşullarda tifo, paratifo, dizanteri, kolera ve sarılık gibi bulaşıcı bağırsak hastalıklarının artması olağandır. Örneğin; 1992 yılında Türkiye'de bildiri yapılmış amipli dizanteri olgularının yüzde 4,6'sı, tifonun yüzde 22,3'ü Diyarbakır'da ortaya çıkmıştır. Bugün Diyarbakır'da çalışan hekim arkadaşlarımız için bulaşıcı hastalıklar hergün karşılaştıkları rutin hastalıklara dönüşmüştür."

Diyarbakır Tabipler Odası Yönetim Kurulu'nun basın açıklamasında, yetkililer ve halk tarafından kısa ve uzun vadede alınması gerekli somut önlemler şu şekilde sıralandı:

2- Halkın alması gereken önlemler:

- Kuyu ve çeşme suları mutlaka kaynatılmalı
- Şehrimizde birçok yerde suların sürekli akması nedeniyle pompa ve motor aracılığıyla şehir şebeke suyundan emmek suretiyle su alınmaktadır. Bu durum kanalizasyon suyunun karışmasını kolaylaştırmaktadır. Bu yöntemden vazgeçilmelidir.
- Tüm vatandaşlarımız kişisel temizliğine dikkat etmeli, özellikle eller yemek öncesi ve tuvalet sonrası bol su ve sabunla yıkanmalı. Tuvaletler bol su ve deterjanla temizlenmeli, hastalarla ortak malzeme kullanılmamalı.
- Sebze ve meyveler bol su ile yıkanmalı, birkaç saat suda bekletilmeli, hazır ve açıkta satılan yiyecekler yenilmemelidir.
- Kusması ve ishali olan çocuklara ağızdan sıvı tedavisi (şekerli-tuzlu su) muhakkak anne ve babalar tarafından uygulanmalıdır. Su ve anne sütü vermeme gibi yanlış inanışlar terk edilmeli, ishali hastalıklarda emzirmeye devam edilmelidir.
- Çöplerin kapalı çöp kutularında toplanması sağlanmalıdır.

B- Uzun vadeli önlemler

- Kanalizasyon ve şehir içme suyu şebekesinin yenilenmesi. Ve kanalizasyon

A- Kısa vadede alınması gereken önlemler:

1- Sağlık müdürlüğü ve belediyelerin alması gerekli önlemler

- Su denetimlerine hız verilmesi
- Şebeke ve kuyu sularının klorlanması.
- Tanker sularının kontrol ve denetime alınması.
- Kanalizasyon sistemleri denetlenmeli, sızıntı kuşkusu olan yerler onarılmalı yada kullanım dışı bırakılmalı.
- Dicle nehri havzasında sebze ve meyve bahçelerinin atık sularla sulanmasının önlenmesi.
- Açıktan satılan gıda maddeleri ve içeceklerin satılmasının engellenmesi.
- Başta sağlık ocakları olmak üzere sağlık kuruluşlarına tıbbi malzeme verilmesi.
- Hastalar ve saptanan taşıyıcıların ivedi tedavisi.
- Halkı eğitmek.

atıklarının arıtılarak zararsız hale getirilmesi.

- Yeterli içme suyu ve kullanma suyunun sağlanması
- Halka düzenli ve sürekli sağlık konusunda eğitim verilmesi.
- Bu amaçla oluşturulacak bir koordinasyonla köy muhtarları, köy öğretmenleri, köy imanları gibi kesimlerin eğitim için bilgilendirilmesi.
- Sağlık ocağı sayısını arttırmak.
- Gecekondulaşmayı önleme projeleri üretilmeli, yeterli ve sağlıklı konut yapılmalı.
- Yeşil saha, çocuk park ve oyun bahçelerinin yapılması.
- Diyarbakır su kaynağının çevresinin sanayi, tarım ve konut atıklarından korunması.
- Çöp toplama merkezlerinin düzenlenmesi ve kapalı halde olmasının sağlanması.
- Karasinek ve haşarelerle mücadele yöntemlerine aktiflik getirilmesi.

Kürdistanlı sosyalistler yeni döneme yeni bir yapılanmayla girebilir

● Teslim Töre

1960'lı yılların devrimci hareketleri, farklı ülkelerde değişik potansiyellerin dışa vurmasına neden olmuştu. Her ülkenin taşıdığı potansiyelin niteliğine göre kimi ülkelerde tarihi iz bırakarak geçip giderken kimilerinde de kalıcı örgütlenmeler ve mücadele biçimlerinin oluşmasına zemin teşkil etti. Örneğin Fransa'da bir gençlik hareketi düzeninde iz bırakıp giderken, Türkiye ve Kürdistan'da sınıf zeminli mücadelenin boyvermesine, çeşitli örgütlenme biçimlerinin oluşumuna ortam hazırladı. En çok bu yıllarda sınıf mücadelesi boyutlandı, marksist ideoloji bu yıllarda en ücra köşelere kadar yayılabilirdi.

Bu hareket, Türkiye'de sınıf mücadelesini boyutlandırırken, K. Kürdistan'da ise, 1938 Kürt isyanının bastırılmasından sonra 60'lı yıllara kadar suskunluğunu koruyan fakat güçlü bir potansiyel biriktirmiş olan ulusal ve sınıfsal mücadelenin dinamize olmasına, büyük bir gürültüyle siyaset sahnesine çıkmasına yol verdi. 1970'li yılların sonuna kadar ulusal-sınıfsal mücadele iç içe ve Türkiye sınıf mücadelesiyle aynı frekansta birlikte yürümeye devam etti. 1970'li yılların sonuna doğru sınıf mücadelesinde ideolojik ve örgütsel yetmezlikler belirginleştirmeye başlamıştı. Devrimci güçler ideolojik ve örgütsel konulardaki tartışmalara yoğunlaşmışlar, bölünerek çoğalmanın kitelerde yarattığı güvensizlik ortamının içerisinde ideolojik tartışmalar yer yer şiddet içeren boyutlara tırmanmıştı. Tam bu sırada 12 Eylül faşizmi geldi. 12 Eylül faşist diktatörlüğü genel devrimci harekete ağır darbeler vurdu. Sınıf mücadelesini faşist devlet terörüyle ezerek baskı altına aldı.

1983 seçimlerinden sonra ANAP'ın iktidara gelmesi: "ortadireği güçlendirmek, enflasyonu durdurmak, çağ atlamak" vb. gibi parlak yalanlarına medyaları etkin bir şekilde kullanarak halkı inandırması ve bir beklenti içine sokmasının üzerine, 80'lerin sonlarına doğru sosyalist sistemin düşüşünün eklenmesi, sınıf mücadelesini adeta komaya soktu ve ulusal mücadele üzerindeki etkisini neredeyse sıfırladı.

Kısa başlıklar halinde değinebildiğimiz bu tarihsel, sosyal ve siyasal gelişmeler; hem ulusal hem de uluslararası planda, ulusal mücadele ile sınıfsal mücadelenin birbirinden kopmasına neden oldu. Bu süreçte sınıf mücadelesi adeta can derdine düşmüş, yavaş ve uzun erimli bir yeniden toparlanışı yaşarken, ulusal mücadele, sınıf bileşeninden kopuşla doğan boşluğu yeni bileşenlerle doldurarak süratli bir yükselme temposuna girdi.

Mevcut globalizm koşullarında sınıf mücadelesinden kopuk bir ulusal mücadelenin durak yeri doğal olarak, ABD senatosu, Alman, İngiliz, Fransız, AB Parlamentosu ve AÇIK'ti. Kürt ulusal mücadelesi de aynı hızla buralara girdi, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin eşğine kadar dayandı. Şimdi doğal olarak çözümü buralarda arayacaktır.

Bilinmesi gerekir ki, bu platformlara giren hiçbir sorun, girdiği gibi çıkmaz. Çıkmaz. ABD senatosuna, üstelikte bir Kürt lobisi ile girmiş olan bu sorunun, oradan ABD emperyalizminin çıkarlarına endekslenerek çıkacağı şüphesizdir. Almanya, Fransa, İngiltere, AB parlamentoları açısından da böyledir. Nitekim, dikkat edilirse, Kürt ulusal sorunu ile ilgili tartışma ve pazarlıklar ABD ile Türk hükümeti arasında oluyor. Kürt ulusal kurtuluş hareketinin temsilcileri bir şekilde devre dışı bırakılmış durumda. Ne ABD senatosunun, ne Alman, Fransız, İngiliz, AB parlamentosunun muhatap aldığı bir Kürt ulusal hareketi sözcüsü ya da mercisi bulunmuyor.

Bu haliyle de olsa, Kürt ulusal sorununda kısmi bir çözüm kaçınılmaz hale gelmiştir. Hiç kuşku yok ki, bu kısmi çözümde emperyalist devletler kendi çıkarlarını gözleyeceklerdir. Hatta, resmi planda bir Kürt otoritesini muhatap almaksızın sürdürmüş oldukları bu mekikte Kürt sorununu tümüyle kendi çıkarları doğ-

rultusunda kullanmaya çalışacaklardır. Ancak, kısmi bir çözümü içerse de, emperyalistler kazanım sağlasa da, Kürt halkının da küçümsemeyecek kazanımlar elde etme olanağına kavuşacağını görmek gerekir.

Ulusal hareketin geldiği bu noktayı, "emperyalizmle işbirlikçilik" vb. gibi beylik suçlamalarla yadsımaya ya da küçümsemeye kalkmak doğru değildir. Ya da, "başından şöyle olmalıydı, böyle yapılmalıydı vb" gibi geçmişe dönük varsayımlarla yargıçlık yapmak metafizik bir bakış olur. Doğru yaklaşım, geçmişe takılıp kalmadan mevcut olguyu marksist yöntemle ele alarak geleceğe yönelik sağlıklı politikalar, perspektifler üretmeye çalışmayı, bu olgu içerisinde sınıf mücadelesinin yararlanacağı noktaları keşfetmeyi gerektirir.

Bazı durumlarda, Marks'ın da belirtmiş olduğu gibi, "şeytanla bile pazarlığa girilebilir", ama kimin kazanacağını unutulmaması kaydıyla. Mevcut globalizm koşullarında ulusal mücadelelerin emperyalist merkezlerin lobilerine girmesinin kaçınılmazlığı bilincinde hareket edildiği ve gelecek perspektifler buna göre belirlendiği takdirde, Kürt halkının belli kazanımlar

Ulusal mücadele; mevcut globalizm, bölge ve ülke koşullarında, varabileceği durak noktasına varmıştır. Varılan bu noktanın kısmi çözüm noktası olduğu ve salt ulusal perspektifle bundan daha ileriye gidilemeyeceği bütün netliğiyle görülmektedir. Gelinecek noktada mücadeleyi bir ileri düzeye ve farklı bir konjonktüre oturabilecek esaslı dinamik, sınıf mücadelesi ve sınıf eksenli siyasal örgütlenmedir.

elde etmesi ve mücadeleyi daha ileriye götürmesi mümkün olabilir. Aksi halde pazarlık "şeytanın" lehine sonuçlanır. Şu durumda bile salt ulusal patentli birçok şeyin emperyalizmin güdümünde kalacağına şüphe yoktur.

Tabii ki, Kürt halkını dinamize eden tek muharrik güç ulusal sorun değildir. Onunla birlikte sınıfsal sorunu da vardır ki, hiçbir emperyalist mihrak, bu sorunun kapısının önüne gelmesine dahi izin vermez. Tersine, ulusal sorunun çözümünün işçi sınıfı ekseninde yürütmesini önlemek için soruna el atmış durumdadır. Ulusal kurtuluşu da gerçek anlamıyla ve köklü bir tarzda gerçek olan sınıfsal mücadele, Kürdistan emekçilerinin, devrimci ve sosyalistlerin önünde giderek daha temel bir sorun haline gelmektedir. Kısmi çözümün açacağı kimi nefes borularını değerlendirerek öne çıkarmak, gelecek süreçte lokomotif olmak görevi sınıfsal zeminli mücadelenin yükseletilmesine bağlıdır.

Ama nasıl?

Mevcut globalizm, ulusal mücadeleleri kendi eksenine alırken, dünya devrim sürecinin bileşenlerini birbirine bağlayan zeminleri de eskisinden çok daha farklı bir şekilde güçlendiriyor. İçinde her türlü ilişkileri ve çatlıklarına rağmen, dünya ülkelerinin ekonomik, siyasal entegrasyon düzeyi; bir Ekim Devrimi koşullarına göre, sistemin dünya ölçeğinde kaderini çok daha derinden etkileyecek bir düzeydedir. Herhangi bir ülkede toplumsal devrimin nesnel zeminlerinin güçlenmesi, devrim durumunun özel öge tarafından devrime çevrilmesi halinde, dünya devrim süreci zincirinin her bir halkasında devrimci kabarışın oluşmasının nesnel zeminleri düne göre çok güçlenmiştir.

Giderek olgunlaşmakta olan bu nesnel duruma denk bir şekilde dünyanın önemli bölgelerinde devrimin özel güçlerinin siyasal derleniş ve giderek yaygınlaşıyor. Bugün somut olarak Brezilya ve İtalya'da (ya da eski sosyalist ülkelerin bir çoğunda) görüldüğü gibi, bütün sol ve sosyalist güçler, kolektif emekle entellektüel emek güçlerinin birbirine eklenmesi temelinde tek siyasal yapı içerisinde birleşerek kitle mücadelesini genel toplumsal muhalefet düzleminde örgütlü hale getirmenin çabası

içindeler. Kapitalizme karşı sosyalist toplumsal sistem alternatifiyle çıkan, sol renklerin çoğulcu yelpazesini kucaklayan bu muhalefet hareketlerini birleştiren temel unsur sosyalist gelecek perspektifidir. Şimdi birçok ülkede somutlaşmış olan ve dünya boyutunda yaygınlaşma eğilimi taşıyan bu yeni sosyalist muhalefet platformlarının kendi aralarında sıkı enternasyonal bağlar kurmaları ve etkinliklerini uluslararası düzlemde geliştirmeleri halinde dünya konjonktürünün belirlenmesinde taraf bir eksen olmaya aday durumdadırlar. Kuzey Kürdistan zaten şimdiki haliyle bile, (statüko olarak olmasa da) fiili olarak emperyalist-kapitalist ülkelerin "taşıma hareketi" kapsamında ve globalizmin ekseninde yer almaktadır. Global merkezlerde pişirilen kısmi çözüm hayata geçtiğinde, "yeni sömürgecilik sistemi" içinde bir statüko elde etmenin ötesinde bir konuma ulaşamayacağı belidir. O nedenle, yukarıda özetlemeye çalıştığım konjonktürel gelişmeler ve devrim güçlerinin yeni siyasal derleniş K. Kürdistan için de geçerli olacaktır. Kuşkusuz, her ülke gibi, Kürdistan'ın iç dinamiği de kendi ekseninde belirleyicidir. Ancak bu belirleyicilik dış

devrim mücadelesi için bir kazanımdır.

Öte yandan bir kısmi çözüm, doğal bir sürecin bitmesi, yeni bir sürecin başlaması anlamına gelecektir. Bu yeni süreç, ulusal kurtuluş güçlerinin mücadele strateji ve taktiklerinden ittifaklar manzumesine kadar bir çok konuda değişikliğe gitmelerini gerektirecek, hatta tek tek örgütler bazında bir iç ayrışmanın gündeme gelmesini adeta koşullayacaktır.

Yakın geleceğin bilimsel bir postülatını çıkarması gereken Kürdistan sosyalist solu, işçi ve emekçilerin, olabilecek olan kısmi çözümün ekonomik, siyasal, sosyal sonuçlarına takılıp kalmasına müsaade etmemelidir. Sınıf mücadelesini enternasyonal temelde bir toplumsal devrim düzeyine tırmandırmak, kapitalizme karşı sosyalist toplumsal sistem alternatifini halkının gözünde somutlaştırmak perspektifini şimdiden gündemine almak durumundadır. Kuzey Kürdistan'da sosyalist politikaya ve sosyalist siyasal derlenişe yer açmak, ya da zaten hissedilen boşluğu doldurmak, Kürdistan sosyalist solunun bugünkü olasılıkları, nesnel olguları ve olanakları, yakın geleceğin neler getireceğini sağlıklı bir analizden geçirmeleri, güçlerini ona göre mevzilendirmeleriyle mümkündür.

Kürdistan'a ilişkin her gelişme, bugün daha da artan ölçüde, Türkiye sınıf mücadelesini ve genel toplumsal muhalefet hareketini de dolaysız bir şekilde etkileyecektir.

Türkiye işbirlikçi tekeli kapitalist sisteminin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, siyasal bunalım hızla bir çürümeye dönüşüyor. Bu çürümeye devletin ve sistemin bütün dokularına sirayet etmiş durumda. Sistemi ayakta tutan bütün güven öğeleri yok olup gidiyor. Bu güven tükenişi sadece emekçi kesim için değil, burjuvazinin kendisi için de geçerli. Öyle ki, başbakan veya kabineden herhangi bir bakan, üst düzey bir bürokrati görevden almaya ya da görev yerini değiştirmeye kalktığında, medyalar, bu görevden alma işinin nasıl bir hırsızlık ve yolsuzluk planının ürünü olduğunu araştırmaya, defifre etmeye başlıyor. Düzen bütün dokularıyla dökülüyor. Bu son gelişmelerle, devletin Kürt politikası ise bütününü iflas etmiş durumda. Sistemin Kürtlerle ilgili devlet politikasında yapacağı ve yapmak zorunda olduğu değişiklik devletin ideolojik ve politik temelini teşkil eden şovenizm ve anti-Kürt ayağına da önemli bir darbe indirecektir.

Burjuvazi Kürt sorununu, Kürtlerin varlığını inkar ederek devlet şovenizminin önemli bir ayağı olarak kullanıyordu. Devrimcileri, sosyalistleri, aydınları "Kürt dediniz" diye cezaevlerine doldurarak, "bölücülük" suçlamalarıyla şovenizmi halkın arasında yaygınlaştırmaya çalışıyordu. Kısmi çözüm durumunda bu şovenizm gerekçesinin sistemin ayağının altından çekilmesi bile, sistemin önemli ayaklarından birini kaybetmesi anlamına gelecektir. Bu durumda, Türkiye emekçi halkı, hem sınıf mücadelesini tırmandıracak, hem de Kürdistan emekçi halkıyla daha sıkı bir enternasyonal dayanışma içine girme olanağı bulacaktır.

Türkiye sosyalist solu birlik arayışı içine girmiş durumda. Henüz yetersiz de olsa BSP bu arayışın bir ürünü olarak doğmuştur. Önümüzdeki süreçte birlik sorunu daha da yakıcı hale gelecektir. Kürdistan sosyalist solunun da daha şimdiden kendi birliği konusunda gereken adımları atması, gelecek süreçte bir alternatif güç olarak emekçilerin önüne çıkması gereği doğmaktadır. Kürdistan sosyalist solunun kendi birleşik yapısıyla, Türkiye'deki sınıfdışları olan yapı ya da yapılarla enternasyonal dayanışması ve birlikte mücadele sürecini pekiştirmesi, hem kendi ülkesinde toplumsal sistem alternatifli bir önderlik pozisyonu yakalamasına, hem de dünya devrim sürecini dinamize eden önemli halkalardan birisi haline gelmesine ivme kazandıracaktır. Kuzey Kürdistan sosyalist solunun önünde böylesine kapsamlı ve önemli bir görev durmaktadır.

Çözüm

Vildan Tanrikulu

Örgütlü siyasal yaşam siyasal değerleri gerçekleştirmenin güvencesidir

Kuzey Kürdistan'da 12 Eylül darbesi öncesi dönemin siyasal örgütlenmelerine esas olan koşullar, yani Kürdistan'ın sömürgeci işgalde ve bu işgalin şekillendirdiği çarpık-geri bırakılmış kapitalist ekonomik yapıda somutlaşan siyasal-ekonomik statüsü, köklü değişikliklere uğramamıştır. Ancak, Kuzey Kürdistan toplumunun kendi iç siyasal-sosyal dengelerinde önemli değişiklikleri tesbit etmek mümkündür. Bu değişiklikler, bir yanı ile bazı örgütlerin güç kaybında, kimisinin güçlenmesinde ya da "yeni" örgütlenmelerin ortaya çıkmasında görülebilmektedir. Diğer yandan, çok kez ifade edildiği üzere, Kürt toplumunda ulusal bilinç, tarihinin en geniş boyutlarına ulaşmıştır. Kuzey Kürdistan'da zora dayalı iç göçle meydana gelen demografik dönüşüm de, son yılların kayda değer bir diğer önemli değişikliğini somutlaştırmaktadır. Kuşkusuz, bu değişikliklerin önemli subjektif ve objektif nedenleri vardır. Subjektif nedenlerin başında, TC devletinin azgın saldırıları yanında, toplumumuzda örgütlü siyasal hareketin yetmezliklerini; objektif nedenlerin başında ise genel olarak TC devletinde ekonomik ve sosyal gelişmenin boyutlarını sayabiliriz.

12 Eylül 1980 darbesinin Kuzey Kürdistan toplumunda yarattığı tahribatlar üzerine birçok değerlendirme yapılmıştır. Ancak, yapılan bu değerlendirmelerde, 14 yıl sonra da önemli eksikliklerin varlığını tesbit edebiliriz. Söz konusu darbenin, sadece tekil bir siyasal olay değil, bir süreç olarak, Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin örgütlü siyasal yaşamında yarattığı tahribatların çok yönlü değerlendirildiği, anlaşıldığı ve gerekli derslerin çıkarılabildiğini söyleyebilmek güçtür.

Siyasal mücadele, daha önce de belirttiğim gibi, siyasal programlarda ifadesini bulan siyasal değerler temelinde siyasal tercihlerin iktidar olması çabasıdır. Bu durum, örgütlü bir güç olmayı gerektirmektedir. Örgüt olmadan, güç olunamaz; güç yaratılmadan da iktidar olunamaz; iktidar olunamadan ise toplumda köklü değişiklikler yaratılamaz. Siyasal mücadelenin, ülkemiz siyasal yaşamında hala tüm yönleri çözülmemiş diğer bir sorunu, bu nedenle, örgütlenme ve örgüt boyutu ile ilgili olanıdır. Kuzey Kürdistan'da siyasal iktidar mücadelesinin örgütsel boyutu ile ilgili sorunlara, yukarıda belirttiğim gerçekler ve siyasal mücadelenin temel karakterine ilişkin tespitler ışığında yaklaşım göstermek gerekmektedir.

Siyasal mücadele ancak bir siyasal tercih ve program sorunu olarak ele alındığında, bununla sınırlı olmadığı da anlaşılabilir ve buna bağlı diğer boyutları konusunda çözümleyici olunabilir. Aksi durum, sorunun bir program ve değerler sorunu olarak anlaşılmasındır ve birarada bulunmayı ifade eden örgüt ve örgütlenmenin gerekliliğini tartışma konusu yaparak bu konuda çözümleyici olabilmenin nesnel olanaklarını ortadan kaldırır.

Günlük konuşmalara yansıyan ve yazılı tartışmalarda da zaman zaman dile getirilen "niçin" birlik olunamıyor sorusu, özünde bir örgütlenme sorunudur. Farklı düzeylerde birliği dile getiren bu arayış ve tartışmalar -parti birliği, cephe birliği, sosyalistlerin birliği, yurtseverlerin birliği vb. nitelemelerde ifade edildiği gibi- ülkemizde siyasal iktidar mücadelesinin de temel bir sorununun ismi ya da isimlerini oluşturmaktadır. Bu sorunun üstü örtülemez, çözümü ertelenemez. Böyle tutumlarda, hem bireysel olarak hem de örgütsel anlamda ısrarlı olmak, örgütlü siyasal mücadelenin başarısının da en önemli engellerinden birini oluşturmaktadır.

Her örgüt içinde -bugünün siyasal kadroları hafızalarını biraz zorlarlar ise- hiç de düşünsel temeli olmayan "çelişkilerin" birçok ayrılığın "nedenleri" durumuna yükseltildiğini ve bu "nedenler" ile de binlerce siyasal kadronun siyasal yaşantımızda edilgin bir duruma sürüklendiğini ya da gömlek değiştirir gibi örgüt değiştirerek "daha aktif" bir siyasal yaşam sürdürdüklerini görebilecektir.

Bu durumun bana göre iki önemli nedeni vardır.

İlk olarak, siyasal program ve pratik politika arasındaki ilişki ve uyum sorununun, maalesef siyasal hareketlerin en ileri unsurları tarafından bile tam olarak kavranmamış ve yığınlara da kavratılmamış olmasıdır. Çok basit bir slogan ya da taktik bir politik hedefin "bir kaşık suda fırtına koparma misali" derin çatışma ve ayrılıklara dönüştüğünü, bugünün siyasal kadrolarının büyük bir bölümü yaşamıştır.

Sürecek

Akiko Yamada

Me vê nivîsê ji hejmara 145'an a Armancê girt. Ji ber ku ne tenê li derveyi welat, herweha li vir, li nav welat jî pêwîstî bi numûneya îbretê hebû, me çapkir.

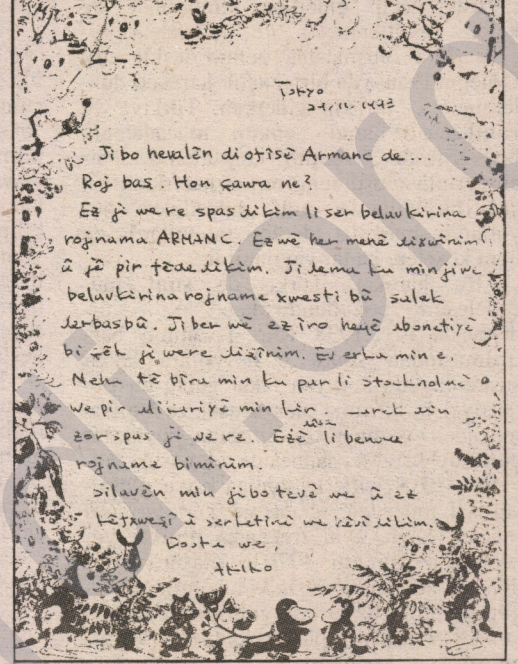
Di hejmara 136 a Armancê de hevalê me Zinarê Xamo bi keçeke Japonî Akiko Yamada re roportajek kiribû. Akiko, keçeke Japonî ye. Ew li Şamê zimanê Erebbî dixwîne. Piştî salekê têkiliyên wê bi xwendevanên Kurd re çêdibin. Bi riya wan diçe Kurdistanê Sûriyê û li wir

dest bi fêrbûna zimanê Kurdî dike. Paşê diçe Parisê, Enstîtuya Kurdî û li wir dersên zimanê Kurdî digre. Piştî hingê vedigere Kurdistanê Tirkîyê jî bona ku Kurdiya xwe bi pêş bixe. Li ser hev 10 mehan dema xwe dide fêrbûna zimanê Kurdî.

Akiko di 25.11. 1992'an de li Stockholmê bû mewanê Armancê. Me wê rojê hev nas kir. Ew, bû aboneya Armancê û piştî ku vegeriya Tokyoyê jî her danûstandinên me berdewam bûn. Akikoyê ta nuha çend name û kartên pîrozbahiyê ji Armancê re şandine. Ew hem bi elfabeya Latîni, hem bi elfabeya Erebbî dikare bi Kurdî bixwîne û binivîse.

Ji bo Kurdên ku xîret nakin zimanê xwe fêr bibin, fêrbûna zimanê xwe wek

barekî pir giran dibînin, bi zaro-kên xwe re bi zimanên biyanîyan dipeyivin, em fotokopiya nameyêke dostê Armancê keçika Japonî Akiko Yamada çap dikin.

Fotokopiya nameya Akiko

Kürdistan'a seyirlik seferler

• Cemil Murad

Diyarbakır- Ara seçim ya da erken bir genel seçim olasılığının artması üzerine hükümet ve diğer düzen partisi yöneticileri Kürdistan'a akın etmeye başladılar. Kürdistan'da yaşanmakta olan temel sorunlar için üretmeyi düşündükleri "çözüm"ü pazarlamak amacıyla Kürt illerinde geziler düzenleyen parti liderleri, çeşitli toplantılarda ve meydan konuşmalarında; iktidara geldiklerinde, okullarda Kürtçe eğitime Kürtçe televizyon yayınına olanak sağlayacakları; olağanüstü halin kaldırılması, legal siyaset koşullarının iyileştirilmesi, camilerde Kürtçe vaaz verilmesi vb. konularda vaatlerde bulunarak, Kürt illerindeki demokratik kuruluşlardan destek, Kürt halkından da oy istediler.

TC Başbakanı Tansu Çiller, Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş, 12 bakan, çok sayıda milletvekili, kuvvet komutanları ve bürokratlardan oluşan bir

uçakla önce Batman'a geldiler. Diyarbakır, Mardin ve Batman'a geçerek büyük kentlerin meydanlarında konuşmalar yapan Tansu Çiller, ekonomik kalkınma vaatlerinde bulunarak, 5,6 trilyon liralık "Acil Destekleme Paketi"ni açıkladı. Bölgenin ekonomik can damarı olan Habur sınır kapısının da önümüzdeki günlerde açılacağını söyleyen Çiller, "Siyasi çözüm" konusunda ise "Siyasi çözüm, ülke bütünlüğünü tehdit eder bir strateji halinde sunulmamalıdır" dedi. 100 milyon lira peşin, diğer taksitleri 3 milyon liradan başlayan toplu konutların ilk etapta Hakkari, Şırnak ve Diyarbakır'da başlatılacağını söyleyen şehircilikten sorumlu devlet bakanı Salih Sümer ise, amaçlarının fakiri ev sahibi yapmak olduğunu belirtti. Edinilen bilgiye göre ise toplu konutlara sadece parası olan kişiler başvuruda bulunabiliyor.

RP Grup Başkan Vekili Şevket Kazan ise Diyarbakır'da yaptığı bir toplantıda, iktidara geldiklerinde okullarda Kürtçe eğitim, camilerde Kürtçe vaaz verilebileceğini, olağanüstü halin kaldırılması vaatlerinde

bulundu. Kaymakamların İngiltere'de mastır görmesini de eleştiren Kazan, bu görevlilerin Osmanlı sistemi ile eğitilmesi gerektiğini açıkladı. Şevket Kazan, bölgede yaptığı gezide, MHP ve Özel Tim'in işbirliği içinde çalıştığını da vurguladı. Ankara'da yaptığı bir basın toplantısında bu olayı TBMM'ye götüreceğini, Meclisten gizli bir toplantı yapılması talebinde bulunacaklarını söyledi.

DP Genel Başkan'ı Aydın Menderes ise Otel Kervansaray'da yaptığı yemekli bir basın toplantısında, "cesaretli" konuşmalarıyla dikkat çekti. Bölgedeki çatışmalarda yaşamını yitirenlerin (gerilla ve asker) ailelerine başsağlığı dileyerek söze başlayan Menderes, iktidara geldiklerinde, okullarda Kürtçe eğitim verilebileceğini, Kürtçe televizyonların kurulabileceğini, olağanüstü halin kaldırılacağını belirttikten sonra düşünceleri ne olursa olsun illegal alanda çalışan Kürt örgütlerinin legal alanda çalışabileceklerini söyleyen Menderes, bunlardan herhangi bir zararın gelmeyeceğini belirtti.

Antep Genel-İş'te grev kararı

Antep (Medya Güneşi)- Antep Genel-İş Sendikası grev kararı aldı. İşveren belediyelerle uzun süredir devam eden görüşmelerde uzlaşma sağlanamadığını belirten Genel-İş Sendikası yetkilileri 16 Ağustos'ta grev kararını işyerine astılar. 9 No'lu şube sekreteri ve 1 No'lu şube başkanı **Ahmet Özkan**, "Belediye başkanları işçileri köle olarak görüyor-

lar. Bizim verdiğimiz tasarı sorunu çözebilirdi. Biz günün şartlarına göre istiyoruz. Hatta sendika olarak biz 5 Nisan paketinden önce tasarıyı verdik. İşveren 3 belediye (Büyükşehir, Şahinbey, Şehitkamil) meseleye duyarlı yaklaşmadılar" derken, Genel-İş 9. Bölge başkanı **Kemal Kapsıgay** ise "Belediye başkanları bizim kendilerine sunduğumuz öneriyi

ciddiye almadılar. Şehit Kamil Belediye Başkanı Mehmet Bozgeyik işlerini özelleştirerek yeni işçi alıyor. İşçileri birbirine düşünüyor. Bozgeyik'in bu davranışını kınıyoruz. İşyerlerini özelleştirmekle sorun çözülmez. Grev bizim hakkımızdır." dedi. 5 bin işçinin üye olduğu Genel-İş Sendikası 25 Ağustos'ta greve başladı.

Yargılayanlar ve yargılananlar yer ve meslek değiştirdiler

• Serdar Dicle

Politik çevreler ve Medya dünyasının vurdumduymazlığı aşmış, duyarlı ve sorumlu kesiminin "yılın davası" diye nitelendirdiği DEP davasının ilk raundu, yargılayanların yargılandığı 8 Ağustos'taki ilk savunmalarla noktalandı.

DEP milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılarak göz altına alınma gerekçeleri; yürüttükleri siyasal çalışmalar, Kürt sorunu ile ilgili düşünceleri ve tepkileriydi. Ancak her yönüyle iktidar çevrelerinin dayatmalarından kaynaklanan büyük bir önyargı, cehalet ve çelişkilerle hazırlandığı tek tek her sayfasından anlaşılan iddianamede savcılar, eldeki mevcut verilerle sanıkları istedikleri gibi TCK'nın 125. maddesine "Devlet hakimiyeti altındaki topraklar üzerinde müstakil bir devlet kurmayı amaç edinen eylem"e göre idam cezası ile yargılatamayınca, çareyi Meclis'in verdiği kararın da dışına çıkarak özel yaşamlarını sorgulamak, itibarçı ve korucu ifadelerine başvurmak ve yasal hukuki hiçbir değeri olmayan hatta suç teşkil eden milletvekillerinin telefon konuşma kasetlerine sığınma ihtiyacı hissettiler.

Demek ki dinlediklerini bile doğru anlamıyorlar. Kasetlere dayanarak iddianamede PKK'nın Romanya ve Moskova bürolarına ait olduğu öne sürülen telefon numaralarının, Sayın Ahmet Türk ve Mahmut Alınak'ın söz konusu ülkelerde okuyan çocuklarına ait olduğu anlaşıyor. Sıradan bir olayın sıradan mahkumlarını değil, kendi parlamentosunun milletvekillerini yar-

gılayan sorumlular bu kadar komik bir duruma düşer mi?

Dünya kamuoyuna ve Kürtlere ve daha da önemlisi kendilerine karşı bir saygı, güven, birazcık da akıl, bilgi ve beceri olsaydı böyle uydurma-ısmarlama bir iddianame ile insanların, hele seçilmiş Kürt milletvekillerinin suçlanamayacaklarını bilmeleri gerekliydi. Niyetleri bizce net ve düşmanca olduğu bilinmekle beraber yine de insana olan inanç ve güvenimizden olsa gerek içinde bulunulan çıkmazlara üzüldük. Yabancı konuklara iddianameyi tercüme ettiğimiz zaman gülümsüyorlardı; inanmak istemiyor gibi bir halleri vardı. Ve şöyle diyorlardı: "Bu hukuki değil, siyasal bir davadır. Bu tür durumlarda her şey birbirine karışır. Trajedi ve komedi biraradadır. Akıl, mantık ve adalet beklemek boşunadır. Sonucu yargıçlar değil, siyasal gelişmeler belirleyecektir. Kürt sorununun çözümünü için siyasi ve ekonomik tüm olanaklarımızı kullanmaya devam edeceğiz".

İddianamede, "olmayan bir halka" Kürt demek suç kabul ediliyor. Evet yanlış okumadınız. Biz de bu kadarını beklemiyorduk doğrusu. Cumhurbaşkanı Demirel, "Kürt realitesini tanıyoruz" diyor, Kürt milletvekilleriyle görüşüyor. Başbakan Tansu Çiller Bask modelinin, eski Başbakan ve Cumhurbaşkanı Turgut Özal federasyonun bile tartışılmasını önerirken, aynı ülkenin savcıları "olmayan bir halk" diyor. Şimdi bunlar Bulgar denilen bir ulus, Yunan denilen bir ulus yoktur deseler ve varlıklarını iddia etmeyi kanunlarla ya-

saklasalar bir gün, sakın ola ki şaşırmayalım. Kimbilir Almanya'nın isminin aslında Alanya'dan gelme olduğunu, aslen Türk olduklarını da söyleyebilirler. İngiltere, İndir dere'ye dir köken itibarıyla ve aslen de çekik göz-lüdürler. Özbekistan'ın kuzeyinden göçmedirler. Saf kan Türktürler. Elbette bunları bilmiyordunuz. Belki bir gün bilimsel boyutlarıyla Türk tarih kitaplarında okursunuz. Tersini iddia etmek durumunda bölücülük suçundan sizin de kulaklarınız çekilebilir. İddianameden bir alıntı daha: "Yine olayı protesto eden ve gazeteleri telefonla arayan vatandaşlar duygularını, Devlet PKK'ya, dağlarda aramasın, onlar Meclis'e çoktan girmiş bile. Bu rezaleti protesto ediyoruz, bunlar ülkücü yeminlerini Kürdistan'da etsinler..." Hani deveye sormuşlar boynun neden eğri diye, cevap vermiş: Nerem düzgün ki!

İddianamedeki şu ifadeye bakın: "TCK'nın 125. maddesinde gösterilen suç tehlike suçudur. Neticenin meydana gelmesi icap etmez, hazırlık hareketleri suç oluşturur. Çünkü netice meydana geldiğinde her şey bitmiş olacak. Suçun oluşmasında netice beklenmez, esas neticeye ulaşıldığında Türk devleti parçalanmış ve bir kısım topraklar üzerinde artık bir devlet kurulmuş olacaktır. O zaman sanıklar yeni kurulan o devletin vatandaşları olacaktır. O halde maddeyi uygulayarak sanıkları cezalandırmak imkanı fiilen kalmayacaktır".

Beceri sadece bugünü yorumlamak değil, geleceği de görebilmektir. Sizin de farkına vardığınız gibi savcıların ye-

teneklerine şapka çıkarılacak biricik nokta budur. Sonsuz tebrikler! Olmayan bir halkın Türkiye topraklarının bir kısmında devlet kurma tehlikesi de olabiliyor! Olmayan bir halk dünyada ilk defa devlet kurmaya çalışıyor ve bu nedenle de yargılanıyor. İler ve cinler devlet kurmaya çalışıyor, tanrı korusun!

"Hukuk düzenimizde Türkiye topraklarında bir tek milletin, ulusun, halkın bulunduğu kabul edilmiştir" deniyor, iddianemenin bir başka yerinde. Ey Ermeniler, Rumlar, Kürtler, Araplar, Çerkezler, Lazlar ve adını sayamadığımız için özür dilediğimiz diğer halklar, hepiniz Türk müsünüz? Buna da şükür. Ya dünya topraklarında yaşayan herkes Türktür denseseydi ne yapabiliriz ki?

Bir de şu ifadeye bakın: "Sanıkların Meclis bilgi formuna yabancı dil olarak 'Türkçe' yazmaları da kasıtlarını pekiştirmektedir." Ey Türkçe bilmeyen Kürt analar, çocuklarınıza Türkçe öğretin! Çocuklarınız bilmediğiniz dille konuşsun. Milletvekili çocuklarınızın cezaevinde bulunmalarının tek sorumlusu sizsiniz. Ey savcılar bu analardan hesap sorunuz. Esas yargılanmayı hakeden onlar; "vatan haini", "bölücü", yabancı dili Türkçe olanları doğuranlar bunlar. Anaları yok edin! Yüzlerce sayfa tutarındaki ansiklopedi iddianameyi yeniden okumak ihtiyacını hissetmedik böyle bir yazı yazmak için. Aklımızda kalanlar yetti de arttı bile. Belki de gazete, kısaltarak yayınlamak zorunda kalacak. Hepsine cevap verseydik biz de birkaç ansiklopedi yazmak zorunda kalacaktık.

'Düşünce suçlusu' Kürt aydınlarına cezaevinde provakasyon

Haber Merkezi- Düşüncelerinden dolayı hükümlü bulunan birçok bilim adamı, yazar, yayıncı ve gazeteci gibi halen Gemlik Cezaevi'nde bulunan Av. Ahmet Zeki Okçuoğlu, Doz yayıncısı sahibi Av. Selim Okçuoğlu, Deng dergisi eski sahibi Hikmet Çetin ve yazar Ömer Ağın can güvenlikleri olmadığı gerekçesiyle İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şubesi'ne bir dilekçeyle başvurular. Gemlik Cezaevi'nde bulunan aydınlar tarafından yapılan açıklamada şu görüşlere yer verildi:

"Bir süredir Gemlik Cezaevi'nde idare, bizlere karşı provakasyon peşindedir. Bizzat üzerimize saldırıyı göze almayan idare, toplumun hemen her kesiminde varolan şoven duyguların fazlası ile etkisinde olan adli tutuklular ile bizleri karşı karşıya getirmeye çalışmaktadır.

Son olarak adli suçtan tutuklu bir Kürt feci şekilde dövülmüş adeta bizlere de gözdağı vermek istenmiştir.

3 gün önce adli tutuklular bir bahane ile bize hakarete başlamışlar ve olayın büyümesi üzerine cezaevine gelen savcı, bizlerin 'Hücreye' atılmamıza karar vermiş ancak bir süre sonra bu kararı geri almıştır.

Cezaevi idaresinin bizden rahatsız oluşunun birinci nedeni Kürt oluşumuz, ikinci nedeni ise, idarenin bilgisi dahilinde yapılan uyuşturucu ticaretini teşhirde kararlı oluşumuzdur. Cangüvenliğimiz olmadığı gerekçesi ile Adalet Bakanı'na telgraf çekmiş bulunuyoruz.

Bize karşı geliştirilen bu uygulamayı, halkımıza karşı yönelen devlet şiddetinin en büyük boyutlara ulaştığı bu günlerde, biz 'düşünce suçlularını' sindirmeğe yönelik olduğunu düşünüyor ve sesimizi duyurmanızı istiyoruz."

Konuyla ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz, Gemlik Cezaevi'ndeki tutukluların avukatlığını da yürüten İHD İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu üyesi Av. Eren Keskin ise bu konuda şunları söyledi:

"Cezaevlerinde, özellikle siyasi tutuklulara yönelik saldırıların yoğunlaştığı günlerde, Gemlik cezaevinde ki 'düşünce tutukluları'na yönelik provakasyon hazırlıkları dikkat çekicidir.

'Suçları' 'kendi ülkelerinin ismini söylemek' olan, Ahmet Zeki Okçuoğlu, Selim Okçuoğlu, Ömer Ağın ve Hikmet Çetin her türlü baskıya karşı 'haklı temelde karşı çıkacakları'ni açıklamışlardır. Cezaevinde özellikle idarenin bilgisi ve izni dahilinde yapılan uyuşturucu giriş-çıkışı ve düşünce tutuklularının bu duruma tavır alışları, baskılarda önemli etkindir.

İdare, şovenizmin etkisindeki adli tutukluları düşünce suçlularına saldırtmayı amaçlayarak, kendisini de aradan sıyrarak provakasyon yapmaktadır.

Geçtiğimiz hafta cezaevi savcısına durumu anlatan tutukluları dinlemeyen savcı, kendilerinin hücreye atılmasına karar vererek 'kimlerin yanında' olduğunu açıkça göstermiştir.

Her türlü yolsuzluğun kol gezdiği cezaevlerinde, 'karşı çıkan' siyasi tutuklulara baskılar arttırılmaktadır.

Kamuoyunun cezaevlerinde yaşananlar karşısında daha duyarlı olması gerekmektedir."

Öte yandan İHD İstanbul Şubesi Başkanı Av. Ercan Kanar, olayla ilgili olarak Adalet Bakanı ve Uluslararası Af Örgütüne bir mektupla başvurarak gerekli önlemlerin alınması istedi.

Kawa'dan eylem dökümü

Haber Merkezi- Kawa Askeri Konseyi Avrupa Sözçülüğü tarafından 18 Ağustos'ta yapılan açıklamada, Kürdistan'ı yitirmeye başladıkları gerçeği karşısında çılgına dönen Türk savaş kurmayının binlerce insanımızı katledip sakat bıraktığı, binlerce köyü yakıp yıktığı, halkımızı kendi yurdundan sürdüğü ve ormanlarımızı yaktığı belirtilerek tüm bunlara rağmen, ulusal mücadeleye karşı askeri ve siyasal alanda üstünlük sağlanamadığı vurgulandı.

Kawa Askeri Konseyi'nin aldığı kararlar doğrultusunda Seyyar

Pêşmerge Timleri tarafından gerçekleştirilen eylemlerin dökümüne de yer verilen açıklamada, Temmuz ayında İstanbul'un çeşitli yerlerinde gerçekleştirilen saldırılarda, Oral-Lista kereste fabrikası, Ağaç-San'a ait bir matbaa, Kayışağa İlkokulu, Gürbüz İnşaat'a ait 5 kamyon, 1 traktör, 1 dozer ve 7 vinç, 1 kereste deposu, Zübeyde Hanım İlkokulu, kontra olduğu iddia edilen Ali Okumuş'a ait iki katlı bir yapı ve Bursa'da karayollarına ait bazı araç ve gereçlerin yakılarak yok edildiği ileri sürüldü.

Malatya'da gözaltılar devam ediyor

Malatya (Medya Güneşi)- Çetin Taş adlı bir öğretmen tatilini geçirmek üzere geldiği Doğanşehir'in Topraktepe köyünde kayınpederi Molla Ali Kanlıbaş'ın evinde gözaltına alındı. Köylüler, Diyarbakır'da öğretmenlik yaptığı belirtilen Çetin Taş'ın bindirildiği arabada isimleri belirlenemeyen gözü bağlı üç kişinin daha bulunduğunu belirttiler.

Öte yandan üç gün önce Doğanşehir ilçe merkezinde gözaltına alınan Mahmut Uçan, Vahap Han, Hayri Doğan ve Mehmet Elma adlı kişilerden haber alınamıyor.

Belediye mahkemelik oldu

Urfa ((Medya Güneşi)- Urfa'nın Kısas belediyesi tarafından işten atılan 36 işçi, 306 milyon tutarındaki alacaklarının ödenmediği gerekçesiyle belediyeyi mahkemeye verdi. Kısas belediye başkanı, yaptığı açıklamada, ekonomik sıkıntı nedeniyle belediyede çalışan 37 geçici işçiden 36'sının işine son verdiklerini ve belediyenin giderinin gelirinden çok olduğunu ancak tüm borçları iki ay içinde ödemeyi taahhüt ettiğini söyledi.

Yezidi Kürtlerinin kutsal kitabı Meshefî Reş

Kurmancların Mishefa Reş dediği Meshefî Reş, Yezidilerin kutsal kitabıdır. Güney Kürtçesiyle yazılmış olan Meshefî Reş'in bir kopyasını ilk kez Anastase Marie 1904'te bir Yezidi vasıtasıyla elde etmiş ve bunu 1911'de yayınlamıştı. Meshefî Reş'in yazımında kullanılan alfabe, İbrani, Süryani ve Arap alfabelerinden farklı bir alfabedir. Maximilian Bittner de Meshefî Reş metni üzerinde çalışıp bunu çevirmiş ve söz konusu geniş çalışmasını 1913'te yayınlamıştır. Meshefî Reş'in Kürtçe metni 1991'de Pêşrew Kerîm Ehmed tarafından Arap harflerine çevrilmiştir.

Kürtçe Meshefî Reş'in hangi tarihte yazıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Yazıldığı tarih konusunda araştırmacıların görüşleri farklıdır.

Ben, ilkin Kürtçe Meshefî Reş'i yukarıda sözü edilen Yezidi-Kürt alfabesinden harf harf çevirdim (transliterasyon). Sonra Güney Kürtçesine göre okunuşunu yazıp bunu Türkçe'ye çevirdim. Trans-

literasyon ve çeviriyi yaparken Maximilian Bittner ve Pêşrew Kerîm Ehmed'in çalışmalarından da yararlandım. Ancak onların yaptığı bazı hataları ve farklı okuyuşları da Kürtçe metinli ilgili notlar bölümünde belirttim. Çeviriyi yaparken Mishefî Reş'in Fransızca, Arapça ve Türkçe çevirilerini de karşılaştırdım.

Meshefî Reş'in asıl metninde noktalama işaretleri ve küçük büyük harf (majüskül) ayrımı yoktur (Arap yazısında olduğu gibi). Ben Kürtçe metnin transliterasyonu ve yeniden yazımı sırasında noktalama işaretlerini koydum ve cümle başlarındaki harfler ile özel isimlerin başlarındaki harfleri büyük yazdım. Cümle başlarındaki sayılar da asıl metinde bulunmayıp Bittner'in metnine göre konmuştur. Metinde geçen kişi özel adlarını Kürtçe metindeki gibi yazdım. Türkçe okunuşlarını ise parantez içinde belirttim.

Malmîsanij

MESHEFÎ REŞ

1) Tanrı ilkin aziz sırrından beyaz bir inci (cevher) ve bir güvercin yarattı (1), adını Enfer koydu; inciyi onun sırtına koydu ve kırk bin yıl üzerine oturdu.

2) [Tanrı'nın] yarattığı ilk gün pazar günü idi; bir melek yarattı [ve] adını İzrail koydu, [ki] o da hepsinin büyüğü olan Melek Tawûs (Melek Tavus)'tur.

3) Pazartesi günü Melek Derdaîl'i yarattı ki [bu] Şêx Hesên (Şeyh Hasan)'dır.

4) Salı günü Esrafaîl'i yarattı ki [bu] Şêx Şems (Şeyh Şems)'dir.

5) Çarşamba günü Melek Mîkaîl'i yaratmıştır ki [bu] Şêx Ebû Bekr (Şeyh Ebu Bekir)'dir.

6) Perşembe günü Melek Cibrayîl (Melek Cebrail)'i yarattı ki [bu] Sucadîn'dir.

7) Cuma günü Melek Şemnaîl'i yarattı ki [bu] Nasreddîn'dir.

8) Cumartesi günü Melek Tûraîl'i yarattı ki [bu] Fexreddîn (Fahreddin)'dir.

9) O, Melek Tawûs'u onların büyüğü yaptı.

10) Sonra yedi [kat] göğün, yerin, güneşin ve ayın suretini yarattı.

11) Fexreddîn insan, hayvan, (2) canlı yaratık, kuş ve vahşi hayvanları yarattı, onları hırkanın cebine koydu ve meleklerle birlikte inciden dışarı çıktı, yüksek bir sesle inciye haykırdı, [inci] bölünüp dört parçaya ayrıldı, içinden su çıkıp deniz oldu. Dünya yuvarlak ve deliksiz oldu (3).

12) [Tanrı] Cibraîl'i bir kuş biçiminde yaratıp gönderdi ve dört bir yanı onun eline (yönetimine) verdi. Sonra bir gemi yarattı ve otuz bin yıl suda kaldı. Daha sonra gelip Lalîş'e (4) yerleşti, dünyaya bağırdı. [Dünya] taş kesildi. Dünya toprak oldu ve titremeye başladı. [Tanrı] Cibraîl'e emretti, [dünyanın] sakinleşmesi için inciden iki parça getirip birini yerin altına birini [de] göğün kapısına yerleştirdi. Daha sonra ay, güneş ve beyaz incinin par-

çacıklarından yaptığı yıldızları güzellik için göğe (5) astı.

13) Meyveli ağaç, ot ve dağları yeryüzünün güzelliği için yarattı, sonra arş (6) [ferş] üzerine arşı yarattı.

14) Yüce Tanrı meleklerle [şöyle] dedi: "Ben Adem ve Hewa (Havva)'yı yaratıp onları insan yapacağım. Adem'in sırrından (7) Şehr İbn Sefer oluşacak, ondan da yeryüzünde bir millet peyda olacak; sonra İzrail yani Melek Tawûs'un milleti olan Ye'îdiye [Yezîdiye] (8) meydana gelecek.

15) Sonra Şêx 'Edî (Şeyh Adî)'yi Şam diyarından Lalîş'a gönderdi.

16) Daha sona Tanrı Kêwe-Reş'e (9) indi ve haykırdı, otuz bin melek yarattı, [onları] gruplara ayırdı; kırk yıl ibadet ettiler; sonra onları Melek Tawûs'un eline (emrine) verdi ve onlarla birlikte göğe çıktı.

17) Sonra Tanrı Kuddûs diyarına indi. Cebrail'e emretti. [O da] dünyanın dört köşesinden toprak getirdi; toprak, hava, ateş ve su[dan] [Adem'i] (10) yarattı, kendi kudretinden ona ruh verdi. Ve Cibraîl'e "Firdevs'e götürünüz, bütün ağaçların meyvesinden yesin ama buğdayı yemesin" diye emretti.

18) Yüz yıl sonra Melek Tawûs, Tanrı'ya "Adem'in nesli nasıl çoğalacak?" diye sordu. Tanrı (11) "Emir ve tedbir budur, senin eline verdim" dedi. [Melek Tawûs] gelip Adem'e "Buğdayı yedin mi?" diye sordu. "Hayır, çünkü Tanrı yasakladı" dedi. "Ye, senin için daha iyidir" dedi. Yedikten sonra karnı şişti, Tawûs Melek (12) onu cennetten çıkarıp (13) bıraktı ve [kendisi] göğe çıktı.

19) Karnı yüzünden [Adem] sıkıştı, çünkü deliği (14) yoktu. Tanrı onun için bir güvercin gönderdi (15), [güvercin] gagasıyla ona delik açıp rahatlatı.

20) Cibraîl yüz yıl ona görünmedi, [Adem] yüzyıl gamlı idi.

21) Tanrı Cibraîl'e emretti, gelip Adem'in sol koltuğunun aşağısından Hewa'yı yarattı.

22) Sonra bizim yaratılmış olan taifemiz (kavmimiz) için Melek Tawûs yeryüzüne geldi. Aşûrî (Asuri) padişahlarından başka birkaç padişahımız daha oldu: Neşrûh ki Nasreddîn'dir. Gambûş ki Fexreddîn (Fahreddin)'dir. Artêmuş (Artımuş) ki Şemseddîn'dir. Ve bundan sonra iki padişahımız oldu: Birinci ve İkinci Şabûr (Şapur). Saltanatları yüz elli yıl sürdü. Onların soyundan [olan] büyüklerimiz bugüne dek kaldılar.

23) Ve kinimiz dört padişahadır.

24) I- Biz marulu haram kıldık, çünkü [adı] Xasiye Peygamber'in adına benzer (16):

II- Börölceyi (17) de.

III- Sürme rengini de.

IV- Yûnan (Yunus) Peygamber'e saygıdan ötürü balık da yemeyiz.

V- Ceylan [eti] yemeyiz, çünkü peygamberlerimizden birinin koyunudur.

VI- Şeyh ve öğrencileri adigeçen o yedi ilahtan biri olan Melek Tawûs'a saygıdan dolayı hiç horoz eti yemezler, çünkü onun sureti horoz gibidir.

VII- Şeyh ve öğrencileri kabak [da] yemezler.

VIII- Ayakta durarak işlemek

IX- Ve oturarak don giymek haramdır.

X- Apteshanede suyla taharetlenmek (18)

XI- Ve hamamda yıkanmak haramdır (19)

XII- "Şeytan" sözcüğünü söylememiz doğru değildir, çünkü ilahımızın adıdır. "Qeytan" (kaytan), "şett" (şatt) ve "şer" gibi onun adına benzeyen sözcükleri söylememiz de doğru değildir. "Mel'un" sözcüğünü söylememiz doğru değildir. "Le'ne" (lanet) ve "ne'i" (nal) gibi ona benzeyen sözcükleri söylememiz de doğru değildir.

25) İsa'nın bu dünyaya gelişinden önce, bizim dinimize "put-perestlik" diyorlardı. Yahudi (20), Hristiyan ve Müslümanlar dinimize ziddiyette bulundular. Acemler de öyle.

26) Ahab padişahlarımızdan idi. Kendisine özel bir ad vermemizi herbirimize emretti. Ona İlah [Elah] Ahab veya Be'elzebûb dediler ki şimdi [ki] Pîr Bûb'dur.

27) Babil'de Buxtneser [Buxtnesr] adında bir padişahımız, Acem'de Axşwerş [Exşwerş] (21) adında bir padişahımız ve Qoştentîniye'de (İstanbul'da) Axringalos [Exringalos] (22) adında bir padişahımız var idi.

28) Yer ve gökten önce Tanrı deniz üzerinde idi, kendisi için bir gemi yaptı, denizlerde gezinti için dolıyordu.

29) Kendisinden bir inci yaptı ve kırk yıl ona hükmetti, sonra ona bir tekme vurdu.

30) O ne acayip [şey]di! Onun büyük uğultusundan ve yüksek sesinden dağlar, tozundan tepeler, dumanından gök[ler] meydana geldi; bağladı, sağlamaştırdı ve sü-tunsuz durdurdu.

31) Sonra yeryüzünü kilitledi ve eline kalemi alıp bütün yaratıkları yazmaya başladı.

32) Sonra zatından ve nurundan altı ilahı yarattı, bunların yaratılmaları da bir çırayı diğer bir çıradan tutuşturmak gibi oldu.

33) Birinci ilah (23) ikinciye "Ben göğü yarattım, kalk göğe çık [sen de] bir şey yarat" dedi. [Bü] yukarı çıktı ve güneş oldu, diğerine dedi. [O da] yukarı çıktı ve ay oldu. Dördüncüsü feleği (24) yarattı, beşincisi Sabah Yıldızı'nı yarattı, altıncısı atmosferi (25) yarattı.

Güney Kürtçesinden çeviren:
Malmîsanij

Notlar:

(1) Buradaki "yarattı" sözcüğünü Kürtçedeki "xeliq kird" karşılığında kullandım. Ancak Kürtçe metinde "xeliq kird" yerine "xlq krr" [xeliq krr] yazılıdır. Buradaki "krr"ın "krd" yani "kird" yerine yanlış yazıldığı veya yanlış kopya edildiği anlaşıyor. Meshefî Reş'in yazımında kullanılan Yezidi-Kürt alfabesinde R ve D harfleri birbirine benzemektedir.

(2) Kürtçe metnin aslında buradaki "heywan" (hayvan) ve "rûhleber" (canlı, canlı yaratık) sözcükleri arasında "û" (ve) yoktur. Biz bunu varsayarak çeviride araya virgül koyduk.

(3) Buradaki "oldu" sözcüğünü Kürtçedeki "bû" karşılığında kullandım. Ancak Kürtçe metinde "bu" yerine "bh" [be] (olsun) yazılıdır.

(4) Kürtçe metinde bu sözcük "laliş" biçiminde yazılı ise de bunun "Laliş" yerine yanlış yazıldığı ya da yanlış kopya edildiği anlaşıyor. Nitekim metnin hem Arapça hem de Fransızca çevirisinde bu sözcük "Laliş" biçimindedir.

(5) Buradaki "gök" sözcüğünü Kürtçedeki "asman" karşılığında kullandım. Ancak Kürtçe metinde "asman" yerine "aşman" yazılıdır. Yezidi-Kürt alfabesinde "S" ve "ş" harfleri birbirine benzediklerinden

Yezidi-Kürt alfabesiyle yazılmış olan Meshefî Reş'in bir sayfası

Bîranîna Thomas Bois

• Joyce Blau

Bi hêceta 19 saliya wefata Kurdîzanê Fransî yê bijarte Thomas Bois, Xanim Joyce Blau, ku hevkar û şagirta wî bû, jiyan û afrandinên wî bi bir tîne.

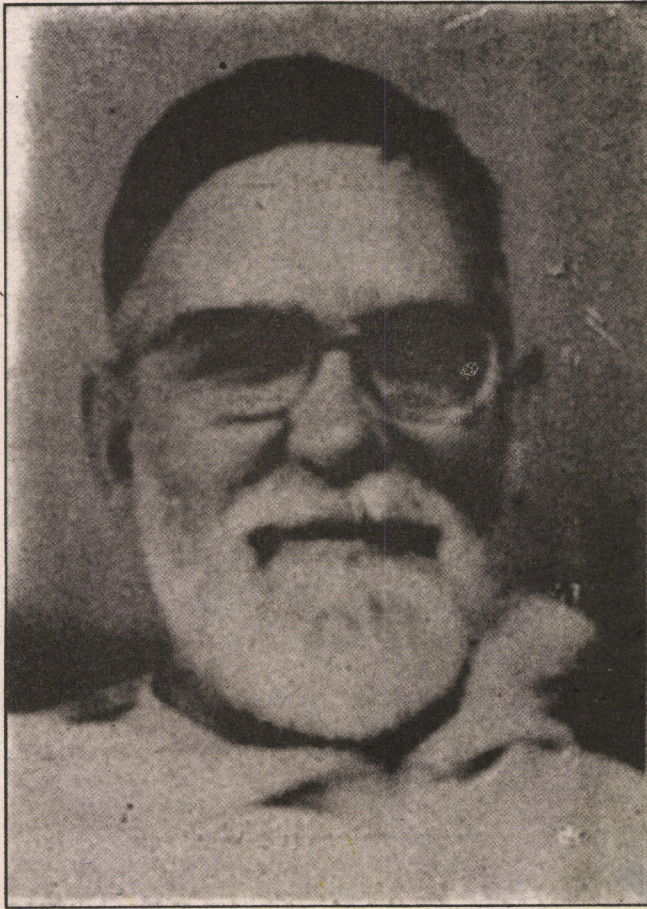
Xêzên sereke yên jiyanê mamosteyê min ê rehmetî bi bir anîn ji bo min şerefeke mezin û xebateke dijwar e. Vî zanayî pareke giring a jiyanê xwe ji bo çêtir nasandina Kurdan. Ew dostekî wêfakar û gelek fedakar ê xelkê kurd bû.

Thomas Bois di 6 Gulana 1900'î de, li bajêr Dunkerque'ê, li bakûrê Fransayê li malbateke bi heşt zarokan hatibû dinê. Ew di xortaniya xwe de biryar dide ku bibe keşe û di 19 saliya xwe de dikeve Dêra Broyên Wa'zdarên Saint Domonique. Li wê derê xwe dide xwendinê, hişê xwe yê rexnegir pêş ve dibe, hînî xebata sebirxwaz a zanistiyê dibe.

Di 1927'an de, dêra (kilîse) wî, wî dişîne Musilê, ew li wê derê rastî Kurdan tê, fêrî wan dibe û dixwaze bi hemû hêza xwe bi wan bilî bibe. Wî hingê zimanên Aramî, Erebî, Îngilîzî, Rusî, Îtalî, Yunanî û Latînî dizanibû û dest bi hînbûna Kurdî kir. Bi saya qenc fêrbûna zimanê Kurdî ewê "giyanê Kurdan", edebiyat, dîrok û jiyanê civakî ya vî gelê serbilind û mîrxas baştir binase û di demekî kurt de bibe xwediyê gelek hogir û dostên Kurd.

Di 1932'yan de, ew dibe serokê dêra Mar Yaqûb, runiştgeha bedew a keşeyên Domînîkî ku li serê çiyayên Kurdistanê, di warekî asê û wahşî de hatiye avakirin. Di 1936 de, ew îcar diçe Kurdistanê, li mala nû ya Domînîkîyan a Qamişlî û Derbesiyê bichî dibe. Lê hewa Cizîrê li tendurustiya (siheta) nazîk ya keşe (Bois) nayê. Mecbûr dimîne ji Kurdistanê û ji dostên xwe yê Kurd veqete û diçe, pêşiyê li Trablûsê, dû re li Beyûtê cîwar dibe. Li wê derê rastî Mîr Celadet Bedirxan û birayê wî Kamûran xebatkarên bêwestan ên vejîna çanda Kurdî, dibe. Thomas Bois alikariyê dide xebatên ronakbîrên Kurd û Fransîz ên heja ku kovarên Hawar (1932-1935; 1941-1943), Ronahî (1942-1944) û Roja Nû (1943-1946) derdixistin û bi zimanê Kurdî lêgerînên zimannasî, civaknasî, dîrokî û edebî belav dikirin. Dostaniyên ku di wan salan de dest pê kir ewê tu car qels nebin. Thomas Bois tevî Mîr Kamûran Bedirxan li ser wergerandina metelokên Hezretî Silêman (1947-1949), Încîla Yuhannes (1951) û ya Lûqa (1953) ji bo civata kitêba pîroz, dibexebite.

Lêgerîna yekemîn ya wî di Roja Nû (Beyrût, no. 53, 13 Tebax 1945'an de der-

dikeve û li ser hozanê mezin Cegerxwîn e. Dîsa di wê kovarê de, bendên wî *Le Djebel Sindjar au debut du XIXe siècle* (Cebel Sincar di destpêka sedsala XIX'an de, no. 56, 10 Îlon 1945) û *La Citadelle des Khurs* (Kela Xuran, no. 60, 15.10.1945) belav dibin.

L'Ame des Kurdes a la lumiere de leur folklore (Giyana Kurdan li ber ronîya folklorê wan); pêşiyê di hejmarên 5, 6 yê Kovara *Cahiers de L'est* (Beyrût, 1945) de derketin, dûre, ew di 1946 de, wekî kitêbok çap bû. Dîsa wê salê di kovara *Cahiers de L'est* de lêgerîna wî *Les Yezidis et leur culte des morts*, (Êzidî û mirîhebînî) belav dibe.

Di 1947 de, ew bi leqebê Lucien Rambout kitêbeke bingehî li ser pîrsa Kurdî *Les Kurdes et le Droit* (Kurd û Hîqûq; Paris, éditions du Cerf) derdixe û vî pîrsê li ber ramana tevana ya Ewropayî radixe.

Di Tebaxa 1950'yan de, Thomas Bois cardin tayînî Mîsyona Mûsilê dibe, îcar wekî serok. Lê tendurustiya wî di ber xwe

nade û ew mecbûr dimîne vegere Beyrûtê. Ew xwe dide lêgerînên xwe yê zanistî û dibe yek ji girîngtirîn Kurdîzanên heyama xwe.

Di kovara *Al-Machriq* a Beyrûtê de xebatên wî yê han neşir dibin: *Coup d'oeil sur la littérature kurde* (Nêrînek li edebiyata Kurdî, no. XLIX, 1955, rûpel 201-239); *Les Kurdes: histoire, sociologie, littérature, folklore* (Kurd: dîrok, civatnasî, edebiyat, folklor, no. LIII, 1959, rûpel 266-299); *Les Yezidis, essai historique et sociologique sur leur origine religieuse* (Êzidî, cêribandineke dîrokî û civaknasî li ser rehên wan ên dînî, no. LV, 1961, rûpel 109-128, 190-242); *La vie sociale des kurdes* (Jiyana civakî ya Kurdan, no. LVI, 1962, rûpel 599-661); *Bulletin raisonné de philologie kurde* (Bultena pêdivî ya filolojiya Kurdî, no.

LVIII, 1946, rûpel 527-570); *Comment écrire le kurde?* (Çawa Kurdî binivîsin?, no. LIX, 1965, rûpel 369-378+10 wêne); *Monastères Chrétiens et Temples Yezidis dans le Kurdistan Irakien* (Monastîrên Mesihî û mabedên Êzidî li Kurdistanê Iraqê, no. LXI, 1967, rûpel 67-101).

Di eynî wextê de li Qudsê, di kovara *Proche Orient Chrétien* (No. XI, 1961) de lêgerîna wî ya giring: *La religion des Kurdes* (Dînê Kurdan) derdikeve. Heya dawîya jiyanê xwe, ew bi pergala di kovara *Bibliotheca Orientalis* (Leiden, Hollanda) de qala hemû kitêb û lêgerînên li ser Kurdan hatine nivîsin dibe, wan dijmêre û dide nasîn: *Remarques sur la nomenclature grammaticale kurde* (Ditin li ser navnîşeyîya rêzimana kurdî, XVII, 1960, no. 314, rûpel 152-160); *Etudes récentes de philologie kurde* (Lêgerînên teze ên filolojiya Kurdî, XIX, 1962, no. 1/2, rûpel 11-171); *De la langue a l'ame du peuple kurde* (Ji ziman ta giyana gelê kurd, XX, 1963, no. 1/2, rûpel 6-9); *La République de Mahabad* (Komara Ma-

habadê, XXI, 1964 no, 5/6 rûpel 298-299 hwd.

Tevî dostên xwe Pierre Rondot û Roger Lescot ew ji 1963'yan ta 1970'yî di kovara *L'Afrique et L'Asie* (Parîs) de li ser *Chronique de Sociologie Kurde* (Bûyernameya civaknasiya Kurdî), dinivîse û wisa ji hevkarîya F. M. Pareja dike ji bo xebata wî ya giring *Islamologie*, Beyrût, 1957-1963, 1148 r. *Mahabad, une ephemere republique kurde independante* (Mahabad, komareke kurdî ya serbixwe ya jînkurt) ku di kovara *Orient*, Parîsê 1946, jimare, 29 rûpel 173-201 de derketiye, belgeyeke bingehîn, ji bo hemû kesên ku xwe bi ser dîroka Kurdan de xwar dikin.

Thomas Bois, di 1965'an de senteza lêgerînên xwe yê berê çêdike û dixê kitêbekê: *Connaissance des Kurdes* (Nasîna Kurdan, Beyrût, 1965, 160 r.). Ev kitêb salek bi şûn de bi zimanê Îngilîzî di bin navê *The Kurds* de derdikeve. Di vî xebatê de, zanayê mezin li ser gelek aliyên pîrsa Kurdî radiweste: berî hemîyan pîrsa Kurdistanê, welatê Kurdan ê di nav Tirkîye, Îran, Iraq û Suriyê de perçekiye; dûre pîrsa rehên gelê Kurd; dawiyê pîrsiyarên civaka Kurdî ku Thomas Bois ji nêzik ve dinasî ji ber ku çil salên jiyanê xwe li Rohilata Navîn, heşt salên wî li Kurdistanê bi xwe buhurandiye. Tu Kurdîzanê Fransî yê din qasî wî di nav Kurdan de nejiyane.

Di 1965'an de, ew tê digihê ku wezîfa wî ya li Rohelat qediyaye û ku xebateke din li hêviya wî ye li Ewropayê. Ew bi xemgînî biryara çûyina ji Rohelata çendîn hezkiyê dide. Tê Parîsê û li wir li Enstîtuya Neteweyî ya Ziman û Medeniyetên Rohelatî de ders dide. Dersên wî balê dikêşin, tîn hizkîrin.

Tevî nexweşîya xwe Thomas Bois xebatên xwe yê zanistî didomîne. Ew di 1974 de di *l'encyclopédie Universalis* (mezintirîn ansiklopediya bi zimanê Fransîzî) bendên li ser Kurd û Kurdistan dinivîse (Parîs, 1974, rûpel 718-722). Weşankarên *l'encyclopédie de L'Islam* (Ansiklopediya Îslamê) jê dixwazin ku ew benda navdar a Vladimir Minorsky, bavê Kurdnasiya nûjê, li ser Kurd û Kurdistan, ku di 1926 de çap bûye, temam û teze bike. Benda nû ya Thomas Bois, sentezeke dîrokî û civaknasî ya giring e û ancax piştî mirina wî di çapa nû ya *l'encyclopédie de L'Islam* de derkeve (cilt V, Parîs, 1981, rûpel 441-489).

Piştî jiyaneke tijî kar û xebat, ev mirovê bawermend û nefspîçûk di şeva 4-5 îlon 1975, di nexweşxaneyêke Parîsê de ji rawestana dil koça dawîn dike. Mîsala xebata bi sebat û evîna gelê Kurd, Thomas Bois eserekî dewlemend bi kêr hatî hîşt.

* Ev nivîs ji kovara *Hêvî*, no.4, 1985, r. 11-13 hatiye girtin

(biri diğêrinin dônük biçimîdir) "asman" yere yanîşlîklâ böyle yazılmış ya da yanlış kopya edilmiş olsa gerek.

(6) Mesheftî Reş'in Kürtçe metninde "erş[i] le ser 'erş xeliq kird" (arş üzerine arşı yarattı) denmekte ise de Arapça çevirisinde "ferş üzerine arşı yarattı" denmektedir.

arş : 1) çatı, dam, tavan 2) gök 3) göğün dokuzuncu katı.

ferş: yeryüzü

(7) Kürtçe metindeki "Ih sr adm" harflerini "le sîrrî Adem" (Adem'in sırrından) biçiminde okuyarak çeviriyi ona göre yaptık. Mesheftî Reş'in Arapça çevirisinde de bu bölüm "mîn sîrrî Adem" (Adem'in sırrından) biçimindedir. Ancak Mehmed Şerefeddin, buradaki "sr" sözcüğünün Arapça'da "göbek" anlamına gelen "surre" olabileceğini belirtir ki o takdirde aynı bölümü "Adem'in göbeğinden" biçiminde çevirmek gerekir.

(8) Kürtçe metinde "ye'ydyh" [Ye'îdiye] biçiminde yazılan bu sözcük, Mesheftî Reş'in Arapça çevirisinde "Yezidiyye" biçimindedir.

(9) Kêwe-Reş, Kürtçede Kara Dağ an-

lamuna gelir.

(10) Buraya eklediğimiz Adem sözcüğü Kürtçe metinde yoksa da Mesheftî Reş'in Arapça çevirisinde vardır.

(11) Buradaki "Tanrı" sözcüğünü Kürtçedeki "Xuda" karşılığında kullandım. Ancak Kürtçe metinde "xda" [Xuda] yerine "çda" yazılmıştır. Yezidi-Kürt alfabesinde "X" ve "Ç" harfleri birbirine benzediklerinden "xda" yerine yanlışlıkla böyle yazılmış ya da yanlış kopya edilmiş olsa gerek.

(12) Mesheftî Reş'in diğer cümlelerinde bu ad hep "Melek Tawûs" biçiminde geçtiği halde burada "Tawûs Melek" biçiminde geçmektedir.

(13) Buradaki "çkarıp" sözcüğünü Kürtçedeki "kirdiye derê w" karşılığında kullandım. Ancak bu bölüm Kürtçe metinde "krryh dry w" biçiminde yazılmıştır. Burada "krryh"nin "krdyh" [kirdiye] yerine yanlış yazıldığı veya yanlış kopya edildiği anlaşıyor.

(14) Burada "delik" sözcüğünü Kürtçedeki "kun" karşılığında kullandım. Kürtçede "kun" sözcüğü hem delik hem de anus (makat, göt) anlamına gelir.

(15) Buradaki "gönderdi" sözcüğünü Kürtçedeki "nard" karşılığında kullandım. Ancak Kürtçe metinde "nard" yerine "nar"

yazılmıştır. Sözcüğün sonundaki "d" harfinin eksik yazıldığı anlaşıyor.

(16) Burada kastedilen şudur: Marulun Kürtçe karşılığı olan "xas" Xasiye adındaki kadın peygamberin adına benzediğinden yenmesi haram kabul edilmiştir. Marula Kürtçede "xas" (xass) dendiği gibi "kahû" da denir (Arapça'da marula "xess" denir).

(17) bürölce: göbeği koyu benekli bir çeşit ufak fasulye.

(18) Burada kastedilen şudur: Apteshanede tuvalet ihtiyacını giderdikten sonra, temizlenmek için suyla avret yerlerini yıkamak haramdır.

(19) Buradaki "haramdır" sözcüğünü Kürtçedeki "heram e" karşılığında kullandım. Ancak Kürtçe metinde "hramh" [heram e] yerine "cramh" yazılmıştır. Yezidi-Kürt alfabesinde "C" ve "H" harfleri birbirine benzediklerinden "H" yerine yanlışlıkla "C" harfinin yazıldığı anlaşıyor.

(20) Kürtçe metinde bu sözcük "yhwr" biçiminde yazılmışsa da Yezidi Kürt alfabesinde "D" ve "R" harfleri birbirine benzediklerinden, "yhwd" [Yehûd] yerine yanlışlıkla böyle yazıldığı anlaşıyor. Mesheftî Reş'in Kürtçe çevirisinde aynı sözcük "el-Yehûd" biçimindedir.

(21) Burada "Axşwerş" [Exşwerş] bi-

çiminde yazdığım sözcük, Mesheftî Reş'in Kürtçe metninde "axşwrş" biçiminde yazılmıştır. Aynı sözcüğü "Exşewirowş" biçiminde yazan Bittner'in yayınladığı Mesheftî Reş'in Arapçasında ise sözkonusu sözcük "Ehşwprş" [Ehşwprş] biçimindedir.

(22) Bittner'in yayınladığı Arap harfleriyle yazılan Kürtçe metinde bu sözcük "Exrnqalws" [Eğrnqalws] harfleriyle, Mesheftî Reş'in Arapça çevirisinde ise "Exryqalws" [Eğryqalws] harfleriyle yazılmıştır.

Yezidi-Kürt alfabesiyle yazılan Kürtçe metinde: "Axrnqalws" [Ağrnqalws].

(23) Buradaki "ilah" sözcüğünü Kürtçedeki "xuday" karşılığında kullandım. Ancak Kürtçe metinde "xday" [xuday] yerine "xray" yazılmıştır. Yezidi-Kürt alfabesinde "D" ve "R" harfleri birbirine benzediklerinden "D" yerine yanlışlıkla "R" harfinin yazıldığı anlaşıyor.

(24) Kürtçe metinde de geçen ve Arapça olan "felek" sözcüğü şu anlamlara gelir: 1) gökyüzü 2) her gezegene mahsus bir gök tabakası 3) dünya.

(25) Buradaki "atmosfer" sözcüğünü Kürtçe metindeki "ferax" (ferağ) karşılığında kullandım. Arapça olan bu sözcük "atmosfer", "uzay", "feza", "boşluk" anlamlarına gelir.

Di pîrsa Kurdî de rojên germ

• Mîrza Bextiyar

Nîvê dawî yê meha Tebaxê ji bo tevgera netewî ya Kurdî gelek germ derbas bû. Di qada navnetewî de pîrsa Kurd, zordariya li ser gelê Kurd bi hûrgilî hate rawestandî. Civînên şewrê yê sêqolî ku di navbera wezaretên derve yê dewletên dagirker ji her 6 mehan carekê dibin, ya şeşan li Şamê çêbû. Dewleta Tirk li dijî biryara hîlbijartineke nuh li Kurdistanê Başûr çêbibe derket, got ev biryar, yekîtiya erdê Iraqê dike xeterê. Serokwezîra Tirkîyê **Tansu Çiller** tevî cîgirê xwe **Murat Karayalçın** û Serokê Serperêştîya Giştî ya Leşkerî **Dogan Gureş** li gelek bajarên Kurdistanê geriyên. Şerê dewleta Tirk him li Kurdistanê Bakur û him jî li wî alî hudûd; li Kurdistanê Başûr berdewam e. Di mehekê de balafirên dewletê 10 caran Kurdistanê Başûr bombe kir.

Tirkiye hewl dide Iraqê rake piya

Dewleta Tirk şerê tevayî li hember gelê Kurd heroj gurtir dike, eniyek nuh vedike; bi serê xwe an bi hin dewletên hevarmanç re bi hevbeşî plan û projeyên pîralî çêdike û yê kevn jî nûtir dike, jîndar dihelê. Armanca wan jî net û ber bi çav e; ji qadê hilanîna Kurdistanê Federe û fetisandina tevgera Kurdistanê Bakur.

Ji destpêka krîza Delavê ve ye Tirkiye dixwaze rojek beriya rojekê Iraqê bi dinyayê re li hev bîne û bi vî hawayî desthilatdariya Kurda li Kurdistanê Başûr hilweşîne. Ji ber helwesta dewletên mezî yê dinyayê xwesteka xwe nikare bixe jîyanê, van demên dawî hêdî hêdî di bin maska "em ji ambargoya li ser Iraqê pir zêrê dibînin" li dijî ambargoya ku li ser Iraqê ye, dixwaze muxalefeteke pêkbêne. Ji bo vê armancê **Demîrel** çû Urdun û Misrê. Di wê demê de serokê Ode û Borsayên Tirkîyê **Yalim Erez** tevî heyeteke ji 77 kesan pêkhatî çû Iraqê.

Civîneke Sêqolî

Li ser rewşa Iraqê û Kurdistanê Federe ew civînên sê qolî yê wezîrên derve ku bi inîsyatîfa Tirkîyê destpêkiribû demeke dom dîkin. Civîna şeşem li Şamê bi beşdariya Wezîrê Derve yê Tirkîyê **Mumtaz Soysal**, yê Iranê **Alî Ekber Welayetî** û yê Sûriyê **Faruk El-Sara** di 21'ê Tebaxê de çêbû. Wek dihat payîn di beyana resmî ya civînê de dan diyarkirin ku "Em li

Bakurê Iraqê damezirandina dewleta Kurdî qebûl nakin. Dema li Bakurê Iraqê dewletek Kurdî bê damezirandin emê li dijî wê hevkarîye bikin".

Çi bigre piştî her civîna wezîrên derve yê sêqolî beyanek weha dertê. Jixwe armanca van civînên perodîk jî bes ew e ku, pêwîst e Kurd di vê cografayê de nebe xwedî dewlet. Ne jî balansa (mêzêna) dinyayê û helwestên dewletên mezîna bûna, wê Tirkiye, Iran û Suriyê bêtî ku civînan bikin û beyanên bi vî rengî derxin, serarast bi ordî û wehşeta xwe wê Kurdistanê Federe bişewitandana. Lê ji ber helwesta dewletên mezîna bes bi beyan û listikên xwe yê veşartî qîma xwe tînin. Di vê civînê de jî, bêtî li ser dek û planên nuh yê

Dema Turgut Ozal de politîka dewletê li ser Iraqê û li ser pîrsa Kurdistanê Başûr tiştêk din bû.

Ozal çend cara bi berpîrsên tevgera netewî ya Kurdistanê Başûr re rûnişt. Dihat payîn ev politîka, wê xwe di pîrsa Kurdistanê

Bakur de jî nîşan bide, bi hindikayî bi hin reformên biçûk be jî wê hin mafên kulturî û netewî nas bikin. Lê piştî Ozal kesên ku dewletê îdare dikin hêdî hêdî dest ji vê politîkayê berdan. Têkiliya dewleta Tirkîyê bi tevgera netewî ya Kurdistanê Başûr re çiqas diçe zêf dibe. Dewlet politîka xwe ya Kurdistanê Başûr li gor ya Kurdistanê Bakur guherand.

provakatorî rawestiyane. Herweha li ser dirêjkirina dema "Hêza Çakûç" û hîlbijartinên ku Kurdistanê Federe dixwaze di sala 1995'an de çêbike; helwesteke hevbeş girtine.

Jixwe Tirkiye, piştî civîna **Celal Talabani** û **Mesûd Barzanî** ku di 23'ê Tîrmehê de li Parîsê kirin û biryara çêkirina hîlbijartinên tevayî di sala 1995'an de dan, nerazîbûna xwe da diyarkirin. Berpîrsên Tirkîyê ji Kurdistanê Federe re nameyeke "balkêşî" şandin û vekirî got di sala 1995'an de çêkirina hîlbijartineke tevayî wê ji alî wan de wek gaveke ji Iraqê veqetandin bê mutalekirin.

Politîka Tirkîyê ya di pîrsa Kurdî de tu guhertin tune

Di politîka dewleta Tirk ya li hember

pîrsa Kurdî de tu guhertin tune. Ne "pakêta Demokrasiyê", ne gotina Çiller ya ku li ser rîya Parîsê gotibû; "zimanê xwendegêhên dewletê, televizyona dewletê, dezgehên dewletê Tirkî ye. Lê li derveyî wê divê azadî û serbestiya zimanê din jî hebe", di pratîka tu guhertin çênêkirin û di warê resmî de jî tu deng veneda.

Şewitandina gund û bajarên, îşkence, kuştin bi awayekî herî dirindane dom dike. Çiller siyaseta Kurdî di destpêkê de bi tamamî ji eskerê heştibû. Çiller-Gûreş li her derî vekirî digotin emê pîrsa terorê (mebest hêzên çekdar yê Kurd e) ji kokê ve hel bikin. Wek wext jî destpêka payiza 1994'an nîşan didan. Serokê Serperêştîya Giştî ya Leşkerî Orgeneral **Dogan Gureş** li ser vê yekê weha dibêje: "Li ser herêmê me mîtaleke stratejîk kir. Li ba me sê mijarên girîng hene: armanc, mekan û wext. Heger di navbera van her siya de ahengek tunebe, tevgerên tê kirin encam nadin. Me hemû hêza xwe li ciyekî civand û bi inîsyatîfa ku me jî hukûmetê wergirt, şerêkî tevayî dest pêkir. Di navbera me û berpîrsan de ahengek hebû". Lê ev uslûba **Dogan Gureş** her çiqas dîplomatîke jî gelek tiştan dide dest. **Dogan Gureş** stratejiya eskerî ya ku îro li Kurdistanê tê meşandin vekirî gotiye: "Bihêlin, destên me negrin, em di ser vane re de wek tanqê derbas bin. Em di zanin, li gel şil wê hişk jî bişewite, bêtî wê tu rê tune. Em li gor şerê gerîla nehatine perwerdekirin. Em ji şerê nîzamî fêr dikin. Em yê pêşîya xwe paqij dikin û diçin. Li hember reaksiyonên ku ji Rojava tîna singa xwe bidin berê û inîsyatîfê bidin me, mîzeke ka em çawa encam distînin". Çiller jî hemû inîsyatîfê ji wan re hişt û got "Hûn çawa dixwazin, lêxin. Hemû politîkaya tatbîq bikin". Piştî vê biryarê hejmara eskeran qatek zêde kirin. Hemû çavkaniyên dewletê kirin hereketê û devê kîsê pera vekirin. Kuştin, talan, şewitandina gundan bi awayekî bê perwa zêdekirin. Politîka Tirkîyê ya pîrsa Kurdî ku îro tê meşandin ev e.

"Sefer" a Çiller ya Kurdistanê

Bi mîxsedê bidin nîşandan ku va em bi serketine û gihîştine armancên xwe, serokwezîr **Tansu Çiller**, cîgirê wê **Murat Karayalçın**, serokê Serperêştîya Giştî ya Leşkerî **Dogan Gureş**, 12 wezîr, berpîrsên dewletê yê sivil û eskerî heyetek mezîna çû Kurdistanê li dor 10 welayet û qezayên Kurdistanê

geriya. Lê armanca sereke ya vê gerê ew bû ku ew jî wek şexs bi vê gera xwe piştgirî bidin şerê tevayî yê li dijî gelê Kurd. Ev ger, beyanên Çiller û Gureş, bû sedemên ji nuh wê mîtalekirina siyaseta dewletê ya şiddetê.

Tansu Çiller di vê gera xwe de li tu ciyî qala mafên netewî yan kulturî piçek be jî nekir. Hîn mehek berê li ser rîya Parîsê qala televizyon û xwendegêhên Kurdî kiribû. Di gerê de rojnamevanan ev gotina wê bi bîra wê anîbûn û gotibûn "Vê dîtina xwe, îro jî tu dê dubare biki". Serokwezîrê gotiye "Na...na... Ev ne bûyereke ku ji bo vê pêvajoyê hatiye fikirandin. Min vê ya ji bo li serê xebatê bêkirin, got. Mesaja min ya îro yek e. Ew jî; rojhilat ya wê pêşve; ya wê pêşve".

Çiller di mitîng û gerê de li şûna qala mafên netewî û demokratîk yê gel bike di şûnê de demagojî û sozên ku bi deh caran berê hatiye dayin nuh dikir; di warê iktisadî de pêşdabirina herêmê. Piştî Çiller digot; "Hun vê diya xwe, xwişka xwe qebûldikin", "Min ji we re 5.6 trilyon pere veqetandiye". Li her bajarêkî bêtî ku bifikire mantîkî ye an ne mantîkî ye, sozek da. Li Batmanê got; "ezê bixebitim ku Batmansporê derînim lîga yekem!" Li Dêrsimê got; min tenê ji bo we 3.7 trilyon pere veqetandiye, herweha sozê unîversîteyê jî da, li Kilîsê sozê welayetbûyîna da û hwd. Diyar e Çiller wê yek sozekî ku da wê bîne cih ew jî vekirina deriyê Xabûrê ye. Ew jî ne ji bo berjewendiyê xelkê herêmê, ji bo aboriya Tirkîyê û ji bo xurtkirina Iraqê ye.

Piştî hewqas gotin, soz û beyanan hukûmeta Çiller diyar bû ku bêtî bi şidetê ji holê rakirina pîrsa Kurdî di programa wan de ji bo çareserkirina pîrsê tu tişt tune. Dema **Turgut Ozal** de politîka dewletê li ser Iraqê û li ser pîrsa Kurdistanê Başûr tiştêk din bû. **Ozal** çend cara bi berpîrsên tevgera netewî ya Kurdistanê Başûr re rûnişt. Dihat payîn ev politîka, wê xwe di pîrsa Kurdistanê Bakur de jî nîşan bida, bi hindikayî bi hin reformên biçûk be jî wê hin mafên kulturî û netewî nas bikira. Lê piştî **Ozal** kesên ku dewletê îdare dikin hêdî hêdî dest ji vê politîkayê berdan. Nuha politîkaya dewletê di derheqa Kurdistanê Başûr de û bi girêdayî wê li ser Iraqê guheriyê. Têkiliya dewleta Tirkîyê bi tevgera netewî ya Kurdistanê Başûr re çiqas diçe zêf dibe. Dewlet politîka xwe ya Kurdistanê Başûr li gor ya Kurdistanê Bakur guherand.

DGM'den Medya'ya kapatma sorumlu müdürümüze hapis ve para cezası

Haber Merkezi- Gazetemizin 16-31 Aralık 1993 tarihli 40. sayısında yayımlanan bazı yazılarda "bölücülük" propagandası yapıldığı savıyla, İstanbul DGM tarafından açılan davada, gazetemize 15 gün kapatma cezası verilirken, eski yazışları müdürümüz **Nusrettin Yüksek**kaya'ya da 2 yıl ağır hapis ve 250 milyon lira para cezası verildi. İstanbul 5 No'lu DGM'de 16 Ağustos'ta görülen davada mahkeme, Yüksekaya'yı kendisine ait olmayan bir makalenin yazarı gibi kabul ederek cezaya çarptırdı. Oysa, makalenin yazarına ait kimlik bilgileri ve ikamet

adresi DGM'ye bildirilmişti.

1-15 Ağustos 1994 tarihli **Medya Güneşi**'nin 54. sayısı da İDGM tarafından toplandı. Toplatma kararına "Havuç ve Sopa Politikası", "Kürt Sorununda Demokratik Çözüm: Referandum" ve "Mızrak Çuvala Sığmıyor" başlıklı yazılar gerekçe gösterildi.

Bayrampaşa Cezaevi'nde tutuklu bulunan yazışları müdürlerimizden **Murat Yeşilirmak** 22 Ağustos'ta yapılan DGM'deki duruşmada serbest bırakılırken, **Vedat Aydın**'ın tutukluluğu sürüyor. Aydın, 5 Ekim'de DGM'ye çıkarılacak.

Kürtlerin savunma hakkı da gaspedildi

Erzurum, Ağrı ve Tunceli Barosu'na kayıtlı 5 avukat gözüaltına alındıktan sonra ikisi tutuklandı.

Haber Merkezi- Bir süre önce siyasi tutsaklara kuryelik ettikleri gerekçesiyle gözüaltına alınan Diyarbakır Barosu'na bağlı 11 avukattan bazıları tutuklanırken, bazıları da serbest bırakılmıştı. Geçtiğimiz günlerde de Erzurum, Ağrı ve Tunceli Barosu'na kayıtlı 5 avukat aynı gerekçelerle gözüaltına alındıktan sonra ikisi tutuklandı,

üçü de serbest bırakıldı.

10 günlük gözaltı süresinden sonra 29 Ağustos'ta Erzincan DGM'ye sevk edilen Erzurum Barosu'na bağlı **Av. Mahmut Tuncer Caferoğlu** ve **Necati Güven** tutuklanırken; Ağrı Barosu avukatlarından **Ahmet Gerez** ve **Eyüp Duman** ile Tunceli Barosu'ndan **Av. Ali Demir** serbest bırakıldılar.

Kürt avukatlara yönelik bu tutuklama kampanyası da gösteriyor ki, en temel insan haklarından olan yargı önünde savunma hakkı da Kürtlere çok görülüyor.

DÜNYA TURU

Artık yönetim fiili olarak Filistinlilerde

28 Ağustos 94'te İsrail ile Filistinli heyetler arasında barış sürecinin en önemli antlaşmalarından birini hayata geçirecek olan bir antlaşmaya imza atıldı. Artık Doğu Kudüs hariç Filistin topraklarında yönetim fiili olarak Filistinlilere geçti. Ekonomi, sosyal servisler, eğitim ve sağlık sorunları da Filistinliler tarafından yürütülmeye başlanacak.

Öte yandan İsrail ile Ürdün heyetleri de oluşturdukları çalışma komisyonlarıyla 1 ay önce imzalanan barış antlaşmasından sonra ilk kez biraraya geldiler. Komisyonlar turizm, ticaret, güvenlik, su sorununu konularında iki gün boyunca kararlar almayı hedefliyorlar.

ANC'nin iktidarda 100 günü

ANC'nin iktidara gelişinden bu yana üç ay geçti. Mandela ilk 100 günün değerlendirmesinde "Bugünden yarına, 24 saatte sorunlar çözülmez" ana temasına dayanan bir konuşma yaptı. Güney Afrika'da işçi sınıfının temel gücünü oluşturan siyahlar ve renkliler ücret arttırımı için grevlere başladılar. 3 aydan bu yana ev sorununun çözümü doğrultusunda adım atılamadı. İşsizlik ve toprak reformu konusunda da herhangi bir adım atılmadığı belirtiliyor. Ancak milletvekilleri ve bakanların maaşlarının yüzde 50 civarında arttırılmasının yarattığı tartışmalar sürüyor. Bir ANC milletvekili maaşların indirilmesini önerdi. Kitlelerin ırkçı Güney Afrika yönetimini deviren coşkusunun yavaş yavaş günlük yaşamın sorunlarına çarpmaya başladığı gelen haberler arasında.

SDLP-Sinn Fein görüşmesi

Sosyal Demokrat Liberal Parti (SDLP) lideri John Hume ile Sinn Fein lideri Gerry Adams ortak açıklamalarında barışa giden yolda temel faktörün tartışılabilmesi sürecin devam etmesini istedikler.

Ortak açıklamada önemli ilerlemelerin sağlandığı Kuzey İrlanda sorunuyla uzlaşmazlığın sonuçlanmaya yakın olduğu vurgulandı. İki liderin görüşmelerinin diğer önemli yanı, İRA'nın ateşkes ilan edebileceği söylentilerinin yaygın olduğu bir dönemde yapılması.

İngiltere hükümeti "Eğer Sinn Fein masaya oturmak istiyorsa, şiddet bitmelidir" türündeki bilinen düşüncesini tekrarladı. Öte yandan İrlanda hükümeti başkanı Albert Reynolds SDLP-Sinn Fein görüşmesinin olumlu olduğunu belirtti. "Şimdi her zamankinden daha fazla Kuzey İrlanda'nın askersizleştirilmesi gibi tarihsel bir döneme yakınız" dedi.

Kamboçya'da tutuklu turist krizi

Kızıl Kmerler tarafından alıkonulan turistlerin serbest bırakılmaları için verdikleri süre 30 Ağustos'ta doluyor. Kızıl Kmerlerin en temel talebi, Batı ülkelerinin Kamboçya hükümetine silah yardımı kesmeleri. İngiliz, Fransız ve Avusturalyalı 3 turist salıverilmesi için, bu ülkelerin, verilen süre içerisinde televizyonlardan Kamboçya'ya silah veremeyeceklerini açıklamaları isteniyor.

Bu devletlerle Kızıl Kmerler arasında arabuluculuk yapmaya çalışanlar turistlerin hayatta olduklarını açıkladılar. Eğer Kamboçya hükümetinin bu dönemde Kızıl Kmer mevzilerine saldırıları durursa turistlerin salıverilmesi şansının oldukça yüksek olduğunu açıklıyorlar. Öte yandan Kızıl Kmerler yaptıkları açıklamada, hükümet kuvvetlerinin operasyonlarının sürmesi durumunda ellerindeki rehinelere bırakılmasının güçleşeceğini açıkladılar.

Nijerya'da grev hayatı felce uğrattı

Nijerya'da 8 haftadır süregelen petrol işçileri grevi hayatı felce uğratmaya devam ediyor. Nijerya'daki askeri yönetim grevlerin biran önce durdurulması ve işbaşı yapılmasını aksi takdirde daha fazla sertleşeceğini duyurdu.

Bilindiği gibi Nijerya'da yapılan devlet başkanlığı seçimlerini kazanan Mesud Abiola'nın bir darbeyle devrilerek hapsedilmesi sonucu ülkede grevler patlak vermişti. Petrol Nijerya'nın en önemli ihracat maddesini oluşturuyor. Petrol işçilerinin greve gitmesi Nijerya'daki ekonomik hayatı da felç etmeye başladı.

Zapatistalar nostaljik bir umut değil, geleceğe güvendir

● Seyda Alpşen

Ocak 1994'te Zapata Ulusal Kurtuluş Ordusu (EZLN)'nin Chiapas bölgesinde başlattığı ayaklanmadan bu yana sekiz ay geçti.

1 Ocak 1994 tarihi, aynı zamanda ABD, Kanada ve Meksika arasında imzalanan Kuzey Amerika Serbest Ticaret Antlaşması (NAFTA)'nın fiili olarak uygulanmaya başlandığı tarihtir. EZLN, ayaklanmayı özel olarak bu tarihe denk düşürmüştü. Çünkü bu anlaşmanın Meksika halklarının yoksullaşma sürecini daha da hızlandıracağını düşünüyordular.

NAFTA nedir? NAFTA'ya geline süreci: Özellikle '80 li yılların başlarında yeni liberaller denen ekonomistlerin pazarcı ekonomik politikaları propaganda ettikleri yıllar oldu. Pazar, "özgürlük" demekti. Hisse senedi eşittir "bireysel özgürlük"tü. Söylem; devletçi, müdahaleci, karma ekonomi politikalarının iflas ettiğini, bu tür ekonomik politikalarla verimin, üretimin düşük olduğunu, zarar eden devlet ya da özel işletmelere yapılan subvansiyonların diğer insanların bireysel haklarının gaspı olduğunu işliyordu. Aynı süreçte pazarcı ekonomik politikalarla yönelen devletlerde sosyal hakların, ücretlerin gerilediği, işsizlik oranının arttığı, yoksullaşmanın gittikçe derinleştiği görmezden geliniyordu.

SSCB ve sosyalist ülkeler çözlürken bir taraftan AT, diğer taraftan ABD ve bir diğeri Japonya öteden beri devam eden pazar savaşını tüm şiddetiyle sürdürüyorlardı. Japonya özellikle Pasifik ve Güney Asya'da, Almanya Doğu Avrupa'da, ABD ise Latin Amerika ve Ortadoğu'da yoğunlaşmış durumdaydı.

İşte bu koşullarda önce 1987'de ABD ile Kanada arasında başlayan, sonra 1989'da Meksika'yı da içine alan gelişmeler süreci, 1 Ocak 1994'te somut adıma dönüştü.

İktidarı elinde tutan Geleneksel Devrimci Parti'nin, seçimler sırasında dile getirdiği reform, yeniden yapılanma, yaşam koşullarının çağdaştırılması vb. taahhütlerine bağlılık ile NAFTA'nın yaratacağı ekonomik sonuçlar Meksika'daki toplumsal muhalefetin ve özelde EZLN'nin etkinlik düzeyini ve gücünü etkileyeceği benziyor. Ancak Zapatist ayaklanmanın dengeleri sarsmayı başaran müdahalesi, Meksika köylüleri başta olmak üzere toplumsal muhalefet ve uluslararası devrim dinamikleri için nostaljik bir umut değil geleceğe güvenle bakılmasını sağlayan yeni ve güçlü bir soluktur.

Antlaşma, serbest para dolaşımını, açık pazarı içeriyor. Ancak işgücünün serbest dolaşımına engel koyuyor. ABD açısından Meksika'ya ucuz işgücü deposu olarak bakıldığı açık. ABD'nin tarımsal fazlası için de Meksika pazar olarak kullanılacak. Tam bu noktada Meksikalı muhalif güçler ve EZLN, NAFTA'nın Meksika'da işsizliği arttıracağını, özellikle köylünün aleyhine olacağını, yoksullaştırmanın ABD eliyle daha da derinleşeceğini düşünüyorlardı.

EZLN'nin seçimler öncesi düzenlediği Ulusal Demokratik Konferans'ta 6 bin delege toplandı. Ülkenin her yanından köylü, işçi, yerli halklar, sendikalar, kooperatifler, siyasal hareket ve partiler, öğrenci dernekleri, insan hakları örgütlerinden delegeler Ulusal Demokratik Konferans'a katıldılar. Ulusal Demokratik Konferans, herhangi bir adayı desteklememe kararı almıştı. Ancak iktidarda bulunan Geleneksel Devrimci Parti adayının kazanması durumunda mücadelenin daha yaratıcı üsluplarla sürdürülmesi kararı alındı. Seçimleri, Geleneksel Devrimci Parti'nin aday hileli seçim, şantaj ve baskı söylentileri arasında kazandı.

1 Ocak 1994'te 2000 gerilla ile geniş bir bölgesel ayaklanma baş-

latılan EZLN'nin, şimdi 12 bin gerillası var. EZLN, kendisi ile birlikte çalışan Yeraltı Yerli Halkın Örgütlenmesi diye adlandırılan ve tamamen bölgedeki halka ve halkın oluşturduğu 400 ayrı komiteye dayanan yaygın bir örgütlenmeye sahip.

EZLN'nin talepleri; toprak, okul, su, sağlık ocakları, ücret arttırımı, eşitlik, adalet ve anayasal düzenlemelerden oluşuyor. Bölgesel bir hareket olduğu için iktidara aday değil. Meksika'da dağınık durumdaki toplumsal muhalefeti toparlamış olmakla birlikte iktidara aday olacak hareketi henüz yaratamadı.

İktidarı elinde tutan Geleneksel Devrimci Parti'nin, seçimler sırasında dile getirdiği reform, yeniden yapılanma, yaşam koşullarının çağdaştırılması vb. taahhütlerine bağlılık ile NAFTA'nın yaratacağı ekonomik sonuçlar Meksika'daki toplumsal muhalefetin ve özelde EZLN'nin etkinlik düzeyini ve gücünü etkileyeceği benziyor. Ancak Zapatist ayaklanmanın dengeleri sarsmayı başaran müdahalesi, Meksika köylüleri başta olmak üzere toplumsal muhalefet ve uluslararası devrim dinamikleri için nostaljik bir umut değil geleceğe güvenle bakılmasını sağlayan yeni ve güçlü bir soluktur.

Ziman çi tîne serê netewan

● Bahar Zerin

Li Estonya meselên Netewî her ku diçe giran dibin. Di rojên dawî de, hukumeta Estonya li ser mafên hev-welatîyên xwe biryarek da. Li gora vê biryarê tenê xelkên biyanî yên ku bi zimane Estonî dipeyivîn dibin hev-welatîyên (vatandaş) Estonya, an na mafên wan ên Hevwelatîyê (wek mafê rayê) jî dê tune be. Îcar problemên Es-

tonya ji wir dest pê dikan. Ji ber ku li Estonya piştî şoreşê, zimanê Rûsî bûye wek zimanê wan ê resmî. Li Estonya nuha civakek mezin a Rûsa heye. Ne tenê xelkê Rûsî bi zimane Rûsî dipeyivîn bes xelkê Estonya jî di jiyane xwe ya rojane de rûsî diaxivin. Belê, nuha hukumet dixwaze hemû kes bi Estonî bîaxivin, bes berî her kesê hem welatîyên Estonya xwe Estonî ni-

zanin. Mesele ne tenê ew e jî. Her çiqas bi hukumet naxwaze ku mafên niştimanî ji xelkên Estonî nizane re bi de jî, hinek Rûs jî dixwazin Estonî hin bibin bes ji tunebûna mamosteyên Estonî tengasiyê dikişînin. Wek tê zanîn, zimanê rûsî, di welatên dinyên ku endamên Yekbûna Sovyetên Sosyalist bûn de zimane herî domîne (?) bû. Di vî warî de îronîyek mezin xuya

dibe. Ji aliyekî bi navê sosyalîzm biratiya netewan û yekbûna çîna karkeran, neteweyên bi herî hêz zimanî û cavanîyên çandên netewên din xistiye bin bandûra (tesîr) xwe; nehiştiye ku çandîyên wan bi serbestî pêşvebiçe. Ji aliyekî din jî welatên wek Estonya piştî pratîkên (?) sosyalîzm ên heftê salî, polîtîkayên şovenîst tînin holê û naxwazin mafên netewên din bidin.

Sitêrka Geş

Felat Dilgeş

“HÛN JI KUDERÊ HATIN VIRA?”

Hûmeta min ji hemû miletên dinê re heye. Miletên mezin û biçûk tunin; miletên nifûsa wan pîr û miletên nifûsa wan hindik hene. Ez ji her cûre miletî hes dikim; lewra her milet xwedî kulturekê ye û her kultur kulîlkek rengdar a vê dinê ye. Dinya baxçeyek ji kulîlkan be, her kulîlki bi bîhn û hebûna xwe vî baxçeyê jiyane dixemilîne û xweş dike.

Erê rast e; miletên mezin û miletên biçûk tunin; lê milet bi kirinên xwe yê ji bo mirov û mirovatiyê re ji hevdu diqetin. Di vê nuqte de pîrsa dîrokî tê holê; êdî dîrok neynika jiyana û kirinên miletan e. Dîrok nasnameya miletan a li hember mirovatiyê ye. Çewt were nivîsîn, kêw were nivîsîn, derew were nivîsîn; berevajî were nivîsîn berpirsiyariya dîrokî ji holê ranabe. Kes nikare xwe ji ber barê wê bide alî û tu kes nikare bi zorê ji çûyina wê re bibe asteng. Miletên ku bi berpirsiyariyên xwe yê dîrokî dizanin, ew li hember mirov û mirovatiyê şermî nabin; bîhna wan fireh, ruyê wan sipî ye. Hergav dikarin hesabê xwe bidin û herdem dikarin hesab bipirsin; lewra her mirov dikare li hesabê mirov û mirovatiyê bipirse. Dîroka mirovatiyê bi nîmûneyên vî yekê tije ne.

Her mirov ewilî mensûbê miletekî, di pey de mensûbê vî dinyayê ye. Rewşa wî ya civakî û çînî çî dibe bila bibe, her mirov mensûbê netewekê ye. Ne yekî Alman dibêje, “Ez Îngîlîz im” û ne jî yekî Îngîlîz dibêje, “Ez Alman im.” Pîr şerm e, şermeke giran e ku mirov netewa yekî biguhêre. Ji xwe cihêtiya gelî an jî netewî ne di destê mirov de ye; mirov di nav kîjan gelî de were dinê û bi zimanê wî bipeyve, mensûbê wî miletî ye. Tu tîkiliyek vî yekê bi nîjadperestiyê re tune; heke ev yek nîjadperestî be jî kirinek Xwedê ye. Lewra li gor baweriya olî jî, Xwedê ziman û miletên cûr bi cûr çêkirine. Li gor ola Îslamî, wergerîna Quranê ya zimanên din ne caîz be jî; li gor dinê Xîrîstîyanî wergerîna Încilê ferz e; ji ber vî yekê ye ku îro Încil bi 2010 ziman û zaraveyî çap bûye.

Filozofê herî navdarê ku beriya 2400 salî hatibû dinê û bi berhemên xwe asoyên fireh ji bo mirovatiyê vekiribû, Platon; nemaze di pîrsa huner de ji teqlîdê pîr acis bû. Wî ji esil û rastiya her tiştî hez dikir. Tiştê ku ji esilê xwe, ji rastiya xwe dûr biketa li ba wî bêrûmet bû. Erê Platon di vî mijarê de li ser huner û tiştên din disekinî; lê herçî ez im, ji mêj ve ye ku ez bala xwe didim wan mirovên ku bi zanabûnê eslê xwe, binyat û nîjada xwe vedîşêrîn û xwe bi zorê mensûbê miletekî din dihesibînim. Ez ji van mirovên nemirov gelek acis im; ya rast bi piranî ez wan ji mirovan jî nahesibînim û tu rûmetekê nadim wan bêrûmetan. Nizanim çima, lê ez gelek ji wan acis im; hergav di çavê wan de bîbextî, zexelî û xayintiyê dibînim.

Ev yek bûyereke sosyolojîk e û li Tirkîyê wekî nexweşînekê ye. Tirkîyeyî lî ser bîngeha ji holê rakirina ziman û kulturê Enedolê bejn diavêje û xurt dibe; hevîrtîrşê Tirkîyeyî nîjadperestî, xwîn, qirkirin, talan û neyartîya gelan e. Li ser axa Enedolê çiqas Tirk dijîn, çiqas Tirk ji Asya Navîn hatin vî warê ku îro ji xwe bi tenê re welat dihesibînin û xwediyên wî yê rastîn diavêjin derve? Ne bi çav û armanceke nîjadperestî, lê bi nêrîneke sosyolojîk, divê ku mirov li ser van pîrsan bisekine. Pîr ecêb e; kîjan bîbav, kîjan bîxwediyê ku ji xwediyên xwe re nabe Tirk e; hem jî Tirkê herî xas e. Xwe xwediyê Enedolê yê rastîn dibîne û kesên din ji xwe kêmtir û biçûktir dihesibîne. Dîsa pîr ecêb e; ew kesên ku li ser navê Tirkan bi hovîtiyê êrîşî miletên din dikin ne Tirk in. Mesela Çoşkun Kırcı, Emîn Çolaşan, Bulent Ecevit, Kenan Evren... û hwd. Kesên wek M. Kemal, Sokulu Mehmet Paşa, Ziya Gökalp, Namik Kemal... û hê gelekên ku di dîroka Tirkan de rolên gelek girîng leystine û ev vîrûsa Tirkîyeyî li ser axa Enedolê belav kirine, ne Tirk in. Dema ku mirov van kesan ji dîroka Tirkan derxe, dê wê gavê Tirk bî dîrok bimînin.

Ku bi hin “Tirkên xas” be ewê Kurdan nekin bajarên wekî Sitenbol, Mersîn, İzmir, Antalya, Manîsa... û hwd. Lewra xwedênegiravî Kurdan ev bajar xerakirine, tu tam û lezet ji wan re nehêştine. Hergav ji Kurdan dipirsin; heta gelek caran ji min bi xwe jî pîrsî ne, “Hûn ji kuderê hatin vira?” an “Hûn kîngê hatin vira?” an jî “Hûn ji kîngê ve li vir in?” Bi pîrranî ev pîrs bi dilekî nedil, bi dilekî ku em we li vîr naxwazin tê pîrsîn û bi vî pîrsê re eniya wan qermeçandîye; wekî ku bibêjin, “Me rihet bihêlin û herin.” Bila ji vî pîrsê re bersîva we weha be, “Ji deh hezar salî zêdetir e ku em li vir dijîn; em li vîr bûn, emê li vîr bîn; lê hûn kîngê hatin?” Erê bi serbilindî weha bersîva xwe bidin!..

Nereye doğru değişmeliyiz?

Reşit Burhan

Son zamanlarda Kürt basınında “değişme” ve “değişmenin gerekliliği” üzerine sık sık değinmeler ve göndermeler oluyor. Değişmenin gerekliliğine değinen kimi yazar ve siyasetçilerimiz, sanki ilk kez kendileri bunun gerekliliğini keşfetmiş bir tavır içinde oluyorlar. Onların bu yersiz tavrını bir yana bırakırsak, üzerinde durmamız gereken iki soru var.

1- Nasıl bir değişim?

2- Nereye doğru bir değişim?

İşte yanıtlanması gereken sorular bunlardır. Yoksa her kalemi eline alanın “Dünyamız değişiyor, buna ayak uydurmamız gerekiyor”, “Artık modern bir kafayla düşünmeliyiz” vs. vs. yazması hiçbir şey yazmamasıyla eş anlamlıdır. Elbette dünyamız değiştiğçe biz de değişeceğiz. Ülkenin koşullarına ve gelişimin düzeyine göre, değişmemiz kaçınılmaz oluyor. Bu, açık ve üzerinde tartışılmaz, zorunlu bir süreçtir. Bu zorunlu süreci ikide bir vurgulamak, herkesin gördüğü ve farkında olduğu bir şeyin tekrarı olmaktan başka bir şey olmuyor. Ustalık ve yaratıcılık, değişimin yol ve yöntemini saptamak, onun karakterini bellemek; nereye doğru değişmemiz gerektiği sorusuna yanıt vermektir. Yok geçmişî inkara, tersini savunmaya “değişim” deniyorsa, bunun adı inkarcı bir “değişim”dir. Daha doğrusu ben bu değişimde yerimi bulamıyorum ve böylesi bir değişimde yokum.

Ben nasıl değişmemiz gerektiğini Armanc gazetesinin 146. sayısında “Modernbûn, gûherandin û hevdeyî” başlıklı makalede, bir makaleyi kapsayacak biçimde yazmaya çalıştım. Birinci sorunun üzerinde tekrar durmayı gerekli bulmuyorum. İkinci soruya gelince, bu bir tercih sorusudur. Bu tercih de kişinin dünya görüşü tarafından be-

lirleniyor. Sosyalist düşünceye sahip birini neo-liberaller gibi düşünmediği veya toplumsal sorunlara karşı aynı tavrı göstermediği için “ilkellik”le, “eski modacılık”la, ya da “bağnazlık”la suçlamaya kimsenin hakkı yoktur.

Problem nereden kaynaklanıyor? Çok hızlı bir tarzda “değişmiş” kimi eski sosyalistler, eziklik duygusundan kurtulmak için, başkalarının da kendileri gibi olmasını arzuluyorlar. Böyle bir kişi düşünüyorsa ki, belki başkası da ona benzese, kendisi o eziklik duygusundan kurtulur. Bu, sorunun psikolojik yanısıdır. Sorunun kavranma düzeyine gelince, o dün de sosyalist felsefeyi kavramaktan ve benimsemekten uzaktı; ancak okuduğu birkaç kitabın özetini tekrarlayarak, sosyalist düşünceyi ve sosyalist politikayı kavradığını düşünüyordu. Ya da popülarizmin etkisi altındaydı, ama sosyalizmin ağır sorunları gün yüzüne çıkınca, ne okuduğu şeylerin yardımıyla ortaya çıkmış olan ağır sorunlara yanıt bulabiliyordu ne de onlarla yeni düşünce üretebiliyordu. Kısacası dünyası yıkılmıştı. Popülarizm en kolay ve en basit çözümdü onun için. Nasıl olsa popüler düşünceler gündemdedir ve onun yerine başkası düşünecek; ona kalan tek şey bunların tekrarıdır. Öyleyse o değişmelidir: popüler olanın ve kuvvetlinin yönüne doğru değişmelidir. Kişinin bazı zevklerini değiştirmesi için bile belli bir zaman gerekiyor, ama “çağdaş düşünürler”imiz birkaç hafta ya da birkaç ay içinde neo-liberal oluyorlar. Neo-liberallerin birkaç klasiğe dönmüş dogmasını, çok kötü bir biçimde kopyalayıp usanmadan tekrarlıyor, sosyalizme saldırmayı alışkanlık haline getiriyorlar. Bunlar sosyalist felsefeyi ya da sosyalist politikayı eleştirmiyorlar; sosyalist sistemin kimi yanlış, hata ve suçlarını sosyalizmle özdeş tutarak sosyalizmin gereksizliğini göstermeye çalışıyorlar. Ama onlara sorulsa: “Madem sosyalizm o kadar yanlış

bir düşünceydi ne diye bu kadar yıl onu savundun?” Yanıtı aşağı yukarı şu olacaktır: “Biz aldatıldık” ya da “O gün pek bilinçli değildik.” (Bunu kendi deneyimlerimden ve karşılaştığım tartışmalardan çıkarıyorum.) Elbette kimin nasıl değişeceği ve nasıl bir dünya görüşü edineceği onun problemidir. Ancak bu kişilerin başkasını “dogmacılık”la “eski kafa”yla vs. suçlama hakkına sahip olmadıklarını bilmeleri gerekiyor.

Dünya görüşleri arasında bir rekabet olmalı. Yani farklı dünya görüşüne sahip olanlar birbirlerinin dünya görüşlerini eleştirmelidir. Doğru olan budur. Bu zor bir iştir, çünkü buna kafa ve yaratıcılık gerek; ama zor da olsa çok yararlı bir yöntemdir.

Sosyalist felsefenin bir ilkesi şöyledir: “Var olan her şey değişiyor”. Sosyalist dünya görüşü bir görüşler sistemidir; dünya ve toplumsal ilişkiler değiştiği o da değişecektir ve değişmesi gerek. Bunun gerekleri yerine getirilmezse çok acı sonuçlarla karşılaşmak kaçınılmaz oluyor. Sosyalist sistemin akıbeti gibi. Evet değişim süreci sosyalist görüşün bir parçası olarak ele alınmalıdır. Bu sürecin derinliği ve genişliği olmalıdır; yani toplum ve doğa bilimlerinin vardığı sonuçları kendisine temel edinmeli ve kendi eksik ve yanlışlıklarından dersler çıkararak, kendisini değiştirmeli ve geliştirmelidir. Bizim post-liberallerin, bu süreci, toplumsal ilişki ve çelişkileri, amaçlar ve güçler dengesini gözetenek yeni bir ufuk edinmeleri mümkün olmamış. Geçmişî kökten inkar, popülizm, egemenden yana olma ve günlük politika, bir değişim doğrultusu değildir; olamazdır. Geçmişimizde çok yenilgiler bulunmaktadır. Bu bizim zenginlik kaynağımız olmalıdır. İkincisi doğa ve toplum bilimleri çok hızlı bir tarzda ilerliyor; onlara ayak uydurabilmeli, buna göre zihinsel yaratıcılık dünya görüşümüze temellik etmelidir.

Adana'da sosyalist basına yönelik baskılar ...

Adana (Medya Güneşi)- Adana'da sosyalist basına yönelik polis baskıları tüm hızıyla sürüyor. Dergi ve gazete büroları, Terörle Mücadele Şubesi ekiplerince periyodik olarak basılıyor; sosyalist basın çalışanlarının tutulup, gözaltına alınması, takip edilmesi, dağıtımçıların engellenmesi, olağan hale geldi. Baskılar Ağustos ayında bir kat daha arttırıldı. Özellikle gözaltına alınan muhabir ve temsilcilerin Adana Emniyet Müdürlüğü tarafından “basın kartı olan teröristler” şeklinde tanımlanması, dikkat çekicidir. Ayrıca gözaltına alınan basın

emekçilerini, yerel TV. ve gazetelerin, adeta emniyetle ağız birliği içinde “falan örgütün elamanları, filan örgüte ait örgütsel dokümanlar” şeklinde haber yapmaları için diğer ilginç boyutu.

25 Ağustos günü **Özgür Gelecek** gazetesi Adana muhabiri **Mustafa Çiftçi**'nin evi basılarak gözaltına alındı. Şu anda Çiftçi, TKP/ML-TIKKO'nun İçel sorumlusu olduğu iddiasıyla Mersin Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltında tutulmaktadır.

1 Ağustos günü **Mücadele** gazetesi Adana Temsilcisi **Ahmet Öztürk** evinden çıkarken, Terörle Mücadele Şube

ekiplerince 5 gün gözaltında tutulduktan sonra serbest bırakıldı.

2 Ağustos günü **Emeğin Bayrağı** gazetesi muhabiri **Ramazan Başçı** ve gazete dağıtımcısı **Bülent Kaptan** Terörle Mücadele ekiplerince 24 saat gözaltında tutuldular.

2 Ağustos günü **Mücadele** gazetesi muhabiri **Bülent Ecevit Özdemir** ve **Günay Yuşan** gazete protokolleri dağıtırken gözaltına alındılar. Yanlarında bulunan tüm gazetelere el koyan polis Özdemir ve Yuşan'ı 24 saat gözaltına aldı.

6 Ağustos günü **Alınteri** gazetesi mu-

habiri **Aynur Aydeniz** bir haber yapmak için gittiği Gazi Mahallesi'nde gözaltına alınıp, bir gün sonra serbest bırakıldı.

7 Ağustos günü **Newroz** gazetesi bürosu Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından basıldı. Büroda 2 saat süreyle karakol kuran polis, arşivde bulunan dergi, kitap ve çeşitli dokümanlara el koydu.

8 Ağustos günü **Öncü Partizan** bürosu Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından basılarak, arşivde bulunan dergi, kitap ve çeşitli dokümanlara el konuldu.

Li Kurdistanana Başûr Maneya Rengan

● Xebat Şemrexî

Li Kurdistanana Başûr Partî (PDK) û Yekîti (YNK) du partiyên sereke hene. Partî, bi rengê **zer**; Yekîti bi rengê **kesk** (sewz) tê naskirin. Ji ber ku ev rengan, rengê alên (armê) partiyên wan in. Dixwazim giringiya van rengan li Kurdistanana Başûr wek mînak bidim.

Rojekê ez û hevalek derketin sûkê û li ser min pantorekî **kesk** û îşlikekî (gomlek) **sor** hebû. Ji bona wan rengan berdewam dihat pirsîn, digotin tu hevalê **Yekîtiyê** yî an jî **Komunîst** î? Li ser hevalê min jî îşlikekî **zer** hebû. Ji wî re jî digotin tu hevalbendê **Partiyê** yî? Bi van rengên cuda, hûn çawa bi hev re digerin?

Mînakê jî ûsaye: Ku hun li Kurdistanana Başûr li buroyeke partiyekê bigerin pêwîst nake ku hun ji kesî ciyê wan bipirsîn. Çunkî buroyên Partiyê **zer**, yên Yekîti **kesk** in, yên Komunîstan **sor** û yên Asûriyan bi rengê **mor**

hatine boyaxkirin. Ji ber vî awayî hûn bi serê xwe dikarin buroyê wan bi hêsanî bibînin.

Mînakê din: Li Hewlêr, dostekî me yekcaran dihat mala me û diçû. Rojek ji rojan, ew dostê me bû mewanê min. Em peyivîn, peyvek ji vir yek ji wir, peyv hat ser mesela rengan. Min jê pirs kir te çawa rengê xwe hîlbijart? Bersîva wî ev bû:

"Di dema rejîma Saddam de ez di daîrekê de muwezîf (memûr) bûm, lê belê rejîma Saddam min ji îş avêt. Rejîma Saddam hilweşiya, Bereyê Kurdistanê hat ser hukum. Piştî wê hîlbijartinê çêbû, piştî hîlbijartinê jî hukûmeta Kurdistanê ava bû. Wê demê ez çûm cem Wezîrê ku îşê min dikare pêk bîne û min jê re got ku ez berê li wir muwezîf bûme û rejîma Saddam ji ber Kurdayetiyê min ji îş avêt. Dû re min daxwaziya ku ez dîsa îşê xwe dom bikim, anî ziman. Wezîr wiha bersîv da:

'Gerek tu herî qertekê ji rêkxirawa (rêxistin) navçe bînî paşê îşê te wê çêbibe'. Min got: 'Ez ne ji her du layan (alî) im jî, ezê qertê ji ku bînim'. Got: 'Tu ji ku tîni bîne'. Ez fikirîm û min çare bi vî awayî dît: Wek hûn di zanin wexta ku zar (mindal) lîskê dilîzin ji bo bijartinê tiştê wiha dibêjin:

Helûl belûl tekanê,
Zerd û sor û şemam e,
Eysê mawan li xoşnawan,
Degrî çawan, çavê be gû,
Pê mî ra çû, êsta êt.

'Êsta êt' li kî keve, ew bi serdikeve. Min jî zer û kesk danî du aliyê cuda û min helûl belûl tekanê, got. Êsta êt, li yek rengî ket, ez jî bûm ew renga (Partiya) û min çû ji wan qert xwest, qert dan min jî, min qert bir da wezîr wî jî ez kirim îş.

Ji wê rojê û şûnde, ez hem bûm xwedî reng, hem xwedî îş û hem jî xwedî partî."

Antep halı sanayiinde grev

Antep (Medya Güneşi)- Halı sektöründe, ağır koşullarda çalıştırılan işçiler, geçen hafta bir basın toplantısıyla isteklerini sıralayarak greve başladılar. İşveren, polis çağırarak grevi engellemeye çalıştı. Polis, işçilerin üzerine araba sürerek ateş açtı, 20'ye yakın işçiyi gözaltına aldı.

Greve sahne olan Ünalı Dokuma Sanayi'nde yaklaşık 3500 dokuma tezgahında 15 bine yakın işçi çalışıyor. Ancak işçilerin yüzde 3'ü sigortalı. Bu işyerleri, iş güvenliği ve sağlığı açısından çalışmaya elverişli değil. Bir günün 12 saatini çalışarak geçiren işçiler, ancak iş-

ledikleri parça başına ücret alabiliyorlar. Ücretler aylık 1 ile 1.5 milyon arasında değişmekte. İşçiler, çalıştıkları 12 saatin dışında temizlik ve makina bakımından da sorumlular.

Daha önce, 1994 yılının Ocak ve Şubat aylarında Antep dokuma sanayii işçileri, adil bir ücret ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için eylemlerde bulunmuştu. İşçilerin haklı mücadelesi işveren ile işbirliği içinde olan güvenlik güçleri tarafından engellenmeye çalışılarak, birçok işçi gözaltına alınmış; yoğun çabalar sonucu Antep Halıcular Derneği başkanı Yalçın Konukoğlu ile işveren arasında

anlaşma sağlanmıştı. Varılan anlaşmaya göre ücretlerin yüzde 70 yükseltilmesi öngörülmüştü. Fakat işveren anlaşmaya sadık kalmayarak Ağustos ayında verilmesi gereken zammın ikinci bölümü olan yüzde 35'lik kısmı reddetti.

İşverenin sözkonusu keyfi tutumu üzerine başlayan grevler üzerine, işveren ağır halı tezgahında çalışan işçileri "ücretsiz" izne gönderirken, işçiler arasında uçan (hafif) halı diye bilinen kesimde çalışan işçiler ise işverenin baskısı ile az bir ücret karşılığında çalışmaya zorlanıyor.

Eczacılar Maliye Bakanlığı'na karşı eylem sinyali

Urfa (Medya Güneşi)- Urfa Eczacılar Odası Başkanı İbrahim Güllüoğlu, Maliye Bakanlığı'nın ilaç bedellerinin ödeneceğine dair söz verdiğini, ancak söz konusu ödeneklerin bölük-pörçük ödenildiğini belirterek bu durum böyle devam ederse Türkiye genelinde bir eylem yapılabileceğini ve bu durumda kendilerinin de bölge olarak eylemi des-

tekleyeceklerini söyledi. Güllüoğlu, yapılacak herhangi bir eylemin, memura karşıymış gibi görünse de aslında böyle olmadığını, eylemin Maliye Bakanlığı'na karşı olduğunu söyledi. "Yapılacak eylemde **Faturalı Sistem** hayata geçirilecek. Bu sisteme göre memur ve yakınlarından ilaçların peşin parası alınıp sonra fatura kesilecek." dedi.

Vali sendikası işçilere düşman

Urfa (Medya Güneşi)- Urfa Valisi Ziyaeddin Akbulut İl Özel İdaresi'nde çalışan 76 işçiyi Yol-İş'e üye oldukları için işten çıkarmaya çalışıyor. Akbulut'un işten çıkarma gerekçesi izinsiz sendikası olmak. Bu arada işçiler de vali Akbulut'un, sendikası olmak için işçilerin kendilerinden izin almasını istediğini bildirdiler. İşçiler, "Bizim aldığımız 2

milyon 225 bin lira maaş bize yetmediği için sendikaya üye olduk; yaklaşık üç yıldır çalıştığımız halde hiçbir sosyal hak ve izin kullanamadık, yıllık iznimiz personel müdürü Mehmet Emin Özmen tarafından bizzat gaspedildi" diyerek, buna karşın sendikası olmadıkları için hiçbir şey yapamadıklarını belirttiler.

M. Şilan

Medya Güneşi

Buhar bû. Kulîlk nû dibîşkiwîn. Ewrê kîmyawî hîn ji ser ezmanê Helebçê belav nebûbû. Bêdengiyek kur û tarî li ser welatê min digeriya. Qerîn û hawara me li bin guhê kerbûna dinyê diket û dîsa vedigeriya çiya, deşt û newalên me. Êdî di kuçên Helebçê de tu kesî ne bi morîkan dilîstin, ne jî bi şaqûl (darqîtik) û bi şinge şinga tasan, ava sûsê jî nedihat firotin. Û xaltîka Fatê li ser tenûrê nan û fesadî li bin guhê hev nedixist. Hêdî hêdî ji dilê ezmên dilopên baranê dihatin xwarê. Û 5 hezar carî fedîdikir, wan ezmana wan dilopana; ji ber ku şahidê Helebçê bûn. Têkilhev bûbû bîhna axê û mirinê û mirovatî jî miribû. Lê, li kujekî din, di nav dengên bulbul û teyran de, di destê tivingên pêşmergan de dikir qerîn mirovatiyê, diheland berfa li serê Agiriyê, dihejand kela zordariyê.

Di wan rojên tarî û bi tenahiye de, di berbanga spêde de kulîlkek vebû; wekî nêrgizê. Bi rengê xwe, bi navê xwe, bi bîhn xweşî û bi bedewiya xwe, bi nazikbûna xwe, bişkiwîbû ji nav termên şehîdan. Ew kulîlk Medya Güneşî bû.

Piştî 12'ê Îlonê cara yekem bû ku Kurdan kovarek, derdixistin. Û di meha Nisanê de, di salvegera rojnegeriya Kurdî de derketibû. Ango piştî rojnama Kurdan a yekem piştî "Kurdistanê" bi 90 salî, di bin lingên faşîzmê de rûpelek din di dîroka Kurdan de vedibû. Medya Güneşî dengê wêha da ku, bi rastî jî, Kurd hejand. Piştî Medya Güneşî bi 2-3 meha, Kurdan du kovarên din derxistin; "Toplumsal Diriliş" û "Özgür Gelecek". Lêbelê, van kovaran wekî Medya Güneşî tesîr li ser gel nekirin. Gelo ji bo çî bû?

Di her tiştî de, gava ewilî her tim girîng e û tesîrek wê ya cuda heye. Lêbelê li gor min, zêdebûna tesîra Medya Güneşî, bes ne ji bo ku ya yekem bû. Medya Güneşî bi xeta xwe, bi naveroka xwe, bi ruhê xwe yê şoreşgerî tesîrek mezin li ser gel kiribû. Bi eşkereyî digot "**Ez Kurd im**". Wek her du kovarên din xwe venediştart. Gel jî, ronakbîr jî, dewlet jî şaş mabû. Kovarên derdikevin bi awayekî vekirî nikaribûn behsa Kurdan bikirana; lê Medya Güneşî têkoşîna Kurd û Kurdistanê dimeşand. Û digot "**Ez Kurd im, sosyalîstî im, şoreşgerî im. Û mejiyê min bîngeha xwe jî têkoşîna bav û kalên min distîne**". Riya berxwedanê nîşanî gel dikir. Digot "**bes e, guhdarkirina sitranan; êdî divê em jî stranên bîjin**". Belê, ya Medya Güneşî kir evîna dilan, di esase xwe de, nêrîn, bîr û baweriyên wê û ruhê wê yî şoreşgerî, Kurdayetî bû.

Medya Güneşî, bes ne kovara Kurdan a yekem ya piştî 12'ê Îlonê bû. Her weha, piştî 12'ê Îlonê cara yekem nivîsar û helbestên bi Kurdî jî çap kiribû. Medya Güneşî, di nava Kurdan de, cara yekem, piştî 12'ê Îlonê, di roja 1'ê Gulana 1989'an de li meydana Taksîmê, li Stenbolê, ala rengîn hilda bû. Di 17'ê Çiriya Paşîn, di şeva ciwanên navnetewî de, piştî 12'ê Îlonê cara yekem, li Tirkîyê dest bi axaftin û stranên Kurdî kiribû.

Tiştên nû û gavên yekem bûbû prensîb ji bo Medya Güneşî. Ji ber vê yekê jî meriv dikare bibêje ku di dilê piraniya Kurdan de cîh sitendibû.

Piştî 12'ê Îlonê, hişê Kurdan hêdî hêdî dîsa dihat serê wan. Bi tesîra Medya Güneşî girîngiya xwendinê, zan-yariyê, dîrokê, huviyeta Kurdayetiyê baştir dihatin fêmkirin; kêmasî xwestir dihat dîtin.

Medya Güneşî, ji bo hemû der û dorên Kurdan rêyek vekir. Hêzên siyasî yên Kurdan dîtin ku, bi zehmetî bi hefs û îşkencan be jî meriv dikare dengê xwe bilind bike. Û Medya Güneşî ji wan re di vî warî de bû numûne. Tîrsa herkesî şikand.

Lêbelê, ev meş ne bê bedel bû. Bi dehsalan cezayê hefsê, bi sed milyon ceza pera, bi mehan ketina zîndanên, bi îşkence, bi zehmetî, bi bê îmkânî û di şertên gelek dijwar de, gazî û berxwedana Medya Güneşî nesekeniye.

Belê, Medya Güneşî ev e 54 hejmar e derdikeve. Ne hêsan e. Ev 7 sal e, di şertên herî xerab û zehmetî, bi ketin û rabûn, Medya Güneşî jiyanê xwe bi rûspîti, bi dilsozî û bi biryardarî domandiye.

Medya Güneşî divê ji xeta xwe ya rast şaş nebe. Kêmasî û xeletiyên xwe veneşêre; bibîne û ji bo wan ser-rast bike hewl bide.

Medya Güneşî bi nêrîn û bi berxwedana xwe divê her tim nû be; nûbûna xwe bidomîne. Çawa ku jiyan her roj xwe nû dike; divê Medya Güneşî jî her gava xwe, xwe nûtir bike.

KISA * KISA * KISA

DİYARBAKIR- 15 Ağustos günü saat 13 sıralarında MKM Diyarbakır Şubesi Terörle Mücadele ekiplerince basıldı. Baskın sırasında, tüm MKM çalışanları tartaklandı, müzik aletleri, kütüphanede bulunan tüm kitaplar ve duvarlarda asılı tablo ve panolar kırılarak tahrip edildi. MKM Diyarbakır Şubesi çalışanları yaptıkları bir basın açıklamasında, polislerin şubede yaklaşık üç saat kadar karakol kurduklarını, MKM'yi ziyarete gelen insanları kimlik kontrolünden geçirdiklerini ve daha sonra aralarında milletvekillerinin de bulunduğu Alman heyetinin şubeyi ziyareti sırasında polislerce tartaklanıp tehdit edildiklerini duyurdular. MKM Diyarbakır Şubesi çalışanları, polis tahribatı sonucu zararın 100 milyon lira civarında olduğunu açıkladılar.

SÜLEYMANİYE- Güney Kürdistan'da geçtiğimiz Nisan ayında Irak ajanlarının öldürülen Alman gazeteci Lissy Schmidt'in katilleri Zeki Sait Abas (32) ile Muhammed Mustafa (36) adlı kişiler, Güney Kürdistan'ın Süleymaniye kentinde çıkarıldıkları mahkemede idam cezasına çarptırıldılar. Cezanın infazı için Güney Kürdistan Federe Devleti'nin oluşturduğu "Yüksek Mahkeme" tarafından onaylanması gerekiyor.

DİYARBAKIR- 18 Ağustos günü Diyarbakır'ın Şehitlik semtinde saat 08.30 sıralarında evlerinden çıkan Hacı Güngen (23) ile Salih Kuzu adlı arkadaşlar, kimliği belirsiz kişilerin satırlı saldırısına uğradılar. Saldırı sırasında Hacı Güngen sırtından ve kollarından aldığı darbelerle yaralanırken, Salih Kuzu ise saldırıyı küçük sıyrıklarla atlattı. Yaralılar Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı.

BİTLİS- 18 Ağustos günü Bitlis'in Hizan ilçesine bağlı Kayadibi köyü yoluna düşen mayına çarpan köy minübüsünde bulunanlardan 9'u meydana gelen patlama sonucu yaralandı.

Edinilen bilgiye göre, saat 09.00 sıralarında Hizan ilçesinden Kayadibi köyüne gitmekte olan köy minübüsü yola düşen mayına çarptı. Mayının patlaması sonucu minübüste bulunanlardan, Hürşit Özdemir, Seyfettin Demirci, Eşref Demirci, Kesik Demirci, Zorup Yıldız, Fetullah Yıldız, Adil Yıldız, Dürün Yıldız ve Mehmet Can Demirci çeşitli yerlerinden yaralandı. Ağır yaralananlardan 4'ü Diyarbakır Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tedavi altına alınırken, geri kalan 5'i ise Tatvan Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak tedavi altına alındı.

DİYARBAKIR- 21 Ağustos günü Diyarbakır'ın Melikahmet caddesi Mezi sokaktaki işyerlerinin önünde oturan Seyithan Aktaş (34) ile Abdullah İçözü (38) adlı şahıslar kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısına uğradı. Silahlı saldırı olayında Aktaş ve İçözü aldığı kurşunlarla yaralandı. Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne kaldırılan yaralılarından Aktaş ilk tedavisi yapıldıktan sonra Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırıldı. Doktorların müdahalelerine rağmen Aktaş kurtarılamayarak yaşamını yitirdi. İçözü'nün tedavisi ise Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde sürüyor.

SIİRT- 21 Ağustos günü Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Çavuşlu yakınlarında koyun otlatırken, PKK gerillalarının kaçırıldıkları idia edilen Reşit Yorsun (20) ile Hüseyin Ördök (30) adlı çobanların kurşuna dizilmiş cesetleri, Sütluçe mezrası köylüleri tarafından bulundu.

DİYARBAKIR- 23 Ağustos günü Diyarbakır'ın Dağkapı semtinde gazete satıcılığını yapan Hıdır Çelik (34) adlı kişi, saat 08.00 sıralarında Şehitlik semtinde yolcu minübüsü beklerken kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısına uğradı. Hıdır Çelik olay yerinde yaşamını yitirken, saldırıyı yapanlara yaya olarak olay yerinden kaçtılar. Çelik'in kardeşi de bir süre önce kimliği belirsiz kişilerin saldırısı sonucu yaşamını yitirmişti. Hıdır Çelik'in telefonla daha önce defalarca tehdit edildiği öğrenildi.

DİYARBAKIR- 24 Ağustos günü Diyarbakır'ın Lalabay Mahallesi'ndeki evine gitmekte olan Diyarbakır Devlet Hastanesi hemşirelerinden Nazmiye Kazan adlı kişi saat 18.00 sıralarında kimliği belirsiz kişilerin satırlı saldırısına uğradı. Çeşitli yerlerinden satır darbesi alan Kazan ağır yaralı olarak kaldırıldığı Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Olayın siyasi yönünün olup olmadığı ise henüz öğrenilemedi.

ADANA- 13 Ağustos gecesi Adana'nın Dağlıoğlu Mahallesi'nde oturan Metin Aktaş adlı kişi polis otosundan açılan ateş sonucu yaşamını yitirdi.

Emniyet güçleri yaptıkları açıklamada Aktaş'ın, ERNK adına bildiri dağıttığını iddia ederken, ailesi bu iddiayı reddederek, polisin Metin Aktaş'ı bilinçli bir şekilde öldürdüğünü belirtti.

Politik çözüm için

Ulusal güç oluşturmak zorunludur

Seyda Alpşen

İsrail ile Filistinliler arasındaki barış süreci Arafat'ın özerk bölgeye gelmesiyle yeni bir döneme girdi. Artık FKÖ Filistin içinden günlük politikalarla uluslararası politik arenaya mesajlarla alanını genişletmeye, destek bulmaya çalışacak. Bunun ilk örneği Arafat'ın Kudüs'le ilgili açıklamalarında görüldü.

ABD'nin bölgede taraflar arasındaki arabuluculuk girişimleri, Ürdün'le İsrail arasında 1948'den bu yana süren savaş durumunu da sonladı. Böylece genişleyen süreç Suriye'yi de içine çekerek derinleştirilmeye çalışılıyor. Suriye'nin temel olarak öne sürdüğü, Golan Tepeleri'nden İsrail'in çekilmesi şartı çözümleneceğe benziyor. Çözümün Suriye'nin batı ve özellikle ABD'den ekonomik destek mesajlarına bağlı olduğu söylenebilir. İsrail'in oldukça açık belirttiği "savaşı daha fazla sürdürme lüksüne sahip olmadık" değerlendirmesinin sadece Filistin sorunu ile bağlantılı olduğu düşünülemez. İsrail aynı zamanda bölgede gittikçe gelişen radikal İslamcılığın toplu olarak kendisine yönelmesinden de tek tek anlaştığı ülkelerin kendi içsel sorunları haline getirilmesine de çalışıyor. Ayrıca yıllardır ekonomik ilişkilerinden ve pazarlarından mahrum kaldığı komşularıyla ticari ilişkiler yoluyla pazar ilişkisi geliştirmeyi de hedefliyor.

Filistin'in tam ortasında yer aldığı Mısır, İsrail, Ürdün, Lübnan, Suriye'yi içine alan coğrafyadaki siyasi istikrar çabalarının sonuçlanmaya yaklaşması belli ki, artık Kürdistan'ı batıların ve ABD'nin gündemine daha fazla alacak. Batıların ve ABD'nin Kürdistan'ı içine alan İran, Irak ve TC'nin içinde bulunduğu bölgeye ortak yaklaşımda bulundukları söylenemez. Her birisinin TC ile tek tek ticari ilişkileri, silah satmaları, İran'daki yönetimi artık genel olarak meşru görmeleri, Saddam'lı Irak'ı artık yavaş yavaş yaşanılır görmeye başlamaları, özellikle İran ve Irak'la olan petrol ilişkileri ve el altından yürütülen ticari ilişkiler, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin dezavantajlarının sürdüğünü gösteriyor.

Fransa'nın, KYB ve IKDP'yi Saddam'la ilişki kurmaya ve anlaşılmaya zorlaması, kaldı ki Güney Kürdistan'daki mevcut siyasi yapılanmadan daha geri çözüme zorlamaya çalışması dikkate değer bir durum olmalıdır.

ABD'nin Güney Kürdistan'la ilgili önceleri Saddam'sız federasyon çözümü, gittikçe daha bulanık Saddam'lı çözüm tartışmalarını gündeme getirmeye başladı. Tüm bunlara rağmen Güney Kürdistan'da ulusal güçler kendi aralarındaki çatışmalarla, bu tarihsel konumlarını daha geri noktalara götürmezlerse, şimdiki siyasi yapılanmaları meşru ve uluslararası diplomaside temel çıkış noktalarıdır. Ancak aynı durum Kuzey Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesi için söylenemez. Batılı ülkelerin artık Kürdistan'da açıkça TC tarafından

uygulan soykırım ve göç politikalarına karşı "insan hakları" "kültürel haklar" söylemleri net politikaları içermiyor. Batılı devletlerin ve ABD'nin, KUKM'nin potansiyelleri ve sürece müdahale güçleri ile ilgili verileriyle TC'nin KUKM'ni bastırma ve ezme potansiyellerini iyi tespit edemedikleri söylenebilir. Tarafların güçlerini tespit edememeleri Batılılar ve ABD'nin iki tarafın da nabzını tutma, güçlerini anlama çabalarını ortaya koyuyor. Dolayısıyla TC'ye açık politikalarla yaklaşmıyorlar.

2 Mart Parlamento darbesi ile gelişen diplomatik baskı süreci DEP'in kapatılması ve mahkemelerin başlamasıyla yoğunlaşarak artacağı benziyor. Ortadoğu'nun bir kesiminde başlayan istikrar sürecinin geliştirilmesi çabalarını ortalarına çekmek eğilimini taşıyanlar elbette artık TC'yi zorlamaya başlayacaklardır. Fakat Kürt sorununun dört devlete dağılan devletlerarası bir sorun olması TC ile birlikte diğer üç devleti de telaşlandırmaktadır. Emperyalist devletlerle bölge devletlerinin bu konudaki uyumsuzlukları biraz da bölge devletlerinin adım atmaktan korkmalarından dolayıdır. Reformlara nereden başlanabileceğini bilememek, hangi adımı neleyle yol açabileceğini hesaplayamamak TC ile birlikte diğer devletlerin de uykularını kaçırmaktadır. Bu nedenle TC, Ortadoğu'nun bir kesimindeki istikrar sürecine, boşaltılmış, ulusal dinamikleri ezilmiş en küçük bir reform isteğine hazır bir Kuzey Kürdistan'la girmek istiyor. Bu konuda Irak ve İran'la görüşmeler yapıyor. Güney Kürdistan'da meşrulaşmış mevcut siyasi yapıyı, Kuzey Kürdistan'a emsal gösterilmemesi için boğmaya çalışıyor.

Peki tüm bunlara karşın Kürdistanlı ulusal kurtuluşçu güçler mevcut durumu yorumlayabilecek, müdahale edebilecek politikalara sahipler mi?

Kuzey Kürdistan'da özellikle Vedat Aydın'ın katledilmesi ile başlayan devletin Kürdistan'a tam müdahale, kitle eylemlerini bastırma, terörize etme, '92 Newroz'unda Şırnak ve Cizre'deki devlet terörü ile derinleşen süreci Kürdistanlı ulusal kurtuluşçu güçler özellikle PKK'nin değerlendirebildiği söylenemez.

PKK'nin '93 Newroz'unda ilan ettiği ateşkes sürecinin Bingöl'de 33 erin öldürülmesi ile sonuçlanması, tekrar yakalanan değerlendirme sürecini ve daha derli

toplu politik çıkışları, savaşım biçimlerinin düzenlenmesini engelledi.

Özellikle Ulusal Cephe çalışmasının sonuçlanmaması Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin zaten gerileyen toplumsal dinamiklerinin gelmiş olduğumuz süreç itibarıyla daha da gerilediğini tespit etmemiz gerekiyor. Ulusal Cephe çalışmaları ile derlenip toparlanması gereken ulusal devrimci güçlerin yeniden dağılmaya yüz tutması, güçlerine göre grupların birbirlerinin eksiklerini tamamlayabilme ve sürece tüm ulusal güçlerle çok yönlü müdahaleyi de gündemden uzaklaştırmaya başladığı görülmektedir.

Kürdistanlı ulusal devrimci, sosyalist ve yurtsever güçler, uluslararası alanda TC'ye yönelik baskıların artmaya başladığı süreçte tüm potansiyelleri ile derli toplu müdahale edebilecek mekanizmaları yaratmazlarsa ayaklarının altındaki toprak kaymaya başlayacaktır. Bölgede ve uluslararası politik tartışmalarda çözüm için ulusal güç oluşturmak zorunludur.

Ulusal güç, Kürdistanlı ulusal ve toplumsal kurtuluşçu hareketlerin ortak bileşeni olmalıdır. Bileşenin, uluslararası sözleşmelerle somutlaşmış (self determinasyon), 90'larda pratik olarak sonuçları görülmüş (Balkanlarda Çek, Slovak, Yugoslavya, SSCB'den ayrılan ve halen ayrılma için davranan ulusal topluluklarda olduğu gibi) yaniyla BM'nin gündemine kendisini ulusal devlet olmak için koşulların yaratılması anlayışıyla gündemleştirebilmelidir. "Birileri ne der" anlayışıyla geri, statükocu çözümlerin ulusal ve toplumsal kurtuluşçu güçlerce platformlara sürülmesi, yakalanan tarihsel fırsatın yitirilmesi olacaktır. Tarihsel haksızlıklarla parçalanmış ülkelerin birleştirilmesi istemi, dünya kamuoyunun yabancı olması, halkların hiçbir zaman hülyalarından çıkarmadıkları bir gerçekliktir. "Koşullar", "reel durum" jokerleriyle başlayan durum saptamaları ve önermeler geleceğe at gözlükleriyle bakmaktan başka bir şey değildir. Bölgede barış, Kürt halkının ulusal demokratik taleplerinin ayrılma hakkını da içeren toplumsal ve siyasal koşullarının oluşturulması ile sağlanacaktır. Ayrılma hakkının özgürce oluşturulmadığı koşullar, birlikte yaşamının da özgürce olmayacağını gösterir.

DÜZELTME

Geçen sayımızda yayımlanan "Kürdistan'da Çevre Kirliliği" adlı yazıda bazı yazım hataları olmuştur.

(1), (3), (4) nolu alıntılar sırasıyla (3), (4), (5) olacaktır.

(4) ve (5) nolu dipnotlar,

4- Osman Aytar, 'Kürdün "Maküs Talihi" ve "Güneydoğu" Anadolu Projesi', syf. 120-132.

5- Prof. Dr. Ekrem Sezik, "Gap ve Yokolan Doğu", Görüş Dergisi, Temmuz 93, sf. 54-56".

Ayrıca Tablo 1'de ' ' ; Duman ortalamaları (mg (m³) ve ' ' ; 'UVS Değerinin Aşıldığı Günler' olarak düzeltilcektir.

1-15 Eylül 1994

Yeni Yayınlar

Küçük Aynalar

(Seçme şiirler) Çevirenler: Abdullah Babekir Pişdarî ve Azad Şatehî; İst. Çarçira Yayınları, Yıl: 1994, 68 sf. resimli; ebat: 12 x 20 cm, Fiyat: 60.000 TL.

Şiirlerinin ilk çevirilerini ve aynı zamanda orjinallerini de Aşağı Kurmançî (Sorani) lehçesinde okuduğumuz şairin, Türkçeye çevrilmiş ilk şiir kitabı karşımızda.

Şiirlerinde Kürt halkının somut olarak yaşadığı acıları işleminin yanı sıra toplumsal temayı da yoğun bir şekilde işleyen şair, bu kitabındaki seçme şiirleriyle yer-yüzü demetinin, kokusu, rengi farklı bir "çiçeği"ni gözlerimizin önüne getiriyor.

Destpêka Rêzimana Kurdî (Bi wêne)

"Kürtçe Dilbilgisine Giriş (resimli)" İst. Çarçira Yayınları, Yıl: 1994, 64 sf; resimli, ebat: 19 x 27, Fiyat: 100.000 TL.

Kürtçe okuma yazmayı ve dilbilgisi kurallarını, öğretmensiz, kendi kendine öğrenmek isteyen herkesin başvuracağı ve zevkle okuyacağı bir kaynak.

Resim ve araştırmalarıyla "Direkt Metod"la Kürtçe öğretmeyi amaçlayan, günümüz Kürt dilinin Kurmançî lehçesinin filologları sayılan Malmîsanîj, Reşo Zîlan, S. Rêving, Mahmûd Lewendî ve Murad Ciwan tarafından incelenen bu eseri zevkle okuyacak ve çok şey öğreneceksiniz.

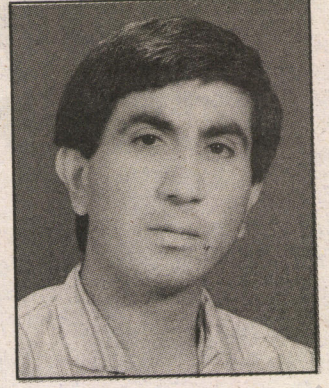
S. Rizgarî'ye tutuklama Azadi ve Newroz'a toplatma

Haber Merkezi- 24 Ağustos'ta İstanbul'da sivil polisler tarafından gözaltına alınan Stêrka Rizgarî dergisi muhabiri Cemal Muhsinoğlu, 29 Ağustos'ta çıkarıldığı İDGM tarafından "toplatılmış dergileri dağıttığı" gerekçesiyle tutuklandı.

Stêrka Rizgarî dergisinden yapılan açıklamada Muhsinoğlu'nun gözaltında işkence gördüğü ve tutuklu bulunan Recep Maraşlı ile dergi çalışanları aleyhine ifade vermeye zorlandığı belirtilerek "Dergimiz şahsında, yurtseverdevrimci basına yönelik bu saldırılar karşısında, dün olduğu gibi bugün de direneceğimizi ve anti-sömürgeci ulusal demokratik mücadelenin sesi olmaya devam edeceğimizi bir kere daha belirtiriz." denildi.

Öte yandan, haftalık Azadi ve Newroz gazeteleri ile Stêrka Rizgarî dergisinin son sayıları da toplatıldı. Gazete ve dergi yöneticileri tarafından yapılan açıklamalarda, toplatma kararları kınanarak, yurtsever ve demokratik kamuoyu duyarlı olmaya çağrıldı.

M. Ali Pariltı (Brûsk)

(1966-1994)

Ji alî hêzên tarî ve roja
20'ê Tebaxê li Nisêbînê
hat şehîdkirin. Emê
bîranîna wî di têkoşîna
xwe de bidin jiyandin.

Aligirên YEKBÛN'ê
(Partiya Yekbûyî ya Gel a Kurdistanê)

Xaçepirs

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

keleşêrî hindî, b) Leylan
2-a) Wasiteyeke rêwîyan
b) Zamîrê şexsî yê
duwemîn 3-a) Li mintîqa
Behdînan di şûna "yek"ê
de tê gotin. b) Kesê ku ni-
kare qise bike, c) Herdu
nigên pêşî yên pez, li hin
herêman di şûna "mil,
qol" de tê gotin. 4-a) Me-
helle b) Ne tûj 5-a) Pez
cêrandina berî nîvro b)
Dîn, ayin. 6-a) Ruhistîn.
7- Bi zaravê Soranî
"nuha, nuka". 8-a) Bi
Soranî "Li" b) Pere (be-
revajî). 9-a) Paytextê
Tirkîye b) Navek. 10-a)
Ne nêr b) Çîrok, hikayet.

Bersîva hejmara çûyî

Çeperast: 1-a) Meyrem
Xan, b) ak, 2-a) eş, b) etû, c)
rawê, 3-a) ebaboz, b) lal, 4-a)
dever, b) lîloz, 5- a) în, b) kal,
6-a) Nîl, b) hinar, c) ra, 7-a)
şahîn, b) neyar, 8-a) eklic, b)
wa, 9-a) en, b) çi, c) şret, 10-a)
şepirze, 11-a) nû, b) karwan,
12-a) dre, b) raec, c) êdî

Serjêr: 1-a) Mêrdîn, b)
elind, 2-a) eş, b) enîşk, c) ûr, 3-
a) ev, b) Laleş 4-a) reben, b)
hinek, 5-a) etar, b) hîç, c) par,
6-a) mûb, b) kin, c) çira, 7-a)
olan, b) sirwe, 8-a) Zîlan, b)
zac, 9-a) nr, b) Rewşen, 10-a)
aloz, b) yar, c) kê, 11-a) awaz,
b) ra, c) ud, 12-a) kêl, b) sar, c)
tajî.

Serejêr: 1-a)
Şamî, hulî, culuq,

Çeprast: 1- Pira
navbera Farqîn û Bat-
manê. 2-a) Deveyê
nêr b) Bi serê xwe,
bêkes. 3-a) Qeymax
(bervajî) b) xof (be-
revajî). 4-a) Cadde,
mehelle b) Wexta
navbera esir û şevê.
5-a) Ciyê ku dar û ber
û sebze lê tê çandin.
b) Li hin ciya ji bo
xweliyê tê gotin her
weha tê maneya ni-
jada ku Kurd jî ji wê
ne. 6-a) Pêlev, kewş
b) Neçir, seyd 7-a)
Xwendina herfeke
bêdeng (beravajî) b)
Yê ku nabîne, ema. 8-

3. ve 4.
sayları çıktı.
Bayilerde

Hejmara
3 û 4'an
derket,
li bayiya ye

Değerli arkadaşımız
Abdurrahim ATAY'ı

11.07.1994 tarihinde trafik
kazasında kaybettik.
Ailesine ve halkımıza başsağlığı dileriz.
Medya Güneşi İzmir Bürosu Çalışanları

Legalleşme, yasal parti ve
Kürdistan'da Legal Siyaset Arayışları

SAYFA 32-49

INFAZ TİMİ DERGİMİZE SALDIRDI!
PROVOKASYON!

Recep Maraşlı Ergül Kıyak Yüksel Bekiroğlu Münur El...

MEDYA
GÜNEŞİ

ÇARÇIRA Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına
• Sahibi: Murat Yeşilirmak • Yazışmaları Mü-
dürü: Vedat Aydın • Genel Yayın Yönetmeni:
Mahmut Metin • Ortadoğu Temsilcisi: Ahmet
Cemal • Güney Kürdistan Temsilcisi: Azad
Şatehî • Avrupa Temsilcisi: Halim Can • Mu-

habirler: • Bavê Azad (Krefeld) • Mahmudê Malazgirtî (Ham-
burg) • Sinan Alabay (Köln) • Ali Karaaslan (Giessen) • Cu-
mali Gökalp (Hollanda) • Bavê Zerdest (Danimarka) • Seyda
Alpşen (İngiltere) • Halis Kınalı (İsviçre) • A. Kadir Bozyl
(Norveç) • Seyid Şahin (Fransa) • Rojen Adar (Rusya) •
Baran Jiyan (Yunanistan) • Genco Hasan (Bulgaristan)
• Yönetim Yeri: İnebey Mah. Valide Camii Sok. No: 50, Kat:4
Aksaray-İstanbul / Tel: 530 68 31 Fax: 586 22 31 • Diyarbakır
Bürosu: Şair Sırrı Hanım Sk. Maruf Apt. Kat:1 Ofis-
Diyarbakır/Tel-fax:(412) 221 80 74 • Antep Bürosu: Karagöz
Cad. Gören İşhanı Kat 4 No: 45 Tel.: (342) 234 59 31 • İzmir
Bürosu: 859. Sk. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B. Blok Konak/

Tel: (232) 445 46 50 • Adana Bürosu: Ali Münif Cad. Büyük
Adana İşhanı Kat:4/30 /Tel-Fax: (322)359 94 92 • Mersin Bürosu:
İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sok. No: 5/6 /Tel:(324)2370477 •
Avrupa İlişki Adresleri: H. Can Box:15216, 161 15 Bromma-
Sweden; M. Malazgirtî, Amadande Str.58, 2000 HH 56 Germany
• Abone Koşulları: Yurtiçi/ 1 Yıllık:250 000 TL; 6 Aylık:120 000
TL; Yurtdışı/ 1 Yıllık: 75 DM, 50 \$ • Yurtdışı Fiyatı/ İsveç: 15
SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM,
Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsveçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin
• Hesap No: Nusretin Yüksekaya, Yapı Kredi Bankası, İstanbul
Aksaray Şubesi, 0076859-8 Nolu Hesap • Baskı: Serler A.Ş.

Hunermendê bi nav û deng Tehsîn Taha :

"Bihayê tiştan ne pîrbûn an kêmbûn e; qîmeta awazê ye"

Hevalê me Hecî Kardox li Swêdê di meha Nisanê de bi dengbêjê bi nav û deng Tehsîn Taha re ji bo we xwendevanan hevpeyvînekê çêkiriye.

Medya Guneşî: Mebesta hatina te ya Ewrûpayê çi bû?

Tehsîn Taha: Dema ku em li Kurdistanê bûn daxwaz ji me hate kirin em werne derve çend konseran pêk bînin. Helbet di nav van da pîrozkirina cejna Newrozê û pîrozkirina du saliya Partiya YEKBÛNê û bîranîna koçkirina rehmetî Barzanî jî hebû. Ji ber van sedeman em hatin Ewrûpayê.

M. Guneşî: Pîraniya mîletê me li Kurdistanê Bakur tenê te bi stranên nas dike, lê jiyanê te ya hunermendiyê nizanin. Gelo tu dikarî piçek behsa jiyanê xwe ya hunerî bikî?

T. Taha: Temenê min hîn 8 salî bû, li nahiya Mangêjkê sînema dihatine gundê me, sînema seyar li gundan digeriyan ji bo propogandayê. Elbet hingê Iraq di bin desthilatdariya Îngilîzan da bû. Wê gavê li ser sehnê yekemîn car bi mîkrofonê, min stran ji xelkê gundî re gotin. Helbet ev jî bi alîkariya bavê min bû, ji ber ku bavê min mudîrê nehiya Mangêjkê bû. Di sinifa 5'ê yê seretayî (xwendîngeha destpêkê) de ku ez 12 salî bûm, min li ser sehna şanoyê, strana "Evdalê dîne" li Dihokê got. Paşê ku ez hindê mezî bûm min bi xwe stran nivîsand. Di sala 1958'an de, min yekemîn strana xwe ya bi Kurdî ava kir. Strana "Êşkerek nakim ya li ber vî dîl". Elbet ev stran ya dildariyê ye ku her kesek di xortaniya xwe da ji keçan hes dike, ez jî ji wan kesan bûm ku min ji keçekê hes kir û min li ser wê stran got. Berî wê jî min awazên Erebi dikir Kurdî û me digot. Di sala 1960'an de min strana "Derdo û dilo ez bimrim" li radyoya Kurdî belav kir. Paşê min "Derdê porê û bejna delalê" gotin. Ev her du awazên min in.

Di sala 1960'an de, ez li Enstîtuya Hunerî hatim qebûl kirin. Di vê xwendîngehê de hinek heval hebûn ku alîkariya me dikirin ku em fêrî udê bibin. Ez li vir hînê udê bûm. Paşê min awaz ji bo stranên "Çûme Zaxoyê" û "Amêdî bilind e" danî. Ev her du şîr yê bavê min bû. Ez dikarim bêjim ku min şuhret bi van stranên girt. Di 1960'an de, dema ku Baasîyan derbe li hev kir, ez hatim girtin. Ez salekê di girtîgehê de mam. Elbet min gelek îstîfade ji vê girtîne kir. Min di girtîgehê de ji beroşan 10 ud çêkir. Her ku min udek çêdikir, dihatin ji min distîndin paşê min dîsa çêdikir. Me di hefsê de her hefte şayî ji bo girtiyan çêdikir. Di girtîxanê de min çend stran çêkirin. Yek jê "Bihar hati-bûn ya min nebû", ya din "Ez naşem bêm te bibînim, bavê te, te daye şî" ku ev stran hate niha ji min belav nekiriye. Li vir jî min şuhreta xwe dît.

M. Guneşî: Gelo kîjan stranbêjî tesîr li te kir ku te dest avête karê

stranan û hunerî?

T. Taha: Sê kesan tesîreke pir li min kirin. Yê Erebî û yê Kurdî. Yê Kurdî M. Arîf tesîreke pir mezin li ser min kir. Arîf Reşîd ku berê dihatin mala me stran digotin, yê Erebî, Ferîd Etreş û Ebdulwehabî, Umkalsum û Esmehanê tesîr li min kirin ku ez dest bavêjime karê muzîkê.

M. Guneşî: Berî nûha min pîrsyarek weha ji Mam Fuad Ehmedî ji kiribû li ser mesele hatina we ya Swêdê ku hinek mirov pê aciz in. Li ser vê yekê dîtina te çi ye?

Tehsîn Taha: Bi Xwedê birader ez bersîv nedim çetir e. Ji ber ku tu hunermend nînin li ruyê erdê ku mîlet sedî sed ji wan hes bikin, dê her hebin kesên ku ji me jî aciz. Ya duyem, mesele me dixwazin bikin meseleke siyasî. Bi rastî me çî elaqat digel vê yekê nîne. Mesele me meseleke hunerî ye, lê hinek dixwazin bikin rengeke siyasî. Em hatine Ewrûpayê li ser hesabê hinek mirovên xweşdivî. Ji bo nimûne wek Federasyona Kurdan. Lê helbet hinek kes hene ku 100 hezar Dînarî jî bidin nikarin werin derve ji bo vê yekê jî hesûdiyê dikin û propogandayên xerab dikin. Mesele dibêjin Tehsîn, "Ji bo Seddam Huseyn stran gotiye". De havê min, birayê min ka îspat bikin ku min kîjan stran ji bo Seddam gotiye, nikarin îspat bikin, ji ber ku min negotiye. Dibêjin tu dema stran dibêjî rismên tanqên Seddam li pey te der dikevin. Ev kesên han li Ewrûpayê dijîn lê mixabin hin paşmayîn e û tiştek ji mesele montajê fêhm nakin. Mesele derxistina tanqan li pey min tiştekî pir hêsan e. Ez dikarim ji bo wan kesan ne rismê tanqê, ez dikarim rismê Bill Clinton, John Major an rismê qehpikê jî derxim; eve tiştekî gelek hêsan e. Vêca min gotiye ji bo radyo û televîzyonan, alem dikare bi dublajan gelek guhertinan di filmê de çêkin û ev nayê wê manê ku min stran ji bo Seddam an ji bo kesekê din gotiye.

M. Guneşî: Dilxwaziya te hinek ji PDK'ê re heye. Gelo divê hunermend nêzî meselên partîtiyê be an tenê hunermend be?

T. Taha: Bira can çî kes nîne ku ji partîyan hes neke. Çî partî be, çî Yekîti be, çî Komûnîst bin û çî jî hinekê din. Îla dê bi ser yekê ve be. Însanên şuştî nînin elbet divê hes ji hindekan bikin. Lê mesele ku hunermend wek mirovekî siyasî, wek lîderekî li xwe mêzeke bi ya min ne rast e. Lê dikare dilxwazê partiyekê be. Divê hunermend bi hunermendiya xwe xizmetê ji mîletê xwe re bike. Doktor jî bi doktorîya xwe, muhendîs bi muhendîsiya xwe siyasetvan bi siyasetê xwe xizmetê ji mîletê xwe re bike.

M. Guneşî: Çi berhemên nûh di destê we de hene?

T. Taha: Belê min berhemên nûh henin, bo nimûne "Darvaniyo", "Em hemû pêşmerge ne", "Keç û kurê gundî" bi kêmasî 6-7 stranên min henin ku hin belav nebûne.

M. Guneşî: Tu dikarî piçek behsa muzîka Kurdî bo me bikî ka muzîka Kurdî di çî qonaxî da ye?

T. Taha: Muzîka Kurdî îro di neksekê da ye, nekseka fenî. Herweha ya Ereb jî weha ye. Nuha muzîka Kurdî di rêkeke gelek teng da diçe. Muzîka Kurdî zêdetir ber bi muzîka rojavayî diçe, mebesta min ew e ku ji esasê muzîka Kurdî dûr dikeve. Hunermendên nuha zêdetir xwe bi karê hunerî ve naxwestînin, berhemên ku nuha peyda dikin tiştên hêsan in zêdetir stranên dawet û govandanin. Nekse bi tenê li muzîkê nakeve, her wisa bo tiştên din jî weha ye. Bo nimûne hozanvanên me, nivîskarên me jî weha ne, di neksekê de dijîn. Elbet sedemên van tiştan jî henin, sedema yekem mesele aborî ye, ya duyem rewşa îroyîn e ku ew têda dijîn.

M. Guneşî: Baş e eger mirov pîvanek bike pîvaneka muzîkê li Kurdistanê Bakur û başûr dê tişteke çawa derkeve?

T. Taha: Bira heta nuha li Kurdistanê Bakur fîrset nebûn ku hunermendên Kurd bi Kurdî muzîka xwe çêkin ji ber ku Kurdî qedexe bû. Bo nimûne Îbrahîm Tatîlîs, Nûrî Sesîguzel, Belkîs Akkale, Celal Beg û yê weha. Îmkanên wan tunebû ku bi Kurdî stranên bêjin mecbûr man ku bi Tirkî bêjin. Ev hunermendên han dema ku bi Tirkî muzîk çêdikirin pê re talaneka mezin jî dikirin, çî bi zanebûn û çî jî bi dizî. Muzîka Kurdî tehrîf dikirin û dikin muzîka Tirkî. Lê nuha hinek tîpên muzîkê li Kurdistanê Bakur peyda bûne tiştên ciwan peyda dikin. Lê li Kurdistanê Başûr jî grûbên me yê pir jêhatî hene, bo nimûne: Tîpa Suleymanî, Tîpa Dihok, Tîpa Rewanduz, li Hewlêrê hinek grup hebûn. Hunermendên awazxweş li Kurdistanê Bakur pirtir in ji Kurdistanê Başûr. Em hêvîdar in ku îmkân bo me peyda bibin em dê ji herdu perçên Kurdistanê grûbên hevbeş peyda bikin û muzîka Kurdî pêş ve bibin.

M. Guneşî: Te behsa dengxweşan kir, gelo yê dengxweş kî nî?

T. Taha: Şivan Perwer di ser hemuyan re tê, Îbrahîm Tatîlîs û heval Dilbîrîn e.

M. Guneşî: Tu stranên xwe çawa çêdîkî, tu wan bi nota datîni an bi rêkeke din?

T. Taha: Ez bê nota datînim. Elbet heger bi nota be hêsanîr dibe bo muzîkvanan. Lê dema ku ez awazek

bo hozanekê datînim ez uda xwe dikim destê xwe û bi vî rengî awazê durist dikim.

M. Guneşî: Heta nuha çend kasetên we belav bûne?

T. Taha: Ez rastiya wê nizanim, nuha min 12 kaset di gel xwe aniyê, dora 120 stranên min jî bo radyo û televîzyonê tomar bûye. Lê ez nizanim ka min çend stran gotine. Ew kesên tenê ji min hes dikin belkî zanibin min çend kaset çêkirine. Buhayê tiştan ne li gora pîrbûn an kêmbûnê ye, ya girîng qîmeta awazê ye.

M. Guneşî: Pîrsyareke din ku li ser vê karesata hanê ku îro li Kurdistanê diqewime, tu li ser vê çendê çî difikirî?

T. Taha: Tu vê pîrsyarê ji min neke, here ji zarokek piçûk bike dê bo te bêje xirabtirîn tişt e. Heta pîrsyarê kesên ne Kurd bike dê bêjin ev tişt tiştekî pir xerab e. Lê mesele heger em werin ser mesele kî heqe an kî ne niheq e ew tiştekî din e. Gelo herdu teref jî xelet in an yek teref, divê lêkolînek li ser vî şerî bête kirin, sîcdar bêne tesbîtkirin, sîcdar bêne mehkemekirin da ku careke din tanwanbariyeke weha çî kes pê re nebe.

M. Guneşî: Ferqa şevên Ewrûpayê û yê Kurdistanê çî ye?

T. Taha: Şevên li Kurdistanê bo hunermendî baştir e ji ber ku cemawer, xelk pirtir e ji yê Ewrûpayê, îlhama stran gotinê pirtir tê mirov. Lê ev konserta me ya dawîn ya ku YEKBÛNê çêkir gelek serkeftî bû, ji ber ku mîletê guhdariya stranên dikirin ji dîl û can guhdarî dikirin, mîletê govend girê nedan. Cihê ku govend neyê kirin mîlet guhdariya muzîkê dike.